

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

ELŽBIETA TETIANEC

VEIKLOS AUDITO SPECIALIŠŲ
SERTIFIKAVIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

prof. dr. B. Mikulskienė

VILNIUS, 2013

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

VEIKLOS AUDITO SPECIALISTŲ
SERTIFIKAVIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS

Veiklos audito magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621N20020

Vadovė

prof. dr. B. Mikulskienė

2013 11

Recenzentas

Atliko

Elžbieta Tetianec

2013

2013 11 20

VILNIUS, 2013

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY
POLITICS AND MANAGEMENT FACULTY
INSTITUTE OF MANAGEMENT

ELŽBIETA TETIANEC

**CERTIFICATION SYSTEM CREATION FOR
PERFORMANCE AUDIT SPECIALISTS**

Master's Thesis

Supervisor
prof. dr. B. Mikulskienė

VILNIUS, 2013

TURINYS

ĮVADAS.....	10
1. VEIKLOS AUDITAS.....	12
1.1. Veiklos audito samprata ir reglamentuojantys dokumentai.....	12
1.2. Veiklos audito specialistai.....	18
1.2.1. Profesinės etikos principai.....	19
1.2.2. Auditorių kompetencija ir kvalifikacija.....	21
2. AUDITORIŲ ATESTAVIMAS/ SERTIFIKAVIMAS.....	25
2.1. Viešųjų juridinių asmenų vidaus auditorių atestavimas	25
2.2. Atestuoto auditoriaus vardas	27
2.3. Vidaus auditoriaus atestatai	29
2.3.1. Lietuvos vidaus auditoriaus atestatas.....	29
2.3.2. Tarptautiniai vidaus auditorių sertifikatai	31
3. SPECIALISTŲ LICENCIJŲ/ ATESTATŲ/ LIUDIJIMŲ TVARKĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISINIŲ DOKUMENTŲ APŽVALGA	34
3.1. Licencijavimą reglamentuojantys teisiniai dokumentai	34
3.2. Licencijuojamos veiklos Lietuvoje.....	37
3.2.1. Medicinos specialistų licencijavimas	37
3.2.1.1. Odontologijos praktikos ar burnos priežiūros specialisto licencija.....	39
3.2.2. Statybos srities specialistų atestavimas	40
3.2.3. Teisės verstis advokato veikla liudijimas	44
4. TYRIMO METODOLOGIJA	46
4.1. Tyrimo metodika ir instrumentarijus	46
4.2. Kokybinio tyrimo interviu etapas	49
5. TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ.....	51
5.1. Kvalifikacijos kėlimo galimybių aspektai tiriamų darbo sričių specialistams	51
5.2. Licencijos/ atestato/ liudijimo aspektai	54
5.3. Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo tikėtini padariniai.....	57
5.4. Veiklos audito specialistų interviu duomenų analizė	59
5.4.1. Veiklos audito specialistų išsilavinimas	59
5.4.2. Darbo patirties reikalavimas norint įsidarbinti veiklos auditoriumi Valstybės kontrolėje	60
5.4.3. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybė Valstybės kontrolėje	61

5.5. Tyrimo duomenų apibendrinimas.	66
IŠVADOS IR SIŪLYMAI	68
LITERATŪRA	70
ANOTACIJA	76
ANOTATION	77
SANTRAUKA.....	78
SUMMARY.....	80
PRIEDAI	82

Lentelės

1 lentelė. Veiklos audito apibrėžimai skirtingose šalių AAI.....	14
2 lentelė. Bendrųjų ir profesinių kompetencijų reikalavimai.....	23
3 lentelė. Tarptautiniai vidaus auditoriaus sertifikatai	32
4 lentelė. Respondentų kodavimas.	51
5 lentelė. Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos paskirtis.....	55
6 lentelė. Specialisto atsakomybė gaunant licenciją/ atestatą/ liudijimą.....	57
7 lentelė. Išsilavinimo reikalavimas veiklos audito specialistams	60
8 lentelė. Darbo patirties reikalavimas veiklos audito specialistams.....	61
9 lentelė. Svarbiausi skirtumai tarp visų tirtų darbo sričių specialistų.....	66

Paveikslai

1 pav. Auditoriaus profesinės etikos principai	19
2 pav. Statybos srities specialistų (statybos darbų vadovas ypatingiems statiniams) atestavimo tvarka.	42
3 pav. Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo įtaka.....	58
4 pav. Tikėtina veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos paskirtis.....	62
5 pav. Galima sertifikavimo sistemos įtaka	63
6 pav. Veiklos audito specialistų sertifikavimo procesas.....	65

Priedai

1 priedas. Statybų srities įmonių atestavimo tvarka	83
2 priedas. Vidaus auditorių atestacijos sistema	84
3 priedas. Raštas dėl paklausimo iš VASPVT	85
4 priedas. Pusiau standartizuotas interviu klausimynas medicinos/ statybos/ advokatūros srities specialistams.....	86
5 priedas. Pusiau standartizuotas interviu klausimynas veiklos audito srities specialistams	87
6 priedas. Respondento A1 iš advokatūros srities interviu protokolas.....	89
7 priedas. Respondento A2 iš advokatūros srities interviu protokolas.....	92
8 priedas. Respondento M1 iš medicinos srities interviu protokolas	95
9 priedas. Respondento M2 iš medicinos srities interviu protokolas	98
10 priedas. Respondento S1 iš statybos srities interviu protokolas.....	101
11 priedas. Respondento S2 iš statybos srities interviu protokolas.....	105
12 priedas. Respondento S3 iš statybos srities interviu protokolas.....	108
13 priedas. Respondento V1 iš veiklos audito srities interviu protokolas	111
14 priedas. Respondento V2 iš veiklos audito srities interviu protokolas	117
15 priedas. Respondento V3 iš veiklos audito srities interviu protokolas	120
16 priedas. Kvalifikacijos kėlimo galimybių aspektai įvairių darbo sričių specialistams.....	124
17 priedas. Licencijos/ atestato/ liudijimo aspektai	129
18 priedas. Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo tikėtini padariniai.....	132
19 priedas. Veiklos audito specialistų išsilavinimas	134
20 priedas. Darbo patirties reikalavimas norint įsidarbinti veiklos auditoriumi	135
21 priedas. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos aspektai Valstybės kontrolėje.....	136

Santrumpos

AAI – Aukščiausioji audito institucija

EUROSAI – Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos

INTOSAI – Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija

LAR – Lietuvos auditorių rūmai

LR – Lietuvos Respublika

R – Respondentas

SAI – Supreme audit institution (aukščiausioji audito institucija)

SPSC – Statybos produkcijos sertifikavimo centras

VASPVT – Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos

ĮVADAS

Temos aktualumas. Veiklos auditas yra vienas iš audito tipų skirstomų pagal funkcinį požymį. Toks auditas yra atliekamas Valstybės kontrolės, kuri pateikia tokį veiklos audito apibūdinimą: "Veiklos auditas – audituojamo subjekto viešojo ir vidaus administravimo veiklos įvertinimas ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu" (LR Valstybės kontrolės įstatymas, 2012). Valstybės kontrolė yra Lietuvos Aukščiausioji audito institucija (AAI) ir veiklos auditus atlieka siekdama „padėti audituojamoms institucijoms gerinti savo veiklos rezultatus bei informuoti visuomenę, mokesčių mokėtojus apie tai, kaip naudojami valstybės ištekliai“ (LR valstybės kontrolės veiklos sritys). Tik kvalifikuoti ir kompetetingi darbuotojai gali visais atžvilgiais tinkamai ir patikimai atlikti savo darbą. 2011 – 2015 metų Valstybinio audito strategijoje vienu iš strateginių tikslu Valstybės kontrolė pasižadėjo tobulinti darbuotojų profesinę kompetenciją, skatinant komandinį darbą. Viena iš priemonių, kuriomis žadama ne tik palaikyti bet ir kelti profesinę kompetenciją yra atestavimo sistemos diegimas, t.y. svarstoma galimybė įvesti sertifikavimo sistemą veiklos audito specialistams. Kol kas jokia atestavimo, licencijavimo ar sertifikavimo sistema veiklos auditoriams Lietuvoje nėra įdiegta. Per mažas šios srities ištirtumas reikalauja praktiniu aspektu išanalizuoti priežastis, dėl kurios kitų darbo sričių specialistai privaloma tvarka privalo atestuotis ar gauti licencijas, o taipogi suprasti, kokia būtų veiklos audito specialistų sertifikato paskirtis.

Temos išskirtinumas. Veiklos auditas Lietuvoje kaip ir pasaulyje yra svarbi audito sistemos rūšis bet gana nauja ir mažai ištirta. Toks auditas kaip veiklos auditas atsirado XX amžiaus septintajame dešimtmetyje. Lietuvos mokslininkai nagrinėjantys veiklos audito esmę, paskirtį bei naudą tai J. Mackevičius, D. Daujotaitė, S. Puškorius ir kt. Veiklos audito specialistų veiklos principus nagrinėja S. Puškorius, J. Mackevičius. A. Savanevičienė, R. Adamonienė ir kt. bei užsienio mokslininkai tokie kaip P. Ussahawanitchakit, S. Thaweechan nagrinėja kompetencijos tobulinimo aspektus. Tuo tarpu užsienyje J. Wiley ir kt. nagrinėja auditorių sertifikatus pripažįstamus visame pasaulyje. Magistro darbas parašytas remiantis šių autorių moksliniais darbais bei idėjomis.

Darbo naujumas. Mokslinių tyrimų, nagrinėjančių AAI požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę nėra. Veiklos auditorių sertifikavimo tema yra labai mažai gvildenta ir nagrinėta.

Tyrimo objektas – įvairių darbo sričių specialistų požiūriai į atestavimo, liudijimo bei licencijavimo sistemą.

Tyrimo problema – Veiklos audito specialistų profesinė kompetencija turi didelės įtakos darbo rezultatams. Viena iš priemonių, kuria Lietuvos AAI numato kelti veiklos audito specialistų

kompetenciją yra sertifikavimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas. Tačiau, vis dar nėra galutinio sprendimo dėl tokios sertifikavimo sistemos sukūrimo Lietuvoje. Dėl to tikslinga ištirti kitų darbo sričių specialistų licencijavimo, liudijimo ar atestavimo sistemos sukūrimo priežastis.

Tyrimo hipotezė/ prielaida: Lietuvos AAI vyrauja teigiamas požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę.

Tyrimo tikslas: ištirti licencijų/ liudijimų/ atestatų išdavimo priežastis atitinkamose veiklos srityse ir išanalizuoti Lietuvos AAI požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę su tikslu nustatyti veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo būtinumą.

Tiksliui pasiekti formuluojami **uždaviniai:**

1. Išanalizuoti kitų šalių AAI veiklos audito sampratas bei esminius bruožus.
2. Atskleisti veiklos audito specialisto kompetencijos sandarą bei jos tobulinimo metodus.
3. Išnagrinėti, kokius sertifikatus/ atestatus turi galimybę gauti visi auditoriai.
4. Išnagrinėti licencijų/ atestatų/ liudijimų išdavimo priežastis.
5. Nustatyti veiklos audito specialistų požiūrį į sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę.

Tyrimo metodai: Darbui reikalingos informacijos rinkimui bei tyrimui buvo panaudoti tokie metodai: Lietuvos bei užsienio autorių mokslininkų darbų nagrinėjimas, teisės aktų bei įvairių juridinę galią turinčių dokumentų analizė, veiklos audito ataskaitų analizė, surinktos informacijos detalizavimas, apibendrinimas, palyginimas, interviu, turinio (content) analizė.

Tyrimo praktinė reikšmė. Išanalizuoti veiklos audito bei kitų darbo sričių specialistų požiūriai į sertifikavimo/atestavimo/licencijavimo sistemą gali padėti apsispręsti AAI dėl veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos įdiegimo reikšmės.

Darbo struktūra. Mokslinį tiriamąjį darbą sudaro įvadas, 5 skyriai, 14 poskyrių, 11 skyrelių, išvados ir siūlymai. Pirmoje darbo dalyje nagrinėjami veiklos audito sampratos įvairiuose Europos AAI, veiklos auditą reglamentuojantys dokumentai, apžvelgiamas veiklos audito specialisto nepriklausomumas ir objektyvumas, kompetencija, atskleidžiama, kokius atestatus ar sertifikatus gali gauti auditoriai. Antroji dalis skirta apžvelgti pasirinktų profesijų specialistų licencijų/ atestatų/ liudijimų tvarką reglamentuojančius dokumentus. Trečioji dalis yra skirta apžvelgti tyrimo metodologiją. Ketvirtojoje darbo dalyje pristatomi tyrimo analizės rezultatai. Iliustruojančios medžiagos apimtis: 6 paveikslai, 9 lentelės, 21 priedas, 64 literatūros šaltiniai. Darbo apimtis 81 puslapiai.

1. VEIKLOS AUDITAS

1.1. Veiklos audito samprata ir reglamentuojantys dokumentai

Veiklos auditas atsirado vos praėjusiame amžiuje, o tiksliau XX a. pabaigoje tokiose gerai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse kaip JAV, Jungtinė Karalystė, Kanada, Australija, Naujoji Zelandija ir Švedija. Auditinė veikla bei auditoriaus profesija mūsų šalyje atsirado dar vėliau. 2002 m. kovo 1 d. – būtent ši data yra laikoma oficialia veiklos audito pradžia Lietuvoje. Ši data reikšminga tuo, kad tą dieną šalyje įsigaliojo Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės naujos redakcijos įstatymas, kuris numatė, kad „Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė įteisinta kaip aukščiausioji valstybinio audito institucija, atliekanti finansinį (teisėtumo) ir veiklos auditus pagal tarptautinius audito standartus“. (Daujotaitė ir kt, 2012, p. 22). Dėl to, kad veiklos auditas gyvuoja tik kelis dešimtmečius, ši sritis yra nauja ir mažai ištirta audito sistemos dalis.

Vienareikšmiškai apibrėžti veiklos audito sąvoką pasauliui nepavyksta. Skirtinguose literatūros šaltiniuose ir skirtingose pasaulio šalyse, bei tų šalių Aukščiausiose Audito Institucijose randame daug apibūdinimų, kurių skirtumas dažniausiai yra tų veiklos audito apibrėžimų platume, tikslume, kuriuos vienija pagrindiniai veiklos audito elementai: ekonomiškumas, efektyvumas ir rezultatyvumas. Šiame skyriuje apžvelgti skirtingų šaltinių veiklos audito apibrėžimai, su tikslu išsiaiškinti jų panašumą.

Pasak Daujotaitės ir kt. (2012), nagrinėjusios įvairių mokslininkų pateiktus veiklos audito apibūdinimus „veiklos auditas apibrėžiamas įvairiai, pabrėžiant vieną ar kitą jo aspektą, tačiau dėl esminių veiklos audito sąvokos dedamųjų autorių nuomonės sutampa, t. y. veiklos auditas yra apibrėžiamas kaip audituojamo subjekto veiklos ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo tikrinimas ir vertinimas“. (p. 44)

Veiklos audito rekomendacijose veiklos auditas apibrėžiamas kaip: „nepriklausomas valstybės įmonių, programų ar organizacijų rezultatyvumo ir efektyvumo įvertinimas atsižvelgiant į ekonomiškumą.“ (2004)

Puškorius (2004) savo monografijoje veiklos auditą plačiausia prasme apibūdina taip: " veiklos auditas yra valstybės, ministerijų departamentų ir kitų viešojo sektoriaus institucijų valdymo ekonomiškumo, efektyvumo, veiksmingumo sisteminė analizė bei pasiūlymų, kaip šiuos kriterijus gerinti, rengimas." (Veiklos auditas: monografija, p. 21)

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme pateikiamas trumpas veiklos audito apibrėžimas: "Veiklos auditas – audituojamo subjekto viešojo ir vidaus administravimo veiklos įvertinimas ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu." (LR Valstybės kontrolės įstatymas, 2012) Tuo tarpu, valstybės kontrolė papildo, ką apima veiklos auditas. Valstybinio audito

reikalavimuose nurodyta, kad veiklos auditas apima *veiklos ekonomiškumo vertinimą, apima finansinių, žmogiškųjų ir kitų išteklių panaudojimo efektyvumo auditą, įskaitant ir informacinių sistemų, veiklos vertinimo kriterijų ir stebėsenos atlikimo nagrinėjimą, taip pat audituojamo subjekto atliktų veiksmų šalinant audito metu nustatytus trūkumus tyrimą ir kita, ką auditorius mano esant svarbu ir reikšminga siekiant pagerinti audituojamų subjektų veiklos efektyvumą, ir, rezultatyvumo auditą, susijusį su audituojamų subjektų, jų vykdomų programų tikslų pasiekimo įvertinimu. Atliekant rezultatyvumo auditą paprastai vertinamas audituojamo subjekto pasiektas efektas, t. y. kokį poveikį visuomenei, mokesčių mokėtojams ar kitoms suinteresuotoms šalims padarė audituojamo subjekto veikla. Tokio audito metu taip pat gali būti nagrinėjama, kaip audituojamas subjektas stebi, analizuoja ir vertina, kokį poveikį išorei padarė jo veikla. (Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Teisinė informacija, Teisės aktai, Valstybinio audito reikalavimai, 2006)*

Latvijos Valstybinės audito institucijos tinklalapyje veiklos auditas yra pateikiamas kaip vienas iš trijų atliekamų audito rūšių (finansinis auditas, teisėtumo auditas ir veiklos auditas), kurio tikslas yra teikti informaciją apie valstybės ir vietos valdžios institucijų lėšų ir turto valdymo panaudojimo efektyvumą. Veiklos audito metu, auditoriai audituojamus ūkio subjektus vertina ekonomiškumo, efektyvumo ir produktyvumo principais. (Latvijos Valstybinė audito institucijos internetinė svetainė, What is audit?).

Pažvelgus, kaip apie veiklos auditą atsiliepia **Švedijos Nacionalinė audito institucija**, pastebime šiek tiek kitokį apibrėžimą. Šios šalies Nacionalinė audito institucija skelbiasi, kad veiklos audito metu audituojamas yra valstybinių institucijų veiklos efektyvumas. Atspirties taškas čia yra tame, kad patikrinti kaip gerai audituojamas subjektas pasiekia savo iškeltus tikslus ir patikrinti organizacijos tinkamumą tiems tikslams pasiekti. Taigi, audito tikslas yra patikrinti ir įsitikinti, kad valstybė, atsižvelgdama į plačiosios visuomenės interesus, sugeba gauti gerus rezultatus. Visų veiklos auditų bendras veiksnys būtų toks, kad yra grindžiami probleminiais rodikliais ir rizikos ir reikšmingumo vertinimais. (Švedijos Nacionalinė audito institucijos internetinė svetainė, Start page, About the Swedish NAO, Our fields of operation)

Vokietijos Audito Rūmų tinklalapyje taip pat pateikiama informacija, kaip Vokietijoje yra suprantamas veiklos auditas ir ko juo siekiama. Kaip ir Lietuvoje bei kitose valstybėse, šioje šalyje taip pat auditas yra atliekamas vadovaujantis ekonomiškumo, efektyvumo ir veiksmingumo principais. Čia auditoriai ypatingą dėmesį skiria darbuotojų išteklių ir viešojo sektoriaus valdymo efektyvumui. Veiksmingumo auditas Vokietijoje tampa vis svarbesnis, siekiant nustatyti, ar užsibrėžtas tikslas buvo pasiektas ir ar buvo atliktas tinkamas programos vertinimas, kalbant apie valstybines programas bei projektus. (Vokietijos Audito Rūmų internetinė svetainė, Bundesrechnungshof, Auditing procedures, Regularity, Compliance and Performance audit)

Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija apibrėžia veiklos auditą kaip procesą, kurio metu įvertinama "...kiek ekonomiškai, efektyviai ir veiksmingai tikrinama organizacija naudoja savo resursus, atlikdama priskirtas jai užduotis". (Mokomoji medžiaga, INTOSAI audito standartai, parengti Audito standartų komiteto 1992, su 1995 m. redakcijomis, vertimas lietuvių kalba, pateikti kaip mokymo medžiaga, 2012, p. 17)

Su tikslu įvertinti ir apžvelgti veiklos audito apibrėžimų panašumus kitose šalių aukščiausių audito institucijose sudaryta ir pateikiama lentelė su įvairių šalių AAI veiklos audito apibūdinimais. (žr. 1 lent.)

1 lentelė. Veiklos audito apibrėžimai skirtingose šalių AAI

<i>Šalis</i>	<i>Šaltinis: šalių AAI</i>	<i>Veiklos audito apibūdinimas</i>
Lietuva	Valstybės kontrolė (LR Valstybės kontrolės įstatymas, 2002)	"Veiklos auditas - audituojamo subjekto viešojo ir vidaus administravimo veiklos įvertinimas ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu."
Australija	Nacionalinė audito institucija (Austarlijos Nacionalinės audito institucijos internetinė svetainė, Publications, Evaluation and Performance Audit – Close cousins or distant relatives?)	Veiklos auditas atliekamas vertinant vyriausybių programų bei organizacijų ekonomiškumą, efektyvumą bei rezultatyvumą.
Austrija	Audito rūmai (Austrijos audito rūmai, ACA, Audits, Types of audit)	Veiklos auditas yra susijęs su valstybės projektų, programų ar organizacijų ekonomiškumu, efektyvumu bei rezultatyvumu atsižvelgiant į reikalavimus ekonomikai su tikslu pasiekti patobulinimų.
Suomija	Valstybinė audito institucija (Suomijos valstybinės audito institucijos internetinė svetainė, Functions, Performance audit)	Pagrindinis veiklos audito uždavinys – ištirti finansų valdymo teisėtumą ir tinkamumą. Vertinamas kaip finansų valdymo pagrįstumas. Tikslas yra užtikrinti efektyvumą, ekonomiškumą bei rezultatyvumą šalies finansų valdyje.

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

<i>Šalis</i>	<i>Šaltinis: šalių AAI</i>	<i>Veiklos audito apibūdinimas</i>
Belgija	Sąskaitų rūmai (Belgijos sąskaitų rūmų internetinė svetainė, Presentation, Tasks and powers)	Racionalaus viešųjų lėšų panaudojimo auditas. Atliekamas remiantis trimis principais: ekonomiškumo, efektyvumo bei rezultatyvumo. Toks auditas atliekamas su tikslu informuoti Parlamentą kaip yra valdomos viešosios paslaugos.

Šaltinis: Sudaryta pagal AAI oficialių internetinių svetainių pateiktą informaciją.

Pažymėtina, kad ne visuose šalyse veiklos auditas turi vienodą pavadinimą. Kaip matome iš aukščiau pateiktos lentelės, Suomija veiklos auditui turi kitokį pavadinimą – racionalaus viešųjų lėšų panaudojimo auditas.

Veiklos auditas neturi viškai vienodo pavadinimo atitikmens kitose pasaulio šalyse. Pasaulyje egzistuoja nemažai įvairių veiklos audito įvardijimų: „operational auditing, program auditing, results auditing, comprehensive auditing, management – oriented auditing, value – for – money auditing, effectiveness auditing, and efficiency auditing“. (Daujotaitė ir kt., 2012, p. 42).

Veiklos audito pavadinimai ir apibrėžimai visame pasaulyje skiriasi, bet pastebima, kad trys raktiniai žodžiai juos visus vienija: ekonomiškumas, efektyvumas, rezultatyvumas (arba: veiksmingumas), o literatūroje tai yra vadinama 3E koncepcija.

Veiklos auditas remiasi poreikiu neperiodiškai atlikti nepriklausomą ir plačią valstybės programų ir įstaigų ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo analizę. Ekonomiškumo principas reikalauja mažinti sąnaudas, rezultatyvumas – kuo geriau panaudoti turimus išteklius, efektyvumas – nustatytų tikslų pasiekimo laipsnis. (Veiklos audito rekomendacijos, 2004).

Puškorius savo monografijoje „Veiklos auditas“ apžvelgia daug įvairių skirtingų mokslininkų pateikiamų ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo (veiksmingumo) apibrėžimų. Autorius juos apibendrino ir pateikė sekančius 3E apibūdinimus:

„**ekonomiškumas** suprantamas kaip minimizavimas panaudotų išteklių, kurių reikia tam tikram rezultatui gauti (...), išlaikant tam tikrą to rezultato kokybę.“ (Puškorius, 2004, p. 27)

Pateikia apibendrintus įvairių požiūrių ir **efektyvumo** sąvoką, kurią aiškina kaip „pageidautinų veiklos rezultatų ir panaudotų tiems rezultatams pasiekti kompleksinių išteklių, indėlių, kaštų bei kitų resursų santykis“. (Puškorius, 2004, p. 29)

Apžvelgdamas veiksmingumo sąvoką, Puškorius (2004) išskyrė visiems tiriamiems veiksmingumo apibūdinimams būdingus raktinius žodžius, ir pagal juos pasiūlė apibendrintą

veiksmingumo apibūdinimą: „tai nustatytų tikslų įgyvendinimo lygis, panaudojus tam tikrą išteklių kiekį“. (p. 30)

Audito plėtros departamento Valstybės kontrolėje direktorius Macijauskas surengtoje konferencijoje pateikė tokius veiklos audito uždavinius:

- *nustatyti problemines veiklos sritis, iširti problemų priežastis, apibrėžti jų poveikį tiriamai veiklai;*
- *padėti ir skatinti audituojamus subjektus gerinti savo veiklos rezultatus;*
- *informuoti valdžios institucijas, visuomenę, mokesčių mokėtojus bei teikti nepriklausomą nuomonę apie valstybės biudžeto vykdymą, turto valdymą ir lėšų panaudojimą;*
- *nustatyti audituojamų subjektų gerąją veiklos praktiką. (Veiklos audito pristatymas, 2012)*

Išsikiriami yra tokie veiklos audito tikslai:

- „teikti objektyvią informaciją;
- padėti formuoti veiksmingą valdymo politiką, skatinti produktyvią veiklą trimis aspektais: ekonomiško, rezultatyvumo ir efektyvumo;
- atlikti prevencijos funkciją.“ (Daujotaitė ir kt., 2012, p. 52)

Macijauskas nurodo ir audito objektą, kuris yra „audituojamo subjekto veikla ar atskiros jos dalys: strateginiai tikslai, planai, vykdomos programos ir pan.“ (Konferencija LR Valstybės kontrolėje, Veiklos audito pristatymas, 2012)

Veiklos audito metu kruopščiai surenkama tiksliai, tinkama medžiaga, patikimi įrodymai. Viso audito metu auditorius turi laikytis profesinės etikos principų, palaikyti bendravimą su audituojamu subjektu bei ekspertais. Auditoriaus darbo rezultatai privalo turėti tikslų faktinį pagrindą. Visas audito procesas tinkamai dokumentuojamas, audito įrodymai, pagrindžiantys išvadas ir sprendimus, nuolat turi būti registruojami, teikiami audito valdymui ir stebėjimui padedantys dokumentai. (Veiklos audito rekomendacijos, 2004)

Veiklos auditą reglamentuojantys dokumentai.

Kaip ir kiekviena Lietuvoje vykstanti veikla taip ir veiklos auditas yra reglamentuojamas įstatymais bei nustatyti reikalavimai kaip ir kuo vadovaujantis tą veiklą vykdyti. Veiklos auditas yra procesas reglamentuotinas tiek Lietuvos Respublikos teisės dokumentais tiek tarptautiniais dokumentais.

Įvairių šalių valstybinio audito sistemą reglamentuoja nacionaliniai teisės aktai ir tarptautiniai dokumentai. Svarbiausi iš jų yra šie trys:

- 1) *Limos deklaracija dėl audito principų gairių;*
- 2) *Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (International Organization of Supreme Audit Institution – INTOSAI) audito standartai;*

3) *Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (European Organisation of Suoreme Audit Institutions - EUROSAI) deklaracija dėl aukščiausiosio audito institucijos nepriklausomumo. (Mackevičius J., Pranckevičiūtė L., 2007, p. 47)*

Limos deklaracijoje yra nurodoma, kaip AAI turėtų atlikti įvairius uždavinius o taip pat „*gana konkretūs nurodymai dėl audito metodų ir procedūrų taikymo, audito ataskaitų turinio ir jų teikimo parlamentui bei visuomenei, dėl auditorių teorinio ir praktinio profesinio tobulinimosi tiek institucijoje, tiek universitetuose ir pagal tarptautines programas. Deklaracijoje pabrėžiama tokių svarbių audito sričių, kaip mokesčių, viešųjų pirkimų ir viešųjų darbų, elektroninio duomenų apdorojimo įrenginių ir subsidijuojamų institucijų audito, reikšmė*“ (Mackevičius J., Pranckevičiūtė L., 2007, p. 47)

Visi EUROSAI nariai privalo laikytis tam tikrų principų, kurie yra nurodyti EUROSAI deklaracijoje. Pagrindiniai nurodyti privalomai laikytis principai yra trys. Visų pirma, AAI privalo turėti savo išteklių, kad galėtų užtikrinti savo kaip AAI nepriklausomumą. Antra, kaip aprašo Mackevičius ir Pranckevičiūtė „*nepriklausomumas neatsiejamas nuo atskaitingumo, kuris priklauso nuo šalies institucinės sąrangos*“, ir trečias principas skelbia, kad „*svarbus aukščiausiosio audito institucijos nepriklausomumo rodiklis yra ryšiai su žiniasklaida*“ (Mackevičius J., Pranckevičiūtė L., 2007, p. 47)

INTOSAI standartus sudaro: pagrindiniai postulatai, bendrieji audito standartai, audito darbo standartai, audito ataskaitų standartai.

Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija (INTOSAI), vienijanti 189 aukščiausiasias audito institucijas, pateikia INTOSAI Audito standartus (toliau – Audito standartai). Kaip priedas prie Audito standartų kartu viename leidinyje yra pateikiamas Profesinės etikos kodeksas, kurio tikslas yra suvienodinti profesinės etikos principus ir pateikti, bei išskirti esminius, kurie tinka visiems INTOSAI organizacijos nariams, nepaisant šalių narių nacionalinių, kultūrinių, teisinių ir kitų skirtumų. (Mokomoji medžiaga, INTOSAI audito standartai, parengti Audito standartų komiteto 1992, su 1995 m. redakcijomis, vertimas lietuvių kalba, pateikti kaip mokymo medžiaga, 2012)

Profesinės etikos kodekse kalbama apie vertybes ir principus, kuriais turi vadovautis auditorius kasdien atlikdamas jam patikėtą darbą. Šiame vertybių ir principų rinkinyje kalbama ir plačiau aptariama apie auditoriaus atsakomybę, pasitikėjimą ir patikimumą, apie jo sąžiningumą, nepriklausomumą, nešališkumą ir objektyvumą, politinį neutralumą, kylančius interesų konfliktus, profesines paslaptis, auditorių kompetenciją bei apie ne mažiau svarbų kvalifikacijos kėlimą. Profesinės etikos kodeksas skirtas yra ne tik kiekvienam auditoriui, bet ir visiems asmenims AAI institucijoje jos vardu atliekantiems audito darbą. Auditoriaus elgesys turėtų būti visada nepriekaištingas bet kokiomis aplinkybėmis. Taigi, atlikdami veiklos auditą, auditoriai turėtų laikytis

INTOSAI „Elgesio kodeksas ir audito standartai “ bei susijusių AAI standartų ir rekomendacijų, taikomų veiklos auditui. (Code of Ethics)

Veiklos audito atlikimą taipogi reguliuoja Lietuvos Respublikos įstatymas, Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės įstatymas, valstybinio audito reikalavimai, Valstybės kontrolės pareigūnų tarnybinės etikos kodeksas.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme yra pateikiama, kad veiklos auditas yra vienas iš valstybės kontrolės atliekamų auditų tipų. Taip pat, šis įstatymas reglamentuoja valstybės kontrolės ir pareigūnų kompetenciją, mokymą, kvalifikacijos kėlimą. (LR Valstybės kontrolės įstatymas, 2012)

Kaip skelbiama Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme, Valstybinio audito reikalavimai tai „taisyklių, principų ir procedūrų visuma, visais reikšmingais atvejais atitinkanti tarptautinius ir nacionalinius audito standartus ir nustatanti, kaip turi būti atliekamas auditas“. Kitaip tariant, valstybinio audito reikalavimai reglamentuoja pagrindines nuostatas dėl veiklos audito tikslo, masto ir audito atlikimo. Taip pat šiais reikalavimais reglamentuojamas procesas, o tiksliau audito įrodymus, t. y. kokie keliami jiems reikalavimai, iš kokių šaltinių gaunami bei kokios procedūros taikomos norint gauti tinkamus bei pakankamus audito įrodymus, kaip rengiami bei saugojami darbo dokumentai, pateikiami reikalavimai audito ataskaitai ir išvadai, kaip vyksta stebėjimas po audito, bei reglamentuojami pagrindiniai audito kokybės kontrolės principai. (Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Teisinė informacija, Teisės aktai, Valstybinio audito reikalavimai, 2006)

Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės įstatyme INTOSAI standartai apibrėžiami kaip Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos parengti audito standartai. (LR Valstybės kontrolės įstatymas, 2012). Šiame dokumente pateikiamas profesinės etikos kodeksas, kur išdėstyti principai ir vertybės, kuriuos taikyti turėtų auditorius kasdieniniame savo, kaip auditoriaus darbe. Taipogi pateikiami audito standartai, kuriuose pateikiami audito atlikimo principai ir postulatai. (Mokomoji medžiaga, INTOSAI audito standartai, parengti Audito standartų komiteto 1992, su 1995 m. redakcijomis, vertimas lietuvių kalba, pateikti kaip mokymo medžiaga, 2012, p. 1)

1.2. Veiklos audito specialistai

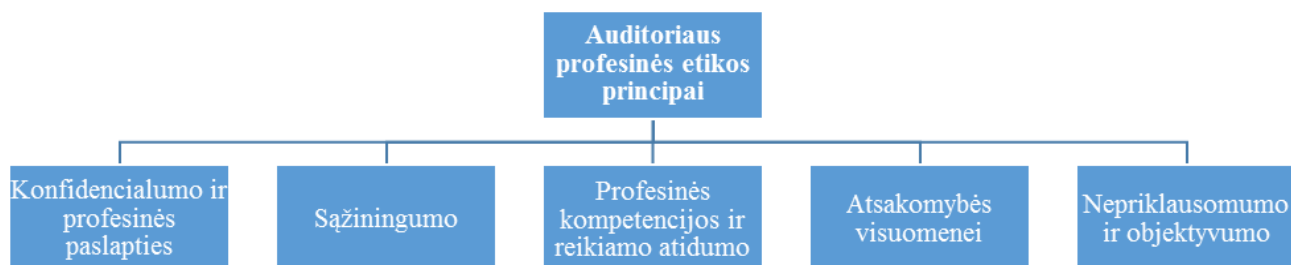
Veiklos audito specialistai atlikdami savo darbą kiekvieną kartą susiduria su nauja informacija, su didele įvairove sudėtingų daugiaprasmiškų situacijų, skirtingais žmonėmis bei skirtingomis organizacijomis. Auditui atlikti šios profesijos specialistams būtina mokėti tinkamai ir teisingai reikšti savo mintis tiek raštu tiek žodžiu, gebėti tinkamai analizuoti ir įžvelgti esamą situaciją, gebėti priimti sprendimus, būti atviram interpretacijoms bei numatyti audituojamo subjekto veiklos tobulinimo

galimybes. Auditoriai privalo turėti analitinių įgūdžių platų žinių spektrą iš įvairių sričių. Taigi, toks darbas reikalauja kruopštumo, lankstumo bei vaizduotės.

1.2.1. Profesinės etikos principai

Visos pasaulio profesijos reikalauja atitinkamo darbuotojo elgesio ir moralės laikymosi. Audito specialistai savo atliekamame darbe t. y. atlikdami auditus taipogi privalo laikytis tam tikrų nustatytų profesinės etikos principų, kuriuos apibrėžia Lietuvos Respublikos audito įstatymas ketvirtame straipsnyje (2008). Audito įstatyme išvardinti yra 5 pagrindiniai profesinės etikos principai pavaizduoti 1 paveiksle.

1 pav. Auditoriaus profesinės etikos principai

Šaltinis: Sudaryta pagal LR Audito įstatymą, 2008.

Šių profesinės etikos principų laikymasis yra būtinas norint užtikrinti teisingą ir nešališką auditą. Nepriklausomybė auditoriams turi didelę įtaką jų kasdieniniame darbe. Tik niekieno neįtakojami, nedalyvaudami priimant sprendimus audituojamame subjekte auditorius gali garbingai, be jokių suvaržymų ir apribojimų, neturėdami jokio interesų konflikto atlikti tinkamai pavestą auditą. Informacija, kurią auditorius gauna auditui atlikti yra konfidenciali. Lietuvos Respublikos audito įstatyme nurodyta, kad „auditorius ir audito įmonė privalo laikyti paslapyje užsakovo ir (arba) audituojamos įmonės patikėtą informaciją ir jos neteikti tretiesiems asmenims, išskyrus šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytus atvejus, nenaudoti užsakovo ir (arba) audituojamos įmonės audito metu gautos informacijos audito įmonės ir (arba) trečiųjų asmenų interesams tenkinti“. (LR audito įstatymas, 2008) Ne mažiau reikšminga yra laikytis sąžiningumo bei profesinės kompetencijos ir atidumo principų, kurie reikalauja iš auditoriaus profesionaliai atlikti kiekvieną pavestą auditą.

INTOSAI standartuose yra aiškiai pateikti punktai, nurodantys, kaip turi atrodyti auditoriaus nepriklausomumas, bei kodėl jis yra toks svarbus audito specialistams:

Nepriklausomumas, objektyvumas ir nešališkumas

1) *Auditoriai privalo būti nepriklausomi nuo subjekto, kuriame atliekamas auditas, ir kitų suinteresuotų grupių. Tai reiškia, kad auditorių elgesys turėtų didinti, o ne mažinti jų nepriklausomumą.*

2) *Auditoriai turėtų ne tik stengtis būti nepriklausomi nuo audituojamų subjektų ar kitų suinteresuotų grupių, bet taip pat objektyviai spręsti einamuosius reikalus bei klausimus.*

3) *Labai svarbu, kad auditoriai būtų nepriklausomi ir nešališki ne vien faktiškai, bet kad apie tai žinotų ir visuomenė.*

4) *Visuose reikaluose, susijusiuose su audito darbu, auditorių nepriklausomumas neturėtų būti pažeidžiama asmeninių ar išorinių interesų. Auditorių nepriklausomumas gali būti pažeista tuomet, kai, pavyzdžiui, auditoriams daromas išorinis spaudimu ar įtaka; taip pat kai auditoriai turi išankstinę nuomonę apie asmenis, audituojamus subjektus, projektus ar programas; taip pat tuomet, jei audituojamas subjektas yra paskutinė buvusi auditoriaus darbovietė, jei auditorių saisto asmeniniai ar finansiniai reikalai, galintys sukelti lojalumo ar interesų konfliktą. Auditoriai privalo vengti reikalų, susijusių su įvairiais asmeniniais interesais.*

5) *Auditoriai privalo atlikti savo darbą objektyviai ir nešališkai, o ypač rengdami ataskaitas, kurios turėtų būti tikslios ir objektyvios. Todėl nuomonių bei ataskaitų išvados turėtų būti pagrįstos tik tais įrodymais, kurie yra surinkti pagal AAI audito standartus.*

6) *Auditoriai turėtų naudoti informaciją, kurią pateikia audituojamas subjektas ir kitos šalys. Tokia informacija auditoriai turėtų naudotis teikdami nešališkas ataskaitas. Auditoriai taip pat turėtų rinkti informaciją apie audituojamo subjekto ir kitų šalių požiūrį. Tačiau paties auditoriaus išvados ši informacija neturėtų daryti įtakos. (Mokomoji medžiaga, INTOSAI audito standartai, parengti Audito standartų komiteto 1992, su 1995 m. redakcijomis, vertimas lietuvių kalba, pateikti kaip mokymo medžiaga, 2012., p. 8-9)*

Nepriklausomumas yra labai svarbus kiekvienam auditoriui. Nepriklausomumo nebuvimas, kitų asmenų įtaka iškreipia atlikto audito rezultatus, kurie nėra objektyvūs, vertingi ir naudingi audituojamam subjektui. Vidaus audito rekomendacijose rašoma, kad „vidaus auditoriai, netrukdomai ir objektyviai atlikdami savo darbą, turi būti nepriklausomi. Ši nepriklausomybė leidžia vidaus auditoriams priimti nešališkus ir objektyvius sprendimus, kurie yra labai svarbūs tinkamai atliekant auditą. Nepriklausomybė susijusi su vidaus auditoriaus statusu organizacijoje ir objektyvumu“. Taipogi čia pabrėžiama, koks svarbus auditoriaus elgesys: „Vien tik to, kad vidaus auditoriai yra nepriklausomi, nepakanka; jų elgesys ir visa jų veikla turi rodyti, kad jie yra nepriklausomi“. (Vidaus audito rekomendacijos, 2003, p. 9)

Nepriklausomais auditoriais atestuojami asmenys, turintys reikiamą kvalifikaciją ir patirtį. Auditoriaus vardą gavę auditoriai nuolat turi kelti savo kvalifikaciją ir stiprinti turimas žinias

organizuojamuose auditorių kvalifikacijos kėlimo kursuose. Pagal Auditorių profesinės kvalifikacijos kėlimo programą auditorius privalo *per kiekvienus vienus paskui kitus einančius trejus kalendorinius metus išklaudyti ne mažiau kaip 72 akademinės valandas auditorių kvalifikacijos kėlimo kursų ar išeiti lygiavertį profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursų audito ar profesinės etikos temomis (privalomoji dalis) ir ne mažiau kaip 48 akademinės valandas – bet kokiomis temomis (privalomoji ar pasirenkamoji dalis)*. (Lietuvos auditorių rūmų internetinė svetainė, Reglamentai, LAR parengti reglamentai, Auditorių profesinės kvalifikacijos kėlimo programa ir reikalavimai kvalifikacijos kėlimo kursų turiniui, 2009) Taigi, su tikslu užtikrinti nuolatinį auditorių kvalifikacijos palaikymą bei kėlimą, auditoriai privaloma tvarka pagal reikalavimus privalo tobulintis kvalifikacijos kėlimo kursuose.

1.2.2. Auditorių kompetencija ir kvalifikacija

Profesinės etikos principai reikalauja kompetencijos iš audito specialistų taip kaip ir kiekviena egzistuojanti profesija reikalauja jos išmanymo. Veiklos audito specialistų profesinė kompetencija ir kvalifikacija yra vienas svarbiausių kokybiško audito garantų.

Terminas "kvalifikacija" kildinamas iš lotyniško žodžio "qualificatio", kur qualis reiškia – koks, kokios kokybės + facio — darau. Taigi, šis žodis aiškinamas kaip tam tikros veiklos kokybės nustatymu. Kompetencijos terminas taipogi kilęs iš lotynų kalbos žodžio "competentia", reiškiančio priklausomybę pagal teisę. (Tarptautinių žodžių žodynas, 2007). Patys žodžių „kvalifikacijos“ ir „kompetencijos“ aiškinimai pasako apie tai, kaip stipriai susiję su kokybišku auditu. Apibendrinant galima būtų teigti, kad kompetencija yra priklausomybė gerai ir kokybiškai atlikti darbą turint tam tikrai darbo sričiai reikalingas kvalifikuotas žinias.

Lietuvoje įvairius kompetencijos aspektus analizavo L. Jovaiša (1997), R. Lautackas (1999), D. Lepaitė (2003). Tuo tarpu kompetencijos ugdymo problema sisteminiu požiūriu nėra pakankamai ištirta nei moksliniu, nei praktiniu aspektais. Kompetencija neįgyjama kaip tradicinė kvalifikacija, gavus diplomą, ji turi būti pastoviai ugdoma, Todėl organizacijos, siekdamos atitikti nuolat kintančius reikalavimus, turi kurti mokymo sistemas, kuriose būtų nuosekliai orientuotos į darbuotojų kompetencijų ugdymą. (Adamonienė, Rubytė., 2010, p. 1-2)

Kompetencijos ugdymą kiekvienoje profesinėje veikloje įtakoja tokie veiksniai kaip žinios, gebėjimai, požiūris bei vertybės, asmeninės savybės ir patirtis. Visiems tam tikrų veiklų specialistams yra keliami vis kiti su kompetencijos ugdymu susiję reikalavimai ar rekomenduotini bruožai.

Kompetencijos sąvoka dažniausiai vartojama, siekiant apibrėžti individo gebėjimų ir žinių visumą, orientuotą į efektyvią veiklą konkrečioje darbinėje aplinkoje. Šiuo atveju svarbiausia yra organizacija ir jos poreikiai, o individas svarbus tik kaip darbuotojas, turintis reikalingas

kompetencijas. Mokslinėje literatūroje pateikiamos logiškos kompetencijos struktūros, apimančios ir „kietąją“, dalykinę kompetenciją, kurią sąlygoja organizacijos vykdomos veiklos pobūdis, ir „minkštąją“ kompetenciją, kuri apibrėžiama darbuotojo savybėmis, elgsena, būtina gerai atlikti darbą. Tai gali būti dalykinė, socialinė ir konceptualioji kompetencija. **Dalykinė kompetencija** apibrėžiama kaip darbinės veiklos srities specialiosios žinios ir sugebėjimai, procesų ir technologijų, rinkos ir konkurentų ar gamybos ir aptarnavimo sričių išmanymas. **Socialinė kompetencija** gali būti nusakoma mokėjimu bendrauti ir dirbti su žmonėmis. Tai individo savybės ir sugebėjimas adaptuotis socialinėje aplinkoje. **Konceptualioji kompetencija** apima sisteminį mąstymą, gebėjimą modeliuoti situacijas pasitelkiant įvairias žinias ir patirti, aiškų vykstančių procesų suvokimą. Dalykinės kompetencijos specifika lemia individo funkcines veiklos sritis. Tačiau ilgalaikės perspektyvos požiūriu dalykinė kompetencija yra labai dinamiška dėl sparčiai kintančių technologijų. Kita vertus, ji yra nesunkiai apibrėžiama ir gali būti greičiausiai įgyjama. Socialinė ir konceptualioji kompetencija yra bendrosios kompetencijos, kurios individui reikalingos, nesvarbu, kokias pareigas jis eina organizacijoje. (Savanevičienė ir kt., Development of Strategic Individual Competences, 2008, p. 87)

Auditoriaus kompetencija tiesiogiai yra susijusi su auditoriaus turimomis žiniomis, auditoriaus pajėgumu ir noru tobulinti savo kaip auditoriaus įgūdžius. Veiklos auditoriaus kompetencijai stipriai įtakoja paties auditoriaus ne tik turimos žinios apie auditą, bet ir specifinės žinios apie audituojamo subjekto veiklos sritį. Kuo didesnė yra auditoriaus kompetencija, tuo labiau tikėtina, kad auditas bus kokybiškiau ir geriau atliktas. Kokybiškai atliktas auditas pagerina auditoriaus įvaizdį, reputaciją bei pakelia jo profesionalumo lygį. (Ussahawanitchakit, Thaweechan, 2010, p. 6).

Auditorius norintis išlaikyti ar įgyti profesinės kompetencijos turi atitikti tam tikrus reikalavimus. Kaip nurodo Mackevičius J. (2007), auditoriaus profesinę kompetenciją sudaro dvi sudedamosios dalys:

1. *Profesionalumas (konkrečiu auditu, apskaitos, teisės, mokesčių, finansinės analizės ir kitų dalykų žinių visuma);*
2. *Išmintingumas ir asmeninės savybės (nuojautos jausmas, erudicija, padairumas, patirtis, pasitikėjimas, etika, kultūra). (Staliūnienė, 2009, p. 103 – 104)*

Taigi, profesionalumą sudaro tam tikros specifinės žinios reikalingos atlikti auditą ir tam tikros asmeninės savybės, turinčios įtakos auditoriaus profesinei kompetencijai.

Staliūnienė (2009) išnagrinėjus mokslinę literatūrą bei Vidaus ir išorės audito reglamentus, sugrupavo bendruosius bei profesinius kompetencijų reikalavimus auditoriams „į įgijimo ir išlaikymo reikalavimus, kaip 1 ir 2 priskirtini kompetencijų įgijimo, o 3 – 5 – jų išlaikymo reikalavimams“ (Žr. 2 lent.) (p. 104)

2 lentelė. Bendrųjų ir profesinių kompetencijų reikalavimai

Profesinių ir bendrųjų kompetencijų įgijimo reikalavimai	1) konkrečių audito, apskaitos, teisės, mokesčių, finansinės analizės ir kitų dalykų žinios
	2) nuojauta, erudicija, apdairumas, patirtis, pasitikėjimas, etika, kultūra
Profesinių ir bendrųjų kompetencijų išlaikymo reikalavimai	3) nepriklausomybė, sąžiningumas, objektyvumas, konfidencialumas, profesinio elgesio principai
	4) žinių, įgūdžių ir patirties, reikalingų paslaugai teikti, taikymas siekiant kruopščiai atlikti pareigas
	5) audito užduoties paskyrimas personalui, turinčiam tam darbui reikiamą specialų išsilavinimą ir profesionalumą

Šaltinis: Staliūnienė J.D., 2009, p. 104

Kaip matyti iš 2 lentelėje pateiktos informacijos, profesinių ir bendrųjų kompetencijų išlaikymo reikalavimų yra kiek daugiau neigi įgijimo reikalavimų. Visi išvardinti reikalavimai reikalingi norint kompetingai ir tinkamai atlikti auditus.

Kaip ir kiekvienos veiklos srities specialistui taip ir auditoriui yra keliami tam tikri asmeniniai reikalavimai būtini norint dirbti auditoriumi ir atlikti auditus. Vidaus audito rekomendacijose nurodomi pagrindiniai asmeniniai kvalifikaciniai reikalavimai keliami geram auditoriui. „*Auditorius turi:*

- a) *išmanyti audituojamąją veiklos sritį;*
- b) *turėti gerus bendravimo ir derybų vedimo įgūdžius;*
- c) *turėti drąsos nesutikti su vadovybės nuomone;*
- d) *būti išmoningas;*
- e) *sugebėti įtikinti pritarti siūlomoms priemonėms;*
- f) *suvokti žmogiškąją elgseną ir jos skirtingumus;*
- g) *gebėti diplomatiškai elgtis;*
- h) *turėti techninių audito įgūdžių;*
- i) *turėti analitinių įgūdžių;*
- j) *gebėti rasti sprendimus ir spręsti problemas;*
- k) *gebėti aiškiai atsiskaityti/rengti ataskaitas;*
- l) *būti visiškai nešališkas.“ (Vidaus audito rekomendacijos, 2003)*

Norint būti geru auditoriumi neužtenka tenkinti aukščiau išvardintus pagrindinius asmeninių kvalifikacinių bruožų reikalavimus. Kiekvienas auditorius privalo laikytis auditavimo principų, o jų laikytis jam padeda tam tikros asmeninės savybės. Auditorius turėtų būti etiškas, plačių pažiūrų, diplomatiškas, pastabus, įžvalgas, greitai prisitaikantis įvairiomis situacijomis, atkakliai siekiantis

užsibrėžtų tikslų, laiku darantis loginiais samprotavimais ir analize pagrįstas išvadas. Apart minėtų asmeninių savybių taip pat kiekvienas auditorius turi pasitikėti savo jėgomis. (Kokybės vadybos ir audito mokomoji medžiaga paskaitų metu, 2012)

2. AUDITORIŲ ATESTAVIMAS/ SERTIFIKAVIMAS

Specialistų įgyta kvalifikacija sparčiai sensta ir vieną kartą įgytos žinios nuolat turi būti atnaujinamos ir papildomos nauja informacija. Naujai įsteigtos ar nuolat besivystančios sritys reikalauja aukštos kvalifikacijos specialistų, kurių nuolat tobulinami sugebėjimai ir platinamas žinių spektras turėtų būti profesionaliu būdu dokumentuoti. Tam pasitarnaujantis įrankis galėtų būti personalo sertifikavimas ar atestavimas. Tarptautinių žodžių žodynas (2007) sertifikavimą aiškina kaip kokybės nustatymą, liudijimą. (p. 994). Pagal aukščiau minėtą žodyną, atestacija „(lot. Attestatio – paliudijimas, patvirtinimas) - darbuotojo tarnybinės veiklos, gabumų, būdo bruožų įvertinimas“. (p. 119)

2.1. Viešųjų juridinių asmenų vidaus auditorių atestavimas

Vidaus auditoriai viešajame sektoriuje privalo nuolat kelti savo kvalifikaciją bei išlaikyti nustatytą atestavimą. Visą procesą susijusį su vidaus auditorių mokymais, kvalifikacijos tobulinimais bei auditorių atestavimu viešajame sektoriuje koordinuoja Lietuvos Respublikos Finansų ministerija.

Viešojo sektoriaus vidaus auditorių atestavimo sistema įdiegta 2009 m. įgyvendinant Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programos nuostatų 259 punktą dėl valstybės institucijų vidaus auditorių atestavimo sistemos įdiegimo. Šiuo punktu deklaruojama „įdiegsime valstybės institucijų vidaus auditorių atestavimą, siekdami nuolat tobulinti jų įgūdžius“. (LR Seimas, Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 2008) Šiuo tikslu finansų ministro 2009 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 1K-057 patvirtinti Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatai. Vidaus auditorių atestavimo sistemą sudaro 6 lygių modulinio mokymo programa, parengta pritaikius Europos Sąjungos pažangią praktiką, atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito standartus. Išėjęs šešių lygių modulinę mokymo programą ir išlaikęs kvalifikacinius egzaminus vidaus auditorius įgyja atestuoto **viešųjų juridinių asmenų vidaus auditoriaus vardą**. Vidaus auditorių atestaciją vykdo Finansų ministerijos mokymo centras. (LR Finansų ministerijos internetinė svetainė, Veiklos sritys, Vidaus auditas ir finansų kontrolė, Vidaus auditas, Vidaus auditorių atestavimas)

Finansų ministerijos mokymo centras (FMMC) yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu įsteigtas 1994 m. gegužės 9 d., vykdo valstybės patikėtas funkcijas – Finansų ministerijos ir reguliavimo srities valstybės tarnautojų ir kitų institucijų valstybės tarnautojų mokymą. Mokymas

apima įvadinį mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą. Kvalifikacijos tobulinimo kursų ir seminarų turinys formuluojamas atsižvelgiant į valstybės ir ES keliamus reikalavimus kvalifikacijai. Valstybės tarnautojai mokomi pagal Valstybės tarnybos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos patvirtintas programas, kurios rengiamos įvertinus kvalifikacijos tobulinimo rūšį, tikslinę klausytojų grupę, valstybės ir ES reikalavimus kvalifikacijai. (Finansų ministerijos mokymo centro internetinė svetainė, Veikla)

Viešojo sektoriaus vidaus auditorių atestavimo sistema.

Taigi, Finansų ministro įsakymu buvo patvirtinti Viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatai. Šiame įsakyme yra nurodoma, kas sudaro atestacijos visą sistemą, nurodytas organizatorius – Finansų ministerijos mokymo centras, taipogi išskirti organizuojamos atestacijos tikslai bei principai. (LR Finansų ministro įsakymas dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo, 2009) Taigi, vidaus auditorių atestacijos sistemos sandara pagal įsakymą yra sekanti:

1. „vidaus auditorių mokymas ir mokymo kokybės užtikrinimas;
2. egzaminų organizavimas ir kvalifikaciją žyminčio dokumento (atestato, kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimo ar dalyvio pažymėjimo) išdavimas
3. vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimas.“

Tame pačiame įsakyme nurodyti atestacijos tikslai:

1. „skatinti vidaus auditorius tobulinti administracinius gebėjimus;
2. sudaryti sąlygas vidaus auditoriams studijuoti naujoves vidaus audito srityje ir jas sumaniai diegti praktinėje veikloje;
3. didinti vidaus auditorių atsakomybę už darbo rezultatus;
4. skatinti vidaus auditorių kūrybiškumą ir iniciatyvumą, veiklos racionalumą ir rezultatyvumą.“ (LR Finansų ministro įsakymas dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo, 2009)

Čia pat pateikiami ir atestacijos principai:

- 1) „visuotinumumas – kiekvienas vidaus auditorius gali atestuotis;
- 2) objektyvumas – vidaus auditorių atestacija vykdoma dalykiškai, nešališkai ir be išankstinių nuostatų, vadovaujantis šiais Nuostatais;
- 3) tęstinumas – viešojo juridinio asmens vadovas sudaro sąlygas vidaus auditoriams nuolat tobulinti kvalifikaciją ir atestuotis.“ (LR Finansų ministro įsakymas dėl viešųjų juridinių asmenų,

kurie valdo, naudoja vaslybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo, 2009)

Taipogi septintas punktas skelbia, jog „pagrindas vidaus auditoriaus kompetencijai įvertinti yra žinios ir vidaus auditoriaus administraciniai gebėjimai, įgyti pagal šešių lygių modulinę programą“.

Taigi, kandidatas atitikęs ir įvykęs visus keliamus reikalavimus, išėjęs šešių lygių modulinę programą ir išlaikęs aukštą balu egzaminus suteikiamas *viešojo juridinio asmens vidaus auditoriaus vardas*. (Vaitkevičius, 2011)

2.2. Atestuoto auditoriaus vardas

Lietuvoje asmenys, norintys verstis audito veikla privalo gauti atestuoto auditoriaus vardą, t.y. auditoriaus atestatą, kurį išduoda Lietuvos auditorių rūmai (LAR). Auditorių atestatų išdavimo procese dalyvauja dvi įstaigos, tai LAR – atestatus išduodanti institucija ir Audito ir apskaitos tarnyba – atestavimo procesą kontroliuojanti institucija. Audito ir apskaitos tarnyba yra LR biudžetinė įstaiga, kuri atlieka tokias funkcijas, susijusias su auditu:

- *prižiūri sprendimų dėl audito įmonės pažymėjimo išdavimo ir jos įrašymo į audito įmonių sąrašą priėmimo procesą, auditoriaus vardo suteikimo, auditoriaus pažymėjimo išdavimo ir auditoriaus įtraukimo į auditorių sąrašą procesą;*
  - *tvirtina sritis, kurių pagrindu laikomi kvalifikaciniai auditoriaus egzaminai;*
  - *nagrinėja asmenų, neišlaikiusių kvalifikacinių auditoriaus egzaminų ir nesutikusių su šių egzaminų įvertinimu, apeliacijas;*
  - *stebi, kaip organizuojami auditorių kvalifikacijos kėlimo kursai, teikia pastabas dėl jų organizavimo ir tobulinimo;*
  - *kartu su Lietuvos auditorių rūmais įgyvendina auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės užtikrinimą, atlieka tyrimus, skiria nuobaudas ir duoda nurodymus teisės aktų nustatyta tvarka; (Audito ir apskaitos tarnybos internetinė svetainė, Veikla, Nuostatai, Audito ir apskaitos tarnybos nuostatai)*

Trumpai tariant Audito ir apskaitos tarnyba dalyvauja auditorių atestavimo procese, mokymo procese bei prižiūri organizuojamus auditorių kvalifikacijos kėlimo kursus, o auditoriaus vardą ir atestatą išduoda Lietuvos auditorių rūmai. (Verslo vartų internetinė svetainė, Profesinė ir techninė veikla, Audito veikla, Atestuoto auditoriaus pažymėjimas (atestuoto auditoriaus vardo suteikimas valstybės narės auditoriui) Kompetetingos institucijos)

Lietuvos auditorių rūmai „yra viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – vienyti visus atestuotus auditorius Lietuvoje (toliau šiame Statute – auditorius), koordinuoti jų veiklą, atstovauti jų interesams

ir juos ginti, įgyvendinti auditorių profesinę savivaldą bei tenkinti kitus viešuosius interesus“. (LAR internetinė svetainė, Reglamentai, LAR parengti dokumentai, Lietuvos auditorių rūmų statutas, 2009)

Pagrindiniai LAR tikslai ir uždaviniai yra:

- *gerinti nepriklausomo audito principų įgyvendinimą;*
- *tobulinti auditorių profesinę kompetenciją;*
- *siekti kokybiškų audito paslaugų teikimo;*
- *koordinuoti auditorių veiklą;*
- *atstovauti auditorių interesams ir juos ginti;*
- *visuomenėje viešinti auditorių teikiamas paslaugas;*
- *kurti bei puoselėti audito profesijos tradicijas;*
- *įgyvendinti auditorių profesinę savivaldą bei tenkinti kitus viešuosius interesus. (LAR internetinė svetainė, Reglamentai, LAR parengti dokumentai, Lietuvos auditorių rūmų statutas, 2009)*

„Lietuvos auditorių rūmai savo veikloje vadovaujasi LR Konstitucija, LR civiliniu kodeksu, LR audito įstatymu, LR asociacijų įstatymu, kitais teisės aktais ir šiuo Statutu.“ (LAR internetinė svetainė, Reglamentai, LAR parengti dokumentai, Lietuvos auditorių rūmų statutas, 2009) LR audito įstatyme 8 straipsnyje išvardinti reikalavimai auditoriaus vardo suteikimui: „*Asmeniui auditoriaus vardas suteikiamas, jeigu jis:*

- 1) *moka valstybinę kalbą;*
- 2) *turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą;*
- 3) *yra nepriekaištingos reputacijos;*
- 4) *dirbo audito įmonėje ir (arba) valstybės narės audito įmonėje auditoriaus padėjėju ne trumpiau kaip metus ir, jei prašymo suteikti auditoriaus vardą pateikimo metu asmuo audito įmonėje nebedirba, darbas audito įmonėje auditoriaus padėjėju buvo baigtas ne anksčiau kaip prieš 3 metus iki prašymo pateikimo;*
- 5) *išlaikė kvalifikacinius auditoriaus egzaminus;*
- 6) *davė auditoriaus priesaiką.“ (LR Audito įstatymas, 2008)*

Kaip deklaruojama LR audito įstatyme (2008), LAR suderinus su Audito ir apskaitos tarnyba, rengia kvalifikacinius egzaminus skirtus kandidatams, siekiantiems gauti atestuoto auditoriaus vardą. Tuo atveju, jeigu kandidatas įvykdė visus keliamus jam reikalavimus, Lietuvos auditorių rūmai priima sprendimą suteikti kandidatui auditoriaus vardą, kuris privalo pasakyti tam tikrą įstatyme numatytą priesaiką. Dvyliktame straipsnyje skelbiama, kad „asmeniui, davusiam auditoriaus priesaiką ir ją pasirašiusiam, suteikiamas auditoriaus vardas, išduodamas auditoriaus pažymėjimas ir jis įtraukiamas į šio įstatymo 23 straipsnyje nurodytą auditorių sąrašą. Auditoriaus pažymėjimo išdavimo, galiojimo sustabdymo, atnaujinimo ir galiojimo panaikinimo tvarką nustato Auditorių rūmai, raštu suderinę su

Audito ir apskaitos tarnyba. Auditorių rūmai apie išduotą auditoriaus pažymėjimą informuoja Audito ir apskaitos tarnybą su ja suderinta tvarka“.

Lietuvos auditorių rūmų internetinėje svetainėje yra skelbimai sąrašai tiek auditoriaus vardą turinčių asmenų tiek siekiančių jį gauti ir įrašytų į auditoriaus padėjėjus. Šiuo metu auditorių sąrašė yra 387 auditoriaus vardą gavę auditoriai, (Lietuvos auditorių rūmų internetinė svetainė, Audito įmonių, auditorių ir auditorių padėjėjų sąrašai, Atestuotų auditorių sąrašo duomenys) ir 290 asmenys įrašyti į auditoriaus padėjėjų sąrašą. (Lietuvos auditorių rūmų internetinė svetainė, Audito įmonių, auditorių ir auditorių padėjėjų sąrašai, Auditoriaus padėjėjų sąrašo duomenys)

2.3. Vidaus auditoriaus atestatai

Vidaus auditoriai gali gauti dviejų rūšių atestatus: tarptautiniai vidaus auditorių sertifikatai išduodami Tarptautinio vidaus auditorių instituto, kurie yra pripažįstami visame pasaulyje, ir vietinis, t.y. Lietuvos vidaus auditoriaus atestatas išduodamas Lietuvos vidaus auditorių asociacijos, kuris yra pripažįstamas tik Lietuvoje.

2.3.1. Lietuvos vidaus auditoriaus atestatas

Pagal vidaus auditorių asociacijos įstatus „Vidaus auditorių asociacija (toliau tekste – Asociacija) yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, turintis savo pavadinimą, antspaudą, sąskaitas bankuose (mažiausiai vieną sąskaitą), kurio tikslas – vienyti fizinius ir juridinius asmenis bei visų profesijų specialistus besidominčius vidaus audito, kontrolės, rizikų valdymo klausimais, koordinuoti narių veiklą, atstovauti narių interesams ir juos ginti, tenkinti kitus viešuosius interesus“. Vidaus auditorių asociacija organizuoja konferencijas, seminarus bei švietimą tokiose srityse kaip vidaus auditas, vidaus kontrolė bei rizikos valdymas. (Vidaus auditorių asociacijos internetinė svetainė, Apie asociaciją, Įstatai)

Vidaus auditorių asociacija nusistačiusi sau pagrindinius tikslus, o būtent:

- 1. Atstovauti vidaus auditoriams valstybinėse institucijose, kitose įmonėse, įstaigose ir organizacijose bei tarptautinėse vidaus auditorių organizacijose;*
- 2. Ginti vidaus auditorių profesinius interesus, formuoti vidaus auditorių profesinę etiką;*
- 3. Propaguoti vidaus auditorių profesiją, vidaus audito vertę;*
- 4. Propaguoti tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus, skatinti jų praktinį naudojimą;*

5. *Teikti metodinę ir praktinę paramą asociacijos nariams, organizuoti konferencijas, seminarus bei kitus profesinius renginius;*

6. *Kelti profesinį vidaus auditorių lygį bei kvalifikaciją, organizuoti vidaus auditorių mokymą, atestavimą bei kvalifikacijos kėlimą. (Vidaus auditorių asociacijos internetinė svetainė, Apie asociaciją, Įstatai)*

Taigi, Vidaus auditorių asociacija organizuoja vidaus auditorių mokymus ir egzaminą bei išduoda Lietuvos vidaus auditoriaus atestatą, kuris galioja Lietuvoje.

Vidaus auditorių asociacijos nuostatuose išdėtyti kvalifikaciniai reikalavimai pretendantams norintiems gauti šioje asociacijoje atestuoto vidaus auditoriaus vardą:

1) *turėti aukštąjį išsilavinimą;*

2) *turėti ne mažesnę kaip 2 metų patirtį vidaus audito ar susijusiose srityse. Susijusiomis laikomos išorės audito, vertinimo, kokybės užtikrinimo, atitikties ir vidaus kontrolės sritys. 1 metai iš 2 metų reikalaujamos patirties gali būti užskaityti, jeigu siekiantis tapti atestuotu asmuo turi įgyjęs magistro diplomą arba darbo patirties tokiose srityse kaip finansai, apskaita ar teisė.*

3) *būti nepriekaištingos reputacijos (nebūti teistas, nepiktnaudžiauti narkotinėmis, oksinėmis, psichotropinėmis medžiagomis arba alkoholiu, nebūti atleistas iš įmonės, įstaigos ar organizacijos dėl įvairių nusižengimų);*

4) *išlaikyti egzaminą atestuoto vidaus auditoriaus vardui įgyti. (Vidaus auditorių asociacijos internetinė svetainė, Atestuoto vidaus auditoriaus vardo suteikimo nuostatai)*

Taip pat, nuostatuose teigiama, kad „sėkmingai išlaikius egzaminą, suteikiamas atestuoto vidaus auditoriaus vardas“, t.y. „išlaikiusiems egzaminą įteikiamas nustatytos formos vidaus auditoriaus atestatas“, kuris yra išduodamas neribotam laikui.

Savo nuostatuose Vidaus auditorių asociacija išaiškina, ką patvirtina jų atestuoto vidaus auditoriaus vardo suteikimas specialistui:

1) *vidaus auditoriaus profesinę kompetenciją;*

2) *vidaus auditoriaus sugebėjimą kokybiškai organizuoti bet kokios nuosavybės formos, įmonės ar ūkio šakos vidaus audito tarnybos darbą, taip pat konsultuoti valdymo ir vidaus kontrolės organizavimo lausimais;*

3) *pasirengimą laikytis vidaus audito standartų ir vidaus auditoriaus etikos kodekso normų. (Vidaus auditorių asociacijos internetinė svetainė, Atestuoto vidaus auditoriaus vardo suteikimo nuostatai)*

Apibendrinus, galima teigti, kad vidaus auditoriaus atestatas yra auditoriaus kompetencijos, jo gebėjimų ir pasirengimo įrodymas tinkamai atlikti auditą.

2.3.2. Tarptautiniai vidaus auditorių sertifikatai

Tarptautinis vidaus auditorių institutas (iš anglų kalbos: The Institute of internal auditors) tai organizacija, kuri vienija ne tik Lietuvos bet ir kitų šalių vidaus audito, rizikos ir kokybės valdymo specialistus. Vienas iš vidaus auditorių asociacijos tikslų yra susijęs su vidaus auditorių sertifikatu (CIA). Vidaus auditorių asociacija skelbiasi, kad toks Tarptautinio vidaus auditorių instituto išduodamas sertifikatas vidaus auditoriams yra „vienintelis visame pasaulyje pripažįstamas vidaus auditorių sertifikatas ir profesionalumo vidaus audito srityje standartas“. (Vidaus auditorių internetinė svetainė, Atestavimas)

CIA sertifikatas yra auditorių galimybė parodyti, kad yra pasiruošę tinkamai atlikti tam tikrą auditą, parodyti savo žinias ir pasiekimus vidaus audito srityje. Apie CIA sertifikatą J. Wiley taip pat rašo, kad tai yra vienintelis visuotinai pripažįstamas sertifikatas, išliekantis kaip standartas, pagal kurį auditoriai gali įrodyti savo kompetenciją ir profesionalumą. (Wiley et. al., 2008)

Tokio sertifikato turėjimas ir įgijimas vidaus auditoriui turi tam tikros naudos ir pranašumo kitų vidaus auditorių atžvilgiu. Vidaus auditorių asociacija išskiria tokius CIA sertifikato naudingumo aspektus:

- „Leidžia išsiskirti iš kitų vidaus auditorių;
- Įtakoja rimtesnį įmonės darbuotojų ir išorės klientų požiūrį;
- Parodo meistriškumą ir profesionalumą;
- Suteikia profesinio pasiekimo pasitenkinimą;
- Padeda pagrindus tolimesniam tobulėjimui.“ (Vidaus auditorių internetinė svetainė, Atestavimas)

Siekiant gauti CIA sertifikatą būtina tenkinti tam tikrus iškeltus reikalavimus. Visų pirma, būtina turėti bakalauro ar aukštesnį išsilavinimą. Nors čia pat pateikia, kad būna taikomos išimtys kas liečia išsilavinimo, tiksliau tariant išimtys gali būti taikomos turintiems kitų šalių tarptautinio lygio sertifikatus ir net paskutinio kurso studentams. Pažymėtina, kad reikalinga darbo patirtis ne mažiau kaip 2 metai vidaus audito arba susijusiose srityse. Dar vienas iš reikalavimų yra profesionalus auditoriaus elgesys, t.y. Etikos kodekso laikymasis, nepriekaištingos moralės ir profesionalumo bei turėti autoritetingo asmens užpildytą rekomendacinę formą. (The institute of internal auditors, Certification, Administrative directives, Administrative directive N. 3:2012, Eligibility Requirements for all IIA Global Certification Programs)

Tarptautinis vidaus auditorių institutas siūlo ne vien tik tapti sertifikuotais vidaus auditoriais (CIA), o taipogi yra galimybė siekti ir gauti kitų tarptautinių vidaus auditoriaus sertifikatų. (The institute of internal auditors, Certification, Why become certified?) (žr. 3 lentelę)

3 lentelė. Tarptautiniai vidaus auditoriaus sertifikatai

	<p>Sertifikuotas vidaus auditorius (CIA – Certified Internal Auditor) – vienintelis visuotinai pripažįstamas vidaus auditorių sertifikatas, kuris specialistams pasitarnauja kaip savo profesionalumo įrodymas vidaus audite;</p>
	<p>Sertifikuotais valstybinio audito profesionalais (CGAP – certified government auditing professional) – ši sertifikavimo programa yra skirta auditoriams, dirbantiems visuose viešojo sektoriaus lygiuose – federalinėse, nacionalinėse, valstybinėse institucijose, paruošianti įvairiems iššūkiams šiose srityse;</p>
	<p>Sertifikuotais finansų auditoriais (CFSA – certified financial services auditor) – naudingas auditoriams dirbantiems bankuose, taupomųjų ir paskolų organizacijose, kredito unijose, draudimo bendrovėse, vertybinių popierių ir prekių paslaugų srityse, investicinėse bendrovėse, kredito įstaigose, finansinių paslaugų reguliavimo agentūrose ir kituose finansinių paslaugų organizacijose. Finansų auditoriaus sertifikatas suteikia galimybę tobulėti ir plėsti žinių spektrą finansinių paslaugų srityse;</p>
	<p>Gauti sertifikatą savęs vertinimo kontrolėje (CCSA – certification in control self-assessment) – skirtas specialistams atsakingiems už organizacinius pokyčius, suprasti rizikos ir kontrolės modelius;</p>
	<p>Rizikos valdymo užtikrinimo sertifikatas (CRMA – certification in risk management assurance) – šiuo sertifikatu vidaus auditorius gali parodyti savo gebėjimą tikrinti pagrindinius verslo procesus rizikos valdymo srityje.</p>

Šaltinis: Adaptuota pagal informaciją pateiktą oficialiame Vidaus auditorių instituto tinklalapyje.

Taigi, kaip matome 3 lentelėje išvardinti ir trumpai aprašyti penki Tarptautinio vidaus auditorių instituto išduodami tarptautiniu mastu pripažįstami sertifikatai, kuriuos gali gauti pretendentas įvykdęs ir atitinkantis visus keliamus reikalavimus.

Kiek klientai, tiek darbdaviai vertina tuos specialistus, kurie yra motyvuoti dirbti, žingeidūs ir įsipareigoję kokybiškai atlikti auditą. Vidaus auditorių institutas teigia, kad tokie sertifikatai parodo specialisto potencialą ir galimybę kilti karjeros laiptais. (The Institute of internal auditors, Certification)

UAB „Deloitte Lietuva“ viena iš sparčiai augančių audito ir verslo konsultacijų bendrovė, atliko apklausą, kurios tikslas buvo padėti tyrime dalyvavusioms įmonėms įvertinti, suprasti ir palyginti vidaus audito veiklą su kitomis didžiausiomis Lietuvos įmonėmis. Tyrimas „Vidaus audito departamentų vadovų apklausa. Lietuvos Top 30“ atliktas ir pateiktas buvo 2012 metais. Tyrimą atliko Verslo konsultacijų ir įmonės rizikos valdymo departamentas. Atliktos apklausos imtis yra 10 didžiausių Lietuvos įmonių iš Top 30 įmonių sąrašo sutikusių apklausoje dalyvauti ir turinčių Vidaus audito departamentus, o 2010 metais apklausoje dalyvavo 13 tokių įmonių. Tyrime išaiškėja tam tikri faktai apie vidaus auditorių turimus sertifikatus ar atestatus. Tyrimo rezultatų apžvalgoje nurodyta, kad 2012 metais:

- „47% auditorių, dirbančių apklausoje dalyvavusiose įmonėse, turi Lietuvos vidaus auditoriaus atestatą, (2010 metais – 37%)
- 13% - Tarptautinį vidaus auditoriaus sertifikatą (2010 metais – 5%)“ (UAB „Deloitte Lietuva“ tyrimas, Vidaus audito departamentų vadovų apklausa, Lietuvos top 30, 2012)

Taigi, 47% vidaus auditorių, o tai beveik pusė, turi Lietuvos vidaus auditoriaus atestatą (išduoda Lietuvos vidaus auditorių asociacija), kas reiškia, jog vidaus auditoriai didesnę reikšmę teikia būtent šio atestato turėjimui. Tyrimo rezultatuose taip pat nurodoma, kad Lietuvos auditorių rūmų išduodamą atestatą turi 3% apklausoje dalyvavusių respondentų. Pabrėžtina, kad atestatų skaičius 2012 metais, palyginus su 2010 metais, išaugo, tad galima daryti prielaidą, kad vidaus auditoriams svarbu turėti dokumentą patvirtinantį jo profesionalumą vidaus audito srityje. (UAB „Deloitte Lietuva“ tyrimas, Vidaus audito departamentų vadovų apklausa, Lietuvos top 30, 2012)

3. SPECIALISTŲ LICENCIJŲ/ ATESTATŲ/ LIUDIJIMŲ TVARKĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISINIŲ DOKUMENTŲ APŽVALGA

Šiame skyriuje pateikiama informacija gauta išanalizavus įvairius teisinius dokumentus, veiklos audito ataskaitas bei oficialią informaciją pateikiamą tam tikrų institucijų oficialiuose internetiniuose puslapiuose. Taigi, vienas iš pagrindinių metodų naudojamų šiame skyriuje yra dokumentų analizės metodas. Tidikis (2003) jį aiškina kaip „pirminių dokumentų rinkimas, kai dokumentai naudojami kaip pagrindiniai informacijos šaltiniai.“ (p. 488)

Licencijuojamų sričių specialistai.

Lietuvoje, kaip ir kitose pasaulio šalyse, iš daugybės veiklos sričių specialistų, yra tokių specialybių, kurias būtina kontroliuoti kiek skaičiaus mastu, kiek kvalifikacijos lygiu tiek ir kompetencijos atlikti tam tikrą veiklą aspektu. Tam dažniausiai pasitarnauja licencijos išdavimas tam tikram veiklos specialistui ar ūkio subjektui, norinčiam vykdyti tam tikrą veiklą.

Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarime dėl licencijavimo pagrindų patvirtinimo sąvoka „licencija“ yra aiškinama, kaip „įsipareigojimas įsirašyti į sąrašą ar bet koks dokumentas (nesvarbu kaip pavadintas: leidimas, liudijimas, teikimas, atestatas, sprendimas, sertifikatas, pažymėjimas, deklaracija ar pan.), kurį turi gauti ūkio subjektas, siekdamas įgyti teisę pradėti vykdyti tam tikrą veiklą, užsiimti tam tikra veikla ar atlikti vienkartinio pobūdžio veiksmą, būtiną siekiant užtikrinti tam tikros veiklos nenutrūkstamą vykdymą. (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl licencijavimo pagrindų patvirtinimo, 2012)

Egzistuoja įvairios veiklų rūšys, tarp kurių ir tokių, kurios propaguojamos galėtų sukelti neatitaisomą žalą. Tokios veiklos negali būti lengvai prieinamos kiekvienam eiliniam žmogui, dėl to yra išduodamos licencijos. Tarptautinis žodžių žodynas (2007) lotyniškos kilmės žodį „liceñcija“ apibrėžia kaip leidimą kažkam, teisės suteikimą, o tiksliau „valstybės leidimas tam tikrai veiklai (...), siekiant padidinti valstybės pajamas, užtikrinti prekių kokybės standartus, riboti ekonominių subjektų veiklą visuomenei žalingose srityse, apsaugoti vidaus rinką“ (p. 646) Taigi, galima interpretuoti, kad licencija yra kaip dokumentas suteikiantis jos turėtojui tam tikras teises ir pareigas.

3.1. Licencijavimą reglamentuojantys teisiniai dokumentai

Užsiimti tam tikra veiklos sritimi, kuriai vykdyti reikalinga licencija, nustato skirtingi, atitinkamą veiklą reglamentuojantys įstatymai bei poįstatyminiai aktai ne tik Lietuvos bet ir kartais Europos Sąjungos teisiniai dokumentai. Lietuvoje nei vieningos licencijų išdavimo sistemos nei vienos

institucijos išduodančios tas licencijas nėra. Lietuvos Respublikos Vyriausybė yra patvirtinus atskirai kiekvienai veiklos sričiai licencijavimo taisykles, reikalingus pateikimui dokumentus bei yra numatyta, kuri licencijas išduodanti institucija turi teisę išduoti reikiamą licenciją. Licencijavimo įvairių veiklos sričių taisykles numato Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl ūkinės komercinės veiklos licencijavimo metodinių nurodymų patvirtinimo“. Atskirus licencijuojamų veiklos rūšių aspektus numato ir įteisina atskiri įstatymai, poįstatyminiai aktai bei kiti teisiniai dokumentai.

Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse bendrai pateikiama, kas privaloma nurodyti licencijavimo taisyklėse. Čia skelbiama, jog „Kiekvienai įstatymų nustatytai licencijuojamai veiklos rūšiai Vyriausybė tvirtina licencijavimo taisykles, jeigu kiti įstatymai nenustato ko kita“. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas skelbia, jog kiekvienuose licencijavimo taisyklėse turi būti nurodoma sekanti informacija:

- 1) *Licencijuojama veikla;*
- 2) *Licenciją išduodanti institucija ir jos įgaliojimai;*
- 3) *Licencijai gauti reikalingi dokumentai;*
- 4) *Pateiktų dokumentų nagrinėjimo tvarka ir terminai;*
- 5) *Licencijų rūšys ir jų išdavimo sąlygos, pakartotinis licencijos išdavimas;*
- 6) *Licencijos formos;*
- 7) *Išduodamų licencijų registravimo tvarka;*
- 8) *Atsiskaitymo išduoti licencijas atvejai;*
- 9) *Licencijuojamos veiklos sąlygos, įskaitant licencijos turėtojų teisės ir pareigos;*
- 10) *Licencijos sąlygų laikymosi priežiūros tvarka;*
- 11) *Licencijos galiojimo sustabdymo bei panaikinimo atvejai ir tvarka, (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga, 2013)*

Taip pat čia yra nurodoma, kad „Licencijavimo taisyklėse gali būti nurodyti ir kiti reikalavimai bei sąlygos“, kitaip sakant, nepaisant civilinio kodekso pateikiamų reikalavimų licencijavimo taisyklėms, gali būti nurodyti ir papildomi būtini licencijuojamai veiklai reikalavimai ar papildomos nustatomos sąlygos, licencijų turėtojų teisės ir pareigos. (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga. Asmenys, 2013)

Vienas iš licencijavimą reglamentuojančių teisinių dokumentų yra toliau aptariamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo“. Šiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime pateikiama, kad licencijavimo pagrindų aprašas „nustato principus, kuriais vadovaujantis vertinamas ūkinės veiklos (toliau – veikla) licencijavimo pagrįstumas, reikalavimus, kuriais vadovaujantis rengiami įstatymų, reglamentuojančių tam tikros rūšies veiklos licencijavimą, ir licencijavimo taisyklių projektai, ir nustatyto teisinio reguliavimo efektyvumo

vertinimo terminus ir kriterijus.“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo, 2012)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo (2012) pateikiama yra, kodėl būtina yra licencijuoti tam tikras veiklos sritis. Tiksliau tariant, nutarime yra skelbiama, jog institucijos, kurioms patikėta išduoti licencijas, svarstydamos galimybę licencijuoti tam tikrą veiklą „...turi įvertinti veikla keliamą riziką pažeisti svarbų visuomenės interesą ir pasirinktos veiklos reguliavimo priemonės – veiklos licencijavimo – atitiktį būtinumo, proporcingumo ir nediskriminavimo principams.“ Šiais principais remiantis ir vadovaujantis veiklos licencijavimas gali būti ir yra tinkama teisinio reguliavimo priemonė:

- **Būtinumo principas** - reiškia, jog „veikla gali būti licencijuojama tik siekiant išspręsti aiškiai identifikuotą problemą ir apsaugoti svarbų visuomenės interesą (žmonių sveikatą, gyvybę, viešąją tvarką, visuomenės saugumą ir panašiai)“;

- **Proporcingumo principas** – reiškia tai, kad „veiklos licencijavimas pripažįstamas tinkama priemone veiklos licencijavimu siekiamam tikslui pasiekti“ tik tada, kada veiklos licencijavimas yra tinkamiausia priemonė ir nėra tokių priemonių, kurios mažiau ribotų spręsti identifikuojamą problemą, o taip pat tada, kada „išankstinis ūkio subjekto patikrinimas garantuotai iš esmės sumažintų veikla keliamą riziką pažeisti svarbų visuomenės interesą, o vėlesnis patikrinimas neužtikrintų šio intereso apsaugos“;

- **Nediskriminavimo principas** – reiškia, kad „nustatomas veiklos licencijavimas negali tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti ūkio subjektų dėl jų pilietybės, gyvenamosios vietos ar valstybės, kurioje ūkio subjektas yra įsisteigęs“. (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo, 2012)

Pažymėtina yra, jog tame pačiame nutarime, yra skelbiama tai, kad „Licencijavimas negali būti taikomas kaip priemonė rinkos dalyvių skaičiui apriboti ar papildomoms biudžeto pajamoms gauti.“ Tai reiškia, kad licenciją gali gauti kiekvienas pareiškėjas atitinkantis visus keliamus tiek teisinių dokumentų tiek licencijas išduodančių institucijų reikalavimus, nepaisant to, koks yra išduotų egzistuojančio licencijų skaičius tam tikros veiklos srityje rinkoje. (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo, 2012)

Apibendrinus, galima būtų teigti, kad licenciją gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus keliamus reikalavimus, o licencijavimo pagrindinis tikslas būtų užtikrinti vartotojo apsaugą nustatant licencijavimo taisykles. Svarbu, kad būtų įvertinta tam tikroje veiklos srityje keliamą riziką pažeisti svarbų visuomenės interesą, todėl licencijavimas yra reglamentuojamas.

3.2. Licencijuojamos veiklos Lietuvoje

Lietuvoje licencijuojamų veiklų sąrašas yra gana ilgas. Pagrindinės veiklos, kurioms užsiimti reikalingos licencijos:

- alkoholio ir tabako gamyba bei prekyba;
- sprogmenų gamyba ir prekyba;
- veterinarinė praktika;
- farmacinė veikla;
- organizuoti azartinius lošimus;
- teikti sveikatos priežiūros paslaugas;
- užsiimti veikla, susijusia su branduoline energetika;
- veikla su ginklais;
- kredito įstaigos veikla;
- vykdyti aukštesniųjų studijų, pagrindinio profesinio mokymo, darbo rinkos profesinio mokymo programas ir kt. (Valstybinės mokesčių inspekcijos internetinė svetainė, Gyventojams, Individuali veikla, Licencijuojamų veiklos rūšių ir institucijų, išduodančių licencijas sąrašas)

Individuali veikla, Licencijuojamų veiklos rūšių ir institucijų, išduodančių licencijas sąrašas)

Licencijas išduodančių institucijų kompetencija yra padalinta tarp įvairių institucijų pradedant ministerijomis iki departamentų ir inspekcijų. Norint gauti tam tikrą licenciją, reikia kreiptis į atitinkamą atsakingą už tos srities licencijų išdavimą instituciją, tokias kaip: Valstybinė tabako ir alkoholio tarnyba, Valstybinė lošimo priežiūros komisija, Policijos departamentas prie vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė kelių transporto inspekcija, Ūkio ministerija, Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba, Nacionalinė žemės tarnyba ir kt.

3.2.1. Medicinos specialistų licencijavimas

„Žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas“
(LR Konstitucija, 1992, 19 straipsnis)

Žmogaus gyvybė labai priklauso nuo sveikatos, kuri yra viena dydžiausių visų vertybė, tad kiekvienos valstybės pareiga pasirūpinti savo piliečių sveikatos apsauga. Lietuvos Respublikos konstitucijoje 53 straipsnyje skelbiama, kad „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus“. (LR Konstitucija, 1992)

„Visuomenės sveikatos sauga – organizacinių, ekonominių, socialinių, techninių ir teisinių priemonių, skirtų visuomenės ar atskirų jos grupių sveikatai nuo visuomenės sveikatai darančių įtaką

veiksnių kenksmingo poveikio apsaugoti arba šio poveikio rizikai kiek įmanoma sumažinti, visuma.“ (Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas, 2010)

Licencija yra viena iš reglamentuojamų ekonominių priemonių taikomų valstybiniame sveikatos santykių reguliavime. „Medicinos praktikos licencija (toliau licencija) – dokumentas, patvirtinantis gydytojo teisę verstis atitinkama medicinos praktika.“ (LR sveikatos sistemos įstatymas, 2010, 43 straipsnis)

Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba (VASPVT) prie Sveikatos apsaugos ministerijos yra viena iš įstaigų, kuriai yra pavesta licencijuoti tam tikrus specialistus. Valstybinei visuomenės sveikatos priežiūros tarnybai yra pavesta *organizuoti ir vykdyti asmens sveikatos priežiūros įstaigų licencijavimą, akreditavimą ir šių įstaigų laboratorijų atestavimą bei vykdyti jų sąlygų laikymosi priežiūrą, veiklos atitikties galiojantiems teisės aktams vertinimą, techniškai aptarnauti asmens sveikatos priežiūros specialistų licencijavimo komisijas, dalyvauti rengiant sveikatos apsaugos ministro įsakymų projektus dėl fizinių asmenų licencijavimo ir sertifikavimo asmens sveikatos priežiūros veiklai, tvarkyti registrus, registruoti biudžetines sveikatos priežiūros įstaigas, teisės aktų nustatyta tvarka registruoti Lietuvos bei kitų valstybių medicinos prietaisų gamintojų teikimus į rinką medicinos prietaisus bei prižiūrėti Lietuvos medicinos prietaisų gamintojus.* (VASPVT internetinė svetainė, *Veikla, Istorija*)

Savo nuostatuose tarnyba pateikia, kad specialistų licencijavimas yra viena iš jos veiklos tikslų. Taip, kaip numato įstatymai, tarnyba „vertinti asmenų atitiktį visuomenės sveikatos priežiūros licencijuojamai veiklai keliamiems reikalavimams“. Taip pat nurodo, kad „organizuoja ir vykdo licencijuojamos veiklos (...) licencijų sąlygų laikymosi priežiūrą.“ (VASPVT internetinė svetainė, *Veikla, Nuostatai*)

LR Medicinos praktikos įstatymas (2010) numato, kad gydytojai norintys praktikuoti mediciną, privalo gauti tam licenciją. Taip pat šiame įstatyme skelbiama, kad „verstis medicinos praktika Lietuvos Respublikoje turi teisę gydytojas, turintis šio Įstatymo nustatyta tvarka išduotą ir galiojančią licenciją“ ir „gydytojas verstis medicinos praktika gali tik sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje licenciją teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas“. Gydytojui „licencija išduodama pagal įgytą gydytojo profesinę kvalifikaciją“. (4 straipsnis). Tokia licencija reikalinga tam, kad užtikrinti žmonių saugumą, kadangi pacientų gyvybė ir sveikata priklauso nuo gydytojo, į kurį jie kreipiasi pagalbos.

Licencijos turėtojas gavęs licenciją gauna ne tik leidimą praktikuoti medicinos tam tikrą sritį bet ir gauna tam tikrų pareigų, kurias privalo vykdyti ir tesėti įstatymų numatyta tvarka. Pagal medicinos įstatymą, gydytojai privalo vykdyti tokias profesines pareigas:

1. tobulinti savo profesinę kvalifikaciją sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

2. *Medicinos praktikos licencijavimo taisyklių nustatyta tvarka ne rečiau kaip kas 5 metus pranešti licencijas išduodančiai institucijai apie profesinės kvalifikacijos tobulinimą ir medicinos praktiką;*

3. *nediskriminuoti pacientų dėl lyties, amžiaus, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų;*

4. *gerbti pacientų teises, jų nepažeisti;*

5. *laikytis gydytojo profesinės etikos principų;*

6. *tvarkyti medicinos praktikos dokumentus teisės aktų nustatyta tvarka;*

7. *teisės aktų nustatyta tvarka pranešti teisėsaugos bei kitoms įgaliotoms valstybės institucijoms apie sužalotus pacientus, kuriems žala galėjo būti padaryta nusikalstama veika;*

8. *paaiškinti medicinos praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų prašymu;*

9. *gydytojo kompetencijai nepriskirtais atvejais pacientui, kuris į jį kreipiasi, suteikti būtinąją pagalbą ir pacientą pasiųsti pas gydytoją, turintį licenciją verstis atitinkama medicinos praktika;*

10. *atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas pareigas. (Medicinos praktikos įstatymas, 10 straipsnis, 2010)*

Licencija įgauna didelę reikšmę medicinos srityje. Toks dokumentas medicinos specialistams yra kaip leidimas praktikuoti mediciną, bet su sąlyga, kad gydytojai kels savo kvalifikaciją, bus atsakingi, ir teiks kvalifikuotas paslaugas, prisiims atsakomybę už savo veiklos rezultatus.

3.2.1.1. Odontologijos praktikos ar burnos priežiūros specialisto licencija

Lietuvos Respublikos Odontologų rūmai yra medikų profesinė savivaldos institucija. Tai yra „pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kuris vienija gydytojus odontologus ir burnos priežiūros specialistus bei įgyvendina jų savivaldą“. Viena iš Rūmų funkcijų yra susijusi su licencijomis: „teisės aktų nustatyta tvarka išduoti odontologijos praktikos licencijas, burnos priežiūros specialisto praktikos licencijas, sustabdyti ir panaikinti šių licencijų galiojimą, panaikinti licencijų galiojimo sustabdymą, panaikinti licencijos galiojimą, išduoti licencijos dublikatą, patikslinti licencijos rekvizitų duomenis“. (LR Odontologų rūmų internetinė svetainė, Rūmai, uždaviniai ir funkcijos)

Gydytojams, norintiems gauti licenciją Odontologų Rūmuose, būtina pateikti tam tikrus reikalaujamus dokumentus bei atitikti specialistui keliamus reikalavimus. „Odontologų ir burnos priežiūros specialistų praktikos licencijos yra neterminuotos, tačiau praėjus penkeriems metams nuo licencijos išdavimo datos, būtina įrodyti privalomą profesinės kvalifikacijos tobulinimąsi ir profesinę

praktiką – pateikti Odontologų ir burnos priežiūros specialistų tobulinimosi ir profesinės praktikos deklaracija ir jose nurodytus papildomus dokumentus.“ (LR Odontologų rūmų internetinė svetainė, Veikla, Licencijavimas, Dažniausiai užduodami klausimai)

Taigi, gavus licenciją nustatytai veiklai vykdyti, gydytojas nepaisant atsakingo darbo taipogi įsipareigoja nuolat kelti savo kvalifikaciją ir reguliariai nustatytu laiku atsiskaityti dėl kvalifikacijos tobulinimo, pateikti tai įrodančius dokumentus (sertifikatus, pažymėjimus ir t.t.)

3.2.2. Statybos srities specialistų atestavimas

Lietuvoje statybos srities specialistai norėdami vykdyti teisėtą veiklą privalo gauti tam tikrą atestatą. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.08:2010 "Specialistų, vykdančių savivaldybių vyriausiųjų architektų funkcijas, ir specialistų, atliekančių teritorijų planavimo ir statybos valstybinę priežiūrą, kvalifikaciniai reikalavimai ir atestavimo tvarka" patvirtinimo skelbiama, kad minėti specialistai privalo gauti dokumentą, patvirtinantį asmens kvalifikaciją ir suteikiantį teisę statybos valstybinę priežiūrą - kvalifikacijos atestatą. (Statybos produkcijos sertifikavimo centro internetinė svetainė, Paslaugos, Statybos specialistų atestavimas, Apie paslaugą)

Valstybės kontrolė 2011 metais atliko veiklos auditą „Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas“, kurioje rašoma apie atestavimo procedūrą kaip apie privalomą: *Statybos projektu įgyvendinimo procese dalyvauja daug specialistų: teritorijų planavimo ir statinių projektuotojai, statybos darbų vadovai, techniniai prižiūrėtojai, įvairių statybos procesų etapų ekspertai ir t.t. Lietuvoje specialistas ar įmonė, norėdami teisėtai vykdyti statybų veiklą, privalo gauti iš Aplinkos ministerijos atitinkamą kvalifikacijos atestatą. Specialistas, siekiantis gauti tokį atestatą, turi atitikti nustatytus jo tinkamą kvalifikaciją turinčius užtikrinti minimalius reikalavimus: turėti atitinkamos statybų srities aukštąjį išsilavinimą, darbo patirtį, būti išklauseęs profesinių ir teisinių žinių kursus ir išlaikęs kvalifikacinius egzaminus. (LR Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011, p. 5.)*

Statybos produkcijos sertifikavimo centras (SPSC) įsteigtas yra Aplinkos ministerijos kaip nepriklausoma valstybės įmonė, kurios pagrindinis tikslas yra „teikti kokybiškas sertifikavimo, atestavimo, įvertinimo bei konsultavimo paslaugas, laikantis Lietuvos Respublikos ir Europos teisės aktų bei standartų normų. Viena iš teikiamų išvardinto centro teikiamų paslaugų yra statybos specialistų atestavimas. (SPSC internetinė svetainė, apie SPSC, Apie statybos produkcijos sertifikavimo centrą)

Pagal Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo pakeitimo įstatymą (2011) bei pagal statybos techninį reglamentą STR. 1.02.06:2012 „Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų ir teritorijų planavimo specialistų kvalifikaciniai reikalavimai, atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“ (2012) Statybos produkcijos sertifikavimo centras nuo 2012 metų sausio 1 d. atlieka statybos inžinierių teisės pripažinimą. (SPSC internetinė svetainė, Paslaugos, Statybos specialistų atestavimas, Apie paslaugą)

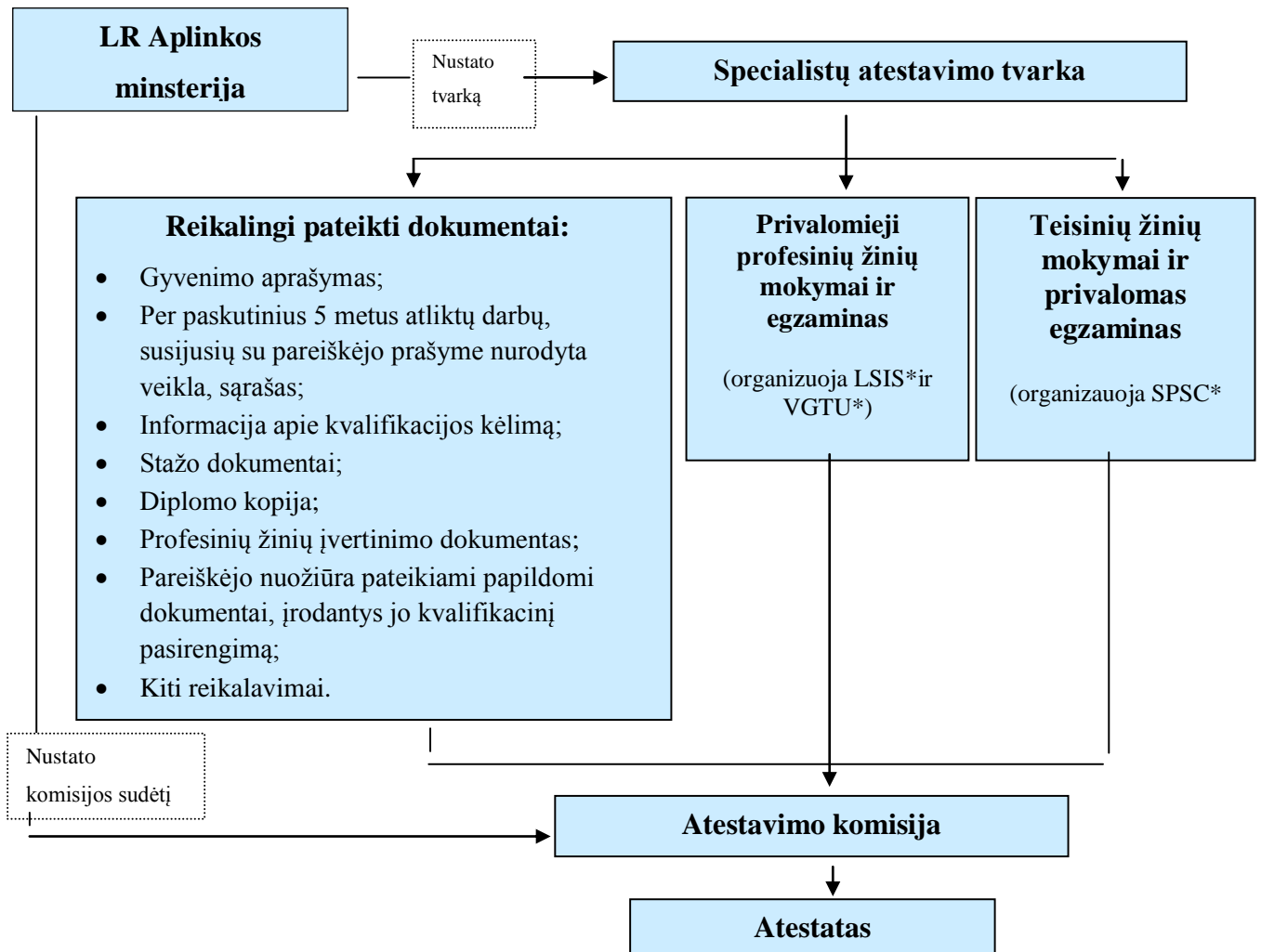
Statybos produkcijos sertifikavimo centras teigia, kad statybos inžinierius gavęs statybos specialisto atestatą parodo, kad jis, kaip specialistas atitinka Aplinkos ministerijos nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir tik tokiu būdu jis „...įgauna teisę vadovauti ypatingų statinių statybos techninės veiklos pagrindinėms sritims ar teritorijų planavimui.“ Taigi, toks statybos specialistų atestavimas yra naudingas ne tik pačiam specialistui, kaip galimybė patikrinti savo profesines žinias bet ir pačiai visuomenei yra kaip garantas, kad tam tikrus statybos darbus atlieka reikiamos kvalifikacijos specialistai. Tokiu būdu bandoma užtikrinti, kad atlikti statybos darbai nekeltų pavojaus visuomenei, ir kad statybos darbai būtų atlikti tinkamai. (SPSC internetinė svetainė, Paslaugos, Statybos specialistų atestavimas, Apie paslaugą)

Norintys gauti statybos specialisto atestatą, asmenys privalo atitikti tam tikrus reikalavimus susijusius su išsilavinimu, darbo patirtimi, profesinėmis žiniomis ir teisinėmis žiniomis. Visų pirma turi būti pateiktas statybos inžinieriaus aukštojo mokslo diplomas. Sekantis žingsnis yra profesinių žinių tikrinimas. Statybos specialistus, kurie siekia eiti tam tikras pareigas susijusias su statybų vadovavimu, tikrina Aplinkos ministerijos ministro įsakymu įgaliotos institucijos. (Aplinkos ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008m gegužės 30 d. įsakymo Nr. D1-288 „Dėl statybos inžinierių, siekiančių teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovo pareigas ar vadovauti teritorijų planavimo dokumentų rengimui, profesinių žinių tikrinimo ir vertinimo“ pakeitimo“, 2011)

Įgaliotos organizacijos surenka prašymus, organizuoja kvalifikacijos kėlimo kursus, rengia profesinių žinių egzaminus, išduoda įvertinimo dokumentus, kur pateikiama siūloma atestuoti veikla, perduoda atestavimo dokumentus į SPSC. „Visą organizacinę ir techninę atestavimo komisijų darbą atlieka SPSC. Tai pelno siekianti valstybės įmonė, teikianti statybos produktų sertifikavimo, įvertinimo, atestavimo komisijų administravimo bei konsultavimo paslaugas.“ (LR Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011 p. 11)

Taigi, LR Aplinkos ministerijos nustatyta specialistų atestavimo tvarka, pareiškėjai privalo pateikti reikalingus dokumentus privalo išlaikyti visus atsakingų organizacijų žinių patikrinimus bei išlaikyti egzaminą, t. y. išlaikyti profesinių žinių egzaminą ir tesinių žinių egzaminą. Tokį procesą

specialistas privalo įvykdyti norėdamas ne tik gauti statybos srities atestatą bet ir norėdamas jį prasižesti (žr.2 pav.)

2 pav. Statybos srities specialistų (statybos darbų vadovas ypatingiems statiniams) atestavimo tvarka.

* LSIS – Lietuvos statybos inžinierių sąjunga, VGTU – Vilniaus Gedimino technikos universitetas, SPSC – Statybos produkcijos sertifikavimo centras

Šaltinis: Valstybės kontrolė, Veiklos audito ataskaita: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011, p 9.

Atestuojami yra ne tik specilaistai bet ir statybos srities įmonės, kurių atestavimo procesas yra labai panašus į specialistų atestavimo procesą. (žr. 1 priedą)

Statybos specialistai atestuojami įvertinant jų išsilavinimą, turimas profesines ir teisesines statybos žinias bei darbo patirtį atestuojamoje srityje. Baigę profesines statybos srities studijas (gavę statybos inžinieriaus ar architekto bakalauro diplomą), specialistai nuo 2 iki 5 metų, priklausomai nuo siekiamo gauti atestato kategorijos, turi būti dirbę atitinkamoje statybų srityje. Pirmą kartą visas atestacijos procedūras įvykdžiusiam specialistui išduodamas 2 metus galiojantis atestatas. Vėlesni

atestatai išduodami 5 metams. (LR Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011 p. 8)

Nors statybos specialisto atestatas pagal paskirtį turėtų užtikrinti atlikto darbo kokybę, bet Valstybės kontrolės 2011 metų atliktame veiklos audite „Statybų srities specialistų ir įmonės atestavimas“ pateikia kitokią išvadą. Veiklos audito ataskaitoje pateikiama, kad nustatyta, jog „Lietuvoje galiojanti statybų srities ir specialistų atestavimo tvarka neduoda laukiamų rezultatų, nes atestatas specialistui ar įmonei būtinas tam, kad jų veikla būtų teisėta, tačiau neužtikrina tinkamos jų darbų kokybės“. Taip pat pateikiama, kad *Nereglamentuotas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos, teismų ir kitų institucijų turimos informacijos perdavimas apie atestuojamus ar atestuotus statybų srities subjektus aplinkos ministro įsakymu sudarytoms atestavimo komisijoms, be to, šios institucijos to reguliariai nevykdo, todėl atestavimo komisijos neturi patikimų duomenų apie specialistų ir įmonių vykdytos statybinės veiklos trūkumus ir neužtikrina nuoseklaus poveikio priemonių taikymo. Be to, vartotojams (užsakovams) nepakankamai atskleidžiama informacija apie buvusią statybos specialistų ir įmonių veiklą, todėl jie negali patys tinkamai įvertinti pastarųjų kompetencijos. (LR Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011 p. 3)* Taigi, Valstybės kontrolės atliktas valstybinis veiklos auditas parodo, kad Lietuvoje veikianti statybos specialistų atestavimo sistema neužtikrina tinkamos darbų kokybės.

Veiklos audito atlikėjai išanalizavo užsienio šalių (Suomija, Švedija, Ispanija, Danija, Čekija, Estija, Didžioji Britanija, Vokietija) statybos srities specialistų atestavimo situaciją ir priėjo išvados, kad *šiose šalyse įmonėms, siekiančioms vykdyti statybinę veiklą, pakanka būti registruotoms nustatyta tvarka ir veikti pagal bendruosius reikalavimus juridiniams asmenims. Kvalifikacija statybų srities įmonės laisvanoriškai kelia įvairiose profesinėse organizacijose, nes jas tai daryti skatina motyvas parodyti vartotojui savo žinių, patikimumo ir darbų kokybės pranašumą konkurencinėje rinkoje bei užtikrinti pakankamą užsakymų kiekį. Specialistų kvalifikacija rūpinasi pačios įmonės, kadangi bet kuriuo atveju atsakomybė už statybos reikalavimų laikymąsi ir rezultatų kokybę atsako įmonės. Iš statybos įmonių ir specialistų nereikalaujama privalomai įvertinti savo kvalifikacijos, ką papildomai savo raštais SPSC patvirtino Didžiosios Britanijos ir Ispanijos ambasados Vilniuje, Estijos Respublikos ekonomikos ir komunikacijų ministerija bei Danijos statybos asociacija. Šiose šalyse kvalifikaciją įmonės ir specialistai įsivertina laisvanoriškai ir tokio įvertinimo sertifikatų viešina kaip savo prestižą ir atliekamų darbų kokybės garantą. (LR Valstybės kontrolės internetinė svetainė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011 p. 21)*

3.2.3. Teisės verstis advokato veikla liudijimas

Advokato veikla Lietuvos Respublikoje yra reglamentuojama. Asmenys, norintys verstis advokato veikla, privalo įvykdyti ir atitikti visus keliamus įstatymų numatytus reikalavimus. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatyme išvardinti tokie reikalavimai:

1. Fizinis asmuo (toliau – pareiškėjas) pripažįstama advokatu, jeigu jis:

1) yra Lietuvos Respublikos arba Europos Sąjungos valstybės narės pilietis;

2) turi teisės bakalauro arba teisės magistro, arba teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienapakopį teisinį universitetinį išsilavinimą);

3) turi ne mažesnę kaip penkerių metų teisininko darbo stažą arba atliko ne trumpesnę kaip dvejų metų advokato padėjėjo praktiką. Teisiniu darbu laikomas darbas, nurodytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame teisinių pareigybių sąraše. Teisinio darbo satžas skaičiuojamas nuo to laiko, kai asmuo įgijo teisės bakalauro arba teisės magistro, arba teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį (vienapakopį teisinį universitetinį išsilavinimą) ir pradėjo dirbti teisinį darbą;

4) yra nepriekaištingos reputacijos;

5) moka valstybinę kalbą;

6) išlaikė advokato kvalifikacinį egzaminą;

7) neturi sveikatos sutrikimų, dėl kurių negalėtų atlikti advokato pareigų. Pareiškėjų ir advokatų sveikatos reikalavimus bei sveikatos tikrinimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

2. Šio straipsnio 1 dalies 6 punktą netaikomas asmenims, kurie turi ne mažesnę kaip septynerių metų teisėjo stažą arba teisės krypties socialinių mokslų daktarai ar habilituoti daktarai. (LR Advokatūros įstatymas, 2004, 7 straipsnis)

Kaip ir kitose veiklos srityse, kuriuose reikia gauti tam tikrą leidimą verstis veikla, taip ir advokatui, norint gauti advokato liudijimą privalo turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą bei darbo praktikos savo srityje. Asmuo siekiantis užsiimti advokato veikla, privalo Lietuvos advokatūrai pateikti prašymą įrašyti į Praktikuojančių advokatų sąrašą, įrodymus, kad buvo įvykdyti visi keliami reikalavimai. (LR Teisingumo ministro įsakymas dėl Lietuvos Advokatūros statuto patvirtinimo, 1999)

Lietuvos advokatūra – tai viešasis juridinis asmuo į kurį vienijasi visi Lietuvos Respublikos advokatai ir kuris įgyvendina advokatų savivaldą. (LR advokatūros įstatymas, 2004, 56 straipsnis)

Aukščiau išvardintame įstatyme, 17 straipsnyje nurodyta, kad „teisę verstis advokato veikla turi į advokatų, turinčių teisę verstis advokato veikla, sąrašą (toliau – Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašas) įrašyti advokatai, kurie turi šio straipsnio 3 dalyje nurodytą liudijimą“. Taip pat apibrėžiama, kad į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą advokatas yra įrašoma tada, kai:

1) „jis priesiekė šio Įstatymo nustatyta tvarka;

2) yra apdrausta advokato ar advokatų profesinės bendrijos profesinė civilinė atsakomybe;

3) jis yra pasirengęs verstis advokato veikla viena iš jos formų, nurodytų šio Įstatymo 21 straipsnyje“. (LR advokatūros įstatymas, 2004)

Priėmus sprendimą advokatą įrašyti į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą, Lietuvos advoktatūra „išduoda teisingumo ministro nustatytos formos **teisės verstis advokato veikla liudijimą ir advokato pažymėjimą**“. Pažymėtina, kad LR advokatūros įstatyme yra deklaruojama, kad „advokatų skaičius Lietuvos Respublikos yra neribojamas“, kas reiškia, jog advokatu galėtų tapti kiekvienas norintysis bet tik atitinkantis ir įvykdęs visus įstatymų keliamus reikalavimus su tikslu apsaugoti paslaugos vartotoją. (LR advokatūros įstatymas, 2004, 3 straipsnis).

4. TYRIMO METODOLOGIJA

Pirmoje magistro darbo teorinėje dalyje atskleidžiama ir pateikiama kaip veiklos audito sąvoką supranta užsienio AAI, kaip veiklos auditą supranta Lietuvoje, apžvelgiami veiklos auditą reglamentuojantys dokumentai bei išskiriama, kokius sertifikatus turi galimybę gauti auditoriai. Antroje dalyje, siekiant suprasti ir atskleisti, kodėl kitų profesijų specialistai privaloma tvarka turi gauti įvairius atestatus/ licencijas/ liudijimus norint dirbti, buvo išanalizuoti tam tikri teisės dokumentai bei atliktos veiklos audito ataskaitos. Reikšminga pažvelgti į šią situaciją iš praktinės pusės, tad šiame skyriuje yra pateikiamas kokybinis tyrimas, be to, pristatomi naudoti metodai, instrumentarijus ir aprašomas tyrimo eigos procesas.

Hipotezė. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimas yra naudingas ir būtinas norint užtikrinti kokybišką veiklos audito darbo atlikimą.

Empirinio tyrimo objektas: Statybos srities specialistų atestatas, medicinos srities specialistų licencijos bei advokatūros srities liudijimai.

Empirinio tyrimo tikslas: Atlikti tam tikrų profesijų ekspertų, privalančių gauti atestatą/ licenciją/ liudijimą, apklausą, siekiant išsiaiškinti, kodėl būtina gauti tam tikrus dokumentus norint verstis veikla bei išanalizuoti valstybės kontrolės specialistų požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę su tikslu nustatyti tokios sertifikavimo sistemos būtinumą.

Empirinio tyrimo uždaviniai:

1. Aprašyti metodologinį tyrimo pagrindimą;
2. Pasirinkti tyrimo metodiką;
3. Atlikti ekspertinę apklausą;
4. Apžvelgti tyrimo rezultatus.

Empirinio tyrimo metodai: interviu žodžiu ir raštu, turinio (content) analizė.

4.1. Tyrimo metodika ir instrumentarijus

Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą buvo atliktas kokybinis tyrimas. Toks tyrimas apibūdinamas kaip „nestruktūrizuotą atvejo ar individų grupės, situacijos ar įvykio tyrimą natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį, holistinį jų paaiškinimą“ (Kardelis, 2007, p. 273).

Tyrimo metodas – interviu, kuris yra viena iš apklausos rūšių. Tidikis (2003) išskiria sekančius interviu rūšis pagal vedimo būdą ir formą:

- 1) „Standartizuotas (struktūrizuotas, formalizuotas) interviu;
- 2) Nestruktūrizuotas (laisvasis) interviu
- 3) Pusiau standartizuotas interviu.“ (p. 465- 467)

Pasirinktas interviu metodas buvo dvejetainis: formalizuotas (struktūrizuotas), kadangi klausimai reikalingi gauti numatytai žodinei informacijai buvo parengti ir numatyti iš anksto, o interviu eigoje beveik nieko nesikeitė. (Kardelis, 2007, p. 196) Nors, pasak Tidikio (2003), jeigu klausymai buvo numatyti iš anksto, bet tie klausimai buvo atviri, ir kažkiek buvo užduota nenumatytų klausimų, tikslingiau būtų vadinti tokį interviu pusiau standartizuotu. (p. 467). Tad antruoju interviu metodu, kuris taipogi buvo panaudotas – pusiau standartizuotas interviu.

Tyrimas atliekamas buvo pasirenkant tam tikrą apklausiamųjų tipą. Tyrimo metodas pagal apklausiamųjų subjektų tipą – ekspertinė apklausa. „Tai specifinės rūšies apklausa, kurios metu apklausama specialiai parinkta žmonių grupė, turinti kurios nors srities žinių. Šio tyrimo metodo esmė yra tame, kad ekspertai logiškai analizuoja kurią nors problemą, kiekybiškai vertindami ir formaliai apdorodami duomenis. Pagal ekspertų vertinimus nustatomas jų nuomonių atitikimo laipsnis tiriamuoju klausimu bei ekspertų išvadų objektyvumas, kurį lemia esminiai, realūs faktų ir reiškinių ryšiai“. (Kardelis, 2007, p. 206-207).

Tidikis (2003) ekspertų interviu aiškina kaip „asmenys, kurie dėl savo profesinės ir gyvenimo patirties turi didžiausią kompetenciją ir patikimiausią bei pakankamai išsamią informaciją apie tiriamą problemą.“ (p. 467)

Būtent dėl to, kad apklausiami yra savo srities žinovai – ekspertai, buvo pasirinktas toks tyrimo metodas. Ekspertinės apklausos metodas geriausiai tinka, norint suvokti ir išsiaiškinti tam tikrų specialistų gaunamų dokumentų, t.y. licencijos, liudijimo ar atestato, būtinumą. Taipogi, buvo tikimasi išgauti apie šių dokumentų privalomą gavimą nuomones bei požiūrius.

Pusiau standartizuoto ir standartizuoto interviu klausimyno aprašymas.

Buvo sudaryti du klausimynai, savo srities ekspertams. Pirmas klausimynas skirtas statybos srities specialistams, medicinos srities specialistams, advokatams (žr. 4 priedą). Kadangi skiriasi specialistų gaunamų dokumentų pavadinimas, t. y: atestatas, licencija, liudijimas, klausimai sudaryti su visais šiais pavadinimais naudojant atskirimo ženklą. Interviu metu užduodant klausimą vartojamas buvo tik reikiamo dokumento pavadinimas. Bet šių pavadinimų keitimasis klausimyne yra vienintelis jų skirtumas. Klausimynus sudaro 15 pagrindinių klausimų, kurie interviu metu kartais buvo papildyti papildomais klausimais, atsižvelgiant į situaciją ir pateiktą respondento atsakymą.

Sudarant klausimyną, buvo siekiama išsiaiškinti respondentų požiūrį į jų atestavimo/ licencijavimo/ liudijimų sistemą bei kvalifikacijos kėlimo galimybes. Pirmasis klausimas įtraukia respondentą į pokalbį pasiteiraujant, kokį dokumentą privalo gauti. Taipogi vienu klausimu bandyta

išsiaiškinti, kokia yra paskirtis gaunamos licencijos/ atestato/ liudijimo. Antruoju klausimu siekiama išsiaiškinti dokumentų išdavimo laikotarpį ir laiko tarpo išdavimo priežastį. Trečias klausimas sudarytas su tikslu ištirti, koks asmuo gali gauti licenciją/ atestatą/ liudijimą bei šių dokumentų išdavimo skaičių. Ketvirtuoju klausimu tiriama, ar tokių dokumentų nereikėtų gauti įstaigai, kurioje dirba atestuotas/ licencijuotas specialistas. Penktas klausimas sudarytas su tikslu išsiaiškinti, kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas licenciją/ atestatą/ liudijimą. Šeštas ir septintas klausimai sudaryti norint išsiaiškinti respondentų nuomonę dėl situacijos, jeigu būtų panaikinta atestavimo ar licencijavimo sistema, kam ir kaip turėtų įtakos. Sekančiais klausimais, aštuntu ir devintu, norėta sužinoti, kokių dar juridinių dokumentų, patvirtinančių kompetenciją ar kvalifikaciją, turi galimybę gauti specialistas. Paskutiniai 6 klausimai yra skirti kvalifikacijos kėlimo galimybėms. Būtent dešimtas klausimas padeda išsiaiškinti, kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės. Norint sužinoti respondento, kaip eksperto nuomonę apie esamas galimybes kelti kvalifikaciją, buvo sudarytas vienuoliktas klausimas. Taip pat, dvyliktu klausimu buvo siekiama išsiaiškinti, kam privaloma kelti kvalifikaciją. Tryliktas klausimas sudarytas su tikslu išsiaiškinti, kokius juridinę galią turinčius dokumentus gauna specialistai po kvalifikacijos kėlimo bei kur jie yra pripažįstami. Keturioliktu klausimu siekiama ištirti, ko išmokstama per kvalifikacijos kėlimo procesą. Paskutinis, penkioliktas klausimas sudarytas norint sužinoti ar egzistuoja egzaminai kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje, bei kokio pobūdžio tie egzaminai jų buvimo atveju.

Su tikslu palyginti, kodėl kitų profesijų specialistams privaloma tvarka reikia gauti atestatus/liudijimus/ licencijas norint verstis norima veikla, o veiklos audito specialistams nereikia, ir, siekiant išsiaiškinti specialistų požiūrį į sertifikavimo sistemos sukūrimą, buvo sudarytas dar vienas klausimynas Valstybės kontrolės veiklos audito specialistams (žr. 5 priedą). Klausimyną sudaro 20 klausimų, iš kurių 3 buvo užduodami atsižvelgiant į respondento atsakymą. Pirmi septyni klausimai yra apie kvalifikacijos kėlimą. Klausimai sudaromi buvo atsižvelgiant į aukščiau aprašytus tris klausimynus su tikslu palyginti ir apibendrinti vėliau gautą informaciją iš visų respondentų. Pirmu klausimu siekiama išsiaiškinti, kokį išsilavinimą privalo turėti asmuo, norintis dirbti veiklos auditoriumi. Antras klausimas sudarytas norint išsiaiškinti, koks yra reikalavimas dėl darbo patirties. Trečiu ir ketvirtu klausimais norėta sužinoti, kokių yra galimybių specialistui kelti savo kvalifikaciją bei kokia yra specialisto nuomonė apie jų kiekį. Penktas klausimas skirtas išsiaiškinti, kokių žinių galima gauti per suteikiamas kvalifikacijos kėlimo galimybes. Norint sužinoti kokie būna egzaminai kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje, buvo sudarytas šeštas klausimas. Taip pat, norėta sužinoti, ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauna juridinį kurso baigimą patvirtinantį dokumentą. Antra klausimyno dalis yra skirta galimybei sukurti veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemai. Taigi, aštuntu klausimu siekiama išgauti respondento nuomonę bei požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę. Sekantis, devintas klausimas sudarytas su tikslu išsiaiškinti

kokia būtų sertifikavimo sistemos paskirtis. Siekiant išsiaiškinti, kokiems dalykams labiausiai turėtų įtakos šios sistemos įvedimas, buvo sudaryti dešimtas, vienuoliktas ir dvyliktas klausimai. Norint sužinoti, kaip respondentas įsivaizduoja sertifikavimo sistemos sukūrimą bei jo sudėtines dalis buvo sudarytas tryliktas klausimas. Keturioliktas klausimas skirtas išsiaiškinti, kas galėtų organizuoti bei finansuoti sertifikavimo sistemos sukūrimą bei įgyvendinimą. Penkioliktas klausimas sudarytas norint iširti, kas reikėtų gauti sertifikatą, jeigu būtų įgyvendinta veiklos audito specialistų sertifikavimo sistema. Šešioliktas klausimas yra sudarytas bandant iširti, ką būtent turėtų apimti sertifikatas. Septynioliktas ir aštuonioliktas klausimai yra sudaryti su tikslu išsiaiškinti, ar įmanoma sukurti visas tiriamas sritis apimančią sertifikavimo sistemą. Devynioliktas ir dvidešimtas klausimai yra skirti iširti, kokia būtų situacija su kartais kviečiamais audito tikrinamos srities ekspertais, veiklos auditoriams sertifikatų išdavimo atveju.

4.2. Kokybinio tyrimo interviu etapas

Klausimynai (žr. 4 priedą) buvo sudaryti su tikslu išsiaiškinti, kodėl medicinos specialistams, advokatams ir statybos srities specialistams yra privaloma gauti tam tikrus dokumentus įgalinančius specialistą dirbti savo darbą o veiklos audito specialistams tokių dokumentų gauti nereikia, kokia būtų tokių dokumentų paskirtis juos įvedus bei koks ryšys yra gaunamų dokumentų su kvalifikacijos kėlimu. Taip pat, tikėtasi sužinoti veiklos audito specialistų nuomonę apie jų sertifikavimo sistemos įvedimą bei įsivaizdavimą kaip tokia sistema turėtų atrodyti.

Atliktame tyrime dalyvavo devyni respondentai, iš kurių du yra medicinos srities specialistai, vienas iš advokatūros srities, trys iš statybų srities (iš kurių du buvo praktikuojantys veiklą specialistai bei vienas ekspertas iš SPSC) ir trys respondentai iš Valstybės kontrolės – veiklos audito specialistai. Taip pat buvo gautas raštas iš VASPVT (žr. 3 priedą), kuriame buvo nurodyti dokumentai, reglamentuojantys medicinos specialistų licencijavimą. Penki interviu buvo paimti žodžiu, o likusieji penki – raštu, elektroniniu paštu. Interviu būdo pasirinkimui turėjo įtakos respondentų galimybė atrasti laiko susitikimui.

Kokybiniam tyrimui atlikti buvo pasirinkta netikimybinė tiriamųjų grupė. Kardelis (2007) išskiria keturis netikimybinių tiriamųjų grupių pasirinkimo būdus: atsitiktinis grupių parinkimas, grupių parinkimas kvotų principu, tikslinis grupių formavimas ir grupės formavimas „gniūžties“ principu. Respondentai kokybiniam tyrimui buvo parinkti tiksliniu grupių formavimo būdu, nes „čia tyrėjas į formuojamą grupę įtraukia asmenis, kurie, jo manymu, yra tipiškiausi tiriamojo požymio atžvilgiu“, t. y. Siekta, kad visi respondentai būtų savo srities ekspertai, geria išmanytų savo darbą. (p. 325 – 326). Taigi, respondentų grupės formavimą lėmė tikslas apklausti savo srities žinovus.

Tyrimo eigoje buvo susidurta su tam tikromis problemomis, kaip atrinktų pretendentų ir respondentų formuojamą grupę nenoras dalyvauti tyrime, galimybių susitikti trūkumas, respondentų laiko stoka atsakyti į klausimus tiek žodžiu tiek raštu bei kartais buvo problemiška prisiskambinti ir norimą įstaigą.

5. TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ

Interviu būdu surinkta visa informacija ir duomenys buvo apdoroti taikant turinio analizės metodą (kontent – analizės metodas). Tokio metodo esmė pasak Tidikio (2003) „išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tada skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi.“ (p. 498). Su tikslu išanalizuoti visus gautus duomenis pagal abu sudarytus klausimynus buvo sudarytos kategorijos ir subkategorijos prie kiekvienos nurodant respondentų pasisakymus bei pasisakymų skaičių tam tikru aspektu. Kiekvienam respondentui buvo skirtas kodas, t. y. kiekvienas buvo užkoduotas tam tikru kodu bandant respondentus užkoduoti tokiu būdu, kad būtų aišku, iš kokios srities specialistas buvo pasisakęs. (žr. 4 lent.)

4 lentelė. Respondentų kodavimas.

Kodas	Respondentas
M1	Respondentas 1 iš medicinos srities
M2	Respondentas 2 iš medicinos srities
S1	Respondentas 1 iš statybų srities
S2	Respondentas 2 iš statybų srities
S3	Respondentas 3 iš statybų srities
A1	Respondentas 1 iš advokatūros srities
A2	Respondentas 2 iš advokatūros srities
V1	Respondentas 1 iš Valstybės kontrolės
V2	Respondentas 2 iš Valstybės kontrolės
V3	Respondentas 3 iš Valstybės kontrolės

5.1. Kvalifikacijos kėlimo galimybių aspektai tiriamų darbo sričių specialistams

Pirmoji kategorija yra kvalifikacijos kėlimo galimybių organizatorius (žr. 16 priedą). Kategorija sudaryta remiantis papildomais interviu metu uždavinėtais klausimais apie kvalifikacijos kėlimo galimybes, t. y. Veiklos audito specialistams papildomas klausimas užduotas prie klausimyno 3 klausimo (žr. 5 priedą), o kitiems specialistams prie klausimyno 10 klausimo (žr. 4 priedą). Kategorija buvo suskirstyta į dvi subkategorijas, atsižvelgiant į respondentų atsakymus: *Kvalifikacijos kėlimą*

organizuoja atsakingos institucijos ir Kvalifikacijos kėlimo savarankiškos paieškos. Penki respondentai pasisakė, kad jiems kvalifikacijos kėlimą organizuoja institucijos, kurios yra atsakingos už specialistų darbo sritį, o du iš tų pačių pasisakiusių respondentų papildė, kad kiekvienas specialistas turi teisę ir galimybių ieškotis kvalifikacijos kėlimo kursų/ mokymų savarankiškai. Abiejose subkategorijose pasisakė tiek veiklos audito specialistai tiek kitų darbo sričių specialistai.

Antroji kategorija – kvalifikacijos kėlimo būdai. Ši kategorija sudaryta remiantis aukščiau išvardintais klausimais: 3 klausimu iš klausimyno veiklos audito specialistams (žr. 5 priedą) ir 10 klausimu iš klausimynų kitiems specialistams (žr. 4 priedą). Šiai kategorijai pavyko išskirti tik dvi subkategorijas. Pirmą: *Kursai/ mokymai/ konferencijos*, kadangi niekas iš respondentų tiksliai įvardinti kvalifikacijos kėlimo būdų negalėjo, nes dažniausiai būna visi išvardinti bei pasiūlyti respondentams kaip atsakymų variantai. Šiuo klausimu pasisakė keturi respondentai. Antra subkategorija yra *Mokslinė veikla*, apie ką šnekėjo respondentas A2: „...pedagoginis darbas, monografijų, vadovėlių, mokslinių straipsnių teisės klausimais publikavimas, pranešimų rengimas ir skaitymas...“

Trečioji kategorija – Kursų/ mokymų lankomumas. Ši kategorija sudaryta remiantis abiejose klausimynuose pateiktais klausimais (klausimyne veiklos audito specialistams kaip papildomas klausimas interviu metu, kitiems specialistams sudarytose klausimynuose remiantis 12 klausimu (žr. 4 priedas) su tikslu išskirti, ar visiems specialistams yra privaloma lankyti organizuojamus kursus/ mokymus. Išskirtos dvi subkategorijos. Pirmąją subkategoriją *Specialistams privaloma lankyti kursus/ mokymus* pasisakė 9 respondentai iš visų tiriamų darbo sričių. Antrąją išskirta subkategorija *Lankyti kursus/ mokymus neprivaloma* pasisakė 2 respondentai, iš kurių vienas yra veiklos audito specialistas V1 teigia, kad „...visokios ten konferencijos arba tu pats ką nors randi tai čia jau neprivaloma“, t. y. ne viską privaloma išklausti. Tuo tarpu respondentas iš advokatūros srities A1 teigia, kad ar dalyvauti mokymuose ar kursuose priklauso tik nuo advokato noro „...gali, bet neprivalo dalyvauti advokatai“. Pasitvirtino teorinės analizės metu gauta informacija, kad specialistai privaloma tvarka privalo išklausti tam tikrą valandų skaičių mokymų arba kursų.

Norint išsiaiškinti tyrime dalyvavusių respondentų nuomonę dėl to ar, jų manymu, užtenka egzistuojančių galimybių kelti savo kvalifikaciją pagal klausimynų 11 klausimą įvairių sričių specialistams (žr. 4 priedą) ir 4 klausimą veiklos audito specialistams (žr. 5 priedą), buvo suformuota **ketvirtoji kategorija**: Esamų kursų/ mokymų galimybių kiekis. Atsižvelgiant į respondentų atsakymus išskirtos buvo trys subkategorijos. Pirmąją subkategoriją *Esamų kursų/mokymų specialistams užtenka* pasisakė 5 respondentai ne iš veiklos audito srities. Jie teigė, kad esamų kursų jiems tikrai užtenka. *Esamų kursų/ mokymų specialistams neužtenka* – antroji subkategorija. Respondentas iš Valstybės kontrolės V3 pasisakė, kad mokymų neužtenka savo atsakymu nurodydamas priežastį, kodėl reikėtų įvesti veiklos audito specialistams sertifikavimo sistemą: „...dėl

to matyt mes ir galvojame, kad sukurti tą mokymų ir atestavimo sistemą.“. Trečiojoje subkategorijoje *Kursų kiekis priklauso nuo specialisto noro* keturi respondentai iš beveik visų tiriamų sričių prisilaiko nuomonės, kad atsakymas į klausimą, ar užtenka organizuojamų kursų, priklauso nuo noro, kaip pavyzdžiui tai sako respondentas V2 „...reikia tik noro tobulėti“.

Penktoji kategorija. Organizuojamų kursų suteikiamos žinios. Ši kategorija sudaryta remiantis visuose klausimynuose esančiu klausimu norint sužinoti, ko mokoma kvalifikacijos kėlimo proceso metu. Veiklos audito specialistams skirtame klausimyne tai buvo 5 klausimas (žr. 5 priedą), o kitų sričių specialistams klausimyne – 14 (žr. 4 priedą). Taigi, pagal respondentų atsakymus kategorija buvo suskirstyta į dvi subkategorijas: *Suteikiamos teorinės žinios* ir *Suteikiamos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai*. Dėl to, kad suteikiamos tik teorinės žinios pasisakė du respondentai, iš kurių vienas yra statybų srities specialistas S3 pasisakantis, kad „...kursų metu specialistas gilina profesines žinias bei gauna aktualią informaciją...“ ir kitas yra veiklos audito specialistas. Net 8 respondentai šnekėjo apie tai, kad kvalifikacijos kėlimo proceso metu galima pasisemti ne tik teorinių žinių, bet praktinių įgūdžių. Dar pabrėžtinas faktas, kad antrąją subkategoriją pasisakė iš visų tiriamų sričių respondentai.

Pagal sekančius klausimus klausimynuose (veiklos audito specialistams skirtame klausimyne – 6 klausimas (žr. 5 priedą), kitų sričių specialistams klausimyne – 15 (žr. 4 priedą) buvo sudaryta **šeštoji kategorija**: Egzamino tipas kursų/ mokymų pabaigoje. Remiantis visų respondentų atsakymais šeštoji kategorija suskirstyta į 3 subkategorijas. Pirmoji – *Nėra egzamino*, kur net 8 respondentai tvirtino, kad jokių egzaminų kvalifikacijos kėlimo kursuose ar mokymuose nebūna, tai yra labiau kaip teorijos išdėstymas specialistams ir tiek. Respondentas S2 dar papildė kad „Gal ne egzaminas, o pabaigoje toks apibendrinimas būna“. Pažymėtina, kad pasisakė visų tiriamų sričių specialistai. Antroji subkategorija - *Testas/ Egzaminas raštu*. Čia pasisakė du respondentai, iš kurių vienas yra iš medicinos srities ir kitas – iš veiklos audito srities. Pastebima, kad tų pačių sričių specialistai skirtingai atsakė į tą patį klausimą, o tiksliau skyrėsi atsakymai specialistų iš medicinos srities ir veiklos audito srities, kur vieni teigė kad egzaminų nebūna, o kiti – būna. Trečioji subkategorija - *Praktinis egzaminas*. Pasisakė vienas respondentas M2 iš medicinos srities, aiškindamas, kad „...būna, kad reikia parodyti, yra muliažai...“.

Septintoji kategorija. Juridiniai dokumentai suteikiami specialistams po kursų/ mokymų. Kategorija buvo sudaryta remiantis tam skirtais klausimais klausimynuose, siekiant išskirti pavadinimus įteikiamų dokumentų, bei jų pripažinimą Lietuvoje ir užsienyje. Veiklos audito specialistams skirtame klausimyne tai buvo – 7 klausimas (žr. 5 priedą), kitų sričių specialistams klausimyne – 13 (žr. 4 priedą). Visų respondentų atsakymai suskirstyti į keturias subkategorijas. Daugiausia pasisakymų sulaukė pirmoji subkategorija – *Pažymėjimai*. Net šeši respondentai iš įvairių profesijos sričių patvirtino, kad po kvalifikacijos kėlimo kursų ar mokymų jie gauna kursų/ mokymų išklausymo patvirtinimo dokumentą. Išskirta antroji subkategorija *Sertifikatai*, kur tik medicinos srities specialistai pažymėjo, kad yra galimybė gauti ir sertifikatus. Respondentas M1 sakė, kad

„...konferencijų metu, visokių kursų ir paskaitų metu gauname sertifikatus...“, o respondentas M2 patvirtino, kad „Yra ir sertifikatai“. Trečioji ir ketvirtoji subkategorijos, atitinkamai *Dokumentai pripažįstami tik Lietuvoje* ir *Dokumentai pripažįstami užsienyje*. Respondentai labiau pasisakė už tai, kad visi galimi gauti dokumentai po kvalifikacijos kėlimo proceso yra pripažįstami tik Lietuvoje. Taip pasisakė 4 respondentai. Kaip teigia respondentas S2 „Kiekvienoje šalyje savo kvalifikacijas patvirtinantys dokumentai (...) Lietuviai reikalauja lietuviškų...“. Paskutinei, ketvirtajai subkategorijai priskirti dviejų respondentų pasisakymai. Respondentas M1 iš medicinos srities pasisakė „jeigu kažkokios tarptautinės tos konferencijos tai pripažįstamas visur“. Respondentas iš advokatūros srities A2 sakė, kad „...dėl pripažinimo užsienyje sprendžia kiekvienos valstybės advokatūra ar atitinkama atsakinga institucija“. Kiti respondentai buvo linkę teigti, kad dokumentai pripažįstami tik Lietuvoje arba neatsakė į šį klausimą. Dėl dokumentų pripažinimo šalyse klausta buvo visų respondentų apart veiklos audito specialistų. Kaip matome iš analizės rezultatų, dažniausiai po išeitų kursų ar mokymų kvalifikacijos kėlimui, specialistai gauna išklausymą patvirtinančius pažymėjimus, kurie galioja tik Lietuvoje.

5.2. Licencijos/ atestato/ liudijimo aspektai

Pirmoji kategorija. Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos paskirtis. (žr. 17 priedą) Kategorija sudaryta remiantis klausimynų pirmu klausimu (žr. 4 priedą). Atsižvelgiant į pateiktus respondentų atsakymus buvo išskirtos keturios subkategorijos. Pirmoji subkategorija - *Licencija/ atestatas/ liudijimas suteikia teisę veikti pagal įstatymu*, kur yra didžiausias iš šiai kategorijai sudarytų subkategorijų pasisakymų skaičius – 6. Licencijos/ atestato/ liudijimo paskirtį kaip veikti legaliai ir pagal tai, kaip numato įstatymai nurodė visų sričių specialistai, t. y. medicinos, statybos ir advokatūros srities respondentai. Į antrąją subkategoriją pateko tik vienas respondentas A1 iš advokatūros srities, kuris sakė, kad liudijimas advokatui „...parodo, kad advokatas yra įrašytas į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą...“. Tada antroji subkategorija - *Licencija/ atestatas/ liudijimas parodo, kad specialistas įrašytas į praktikuojančių specialistų sąrašą*. Sekanti, trečia išskirta subkategorija yra *Licencija/ atestatas / liudijimas apibrėžia darbo rėmus*. Taigi, trys respondentai pasisakė, kad tokie dokumentai nurodo kokius būtent veiksmus susijusius su jo darbu gali ir turi teisę atlikti specialistas. Paskutinė, ketvirta subkategorija *Licencija/ atestatas/ liudijimas kaip galimybė patikrinti specialistą*. Tik vienas statybos srities specialistas – respondentas S1 pažymėjo, kad atestato gavimas jam yra galimybė „... patikrinti jo profesines žinias, specialisto tinkamumą atlikti tam tikros statybos srities darbus“.

Apibendrinus, galima teigti, kad tyriamų sričių specialistų nuomone, licencija, atestatas ar liudijimas yra skirtas tam, kad veikla būtų teisėta, t. y. toks dokumentas suteikia teisę veikti pagal

Lietuvos Respublikos įstatymus. Licencija/ liudijimas/ atestatas suteikia teisę vykdyti tik tą veiklą, kuri yra nurodyta šiame dokumente. (žr. 5 lent.)

5 lentelė. Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos paskirtis

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymų skaičius
Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos paskirtis	Licencija/ atestatas/ liudijimas suteikia teisę veikti pagal įstatymus	6
	Licencija/ atestatas/ liudijimas parodo, kad specialistas įrašytas į praktikuojančių sąrašą	1
	Licencija/ atestatas / liudijimas apibrėžia darbo rėmus	3
	Licencija/ atestatas/ liudijimas kaip galimybė patikrinti specialistą	1

Antroji kategorija. Licencijos/ atestato/ liudijimo galiojimo laikotarpis. Ši kategorija sudaryta remiantis antru klausimyno klausimu (žr. 4 priedą). Išskirtos buvo trys subkategorijos: *5 metai*, *Neribotai* ir *Sąlyginai neribotai*. Pasisakymai pagal visas tris subkategorijas pasiskirstė beveik po vienodą skaičių. Pirmąją subkategoriją pasisakė 3 respondentai, iš kurių du yra medicinos srities specialistai ir vienas iš statybų srities. Antrąją subkategoriją, kad liudijimai ir atestatai yra išduodami neribotam laikotarpiui pasisakė 3 respondentai: medicinos ir advokatūros srities specialistai. Apie tai, kad licencijos išduodamos neribotai bet su tam tikromis sąlygomis pasisakė du respondentai iš medicinos srities. Vieno respondento pasisakymai truputį prieštaravo savo paties išsakytomis mintims, kadangi respondentas M2 iš karto teigė, kad licenciją „Išduoda 5 metams“, bepasakodamas pasisakė dar, kad licencija „neterminuota, bet per 5 metus reikia surinkti 40 valandų“, t. y. Išduodama su sąlyga, kad specialistas 40 valandų per 5 metus kels savo kvalifikaciją. Teorinėje dalyje išanalizuotos informacijos metu gauta, kad medicinos ir statybų srities specialistai privaloma tvarka turi per 5 metus surinkti 40 valandų kvalifikacijos kėlimo mokymų išklauso, ką patvirtino ir respondentų pasisakymai.

Trečioji kategorija. Išduodamų licencijų/ atestatų/ liudijimų skaičius. Trečioji kategorija sudaryta remiantis trečiu klausimyno klausimu (žr. 4 priedą). Pagal respondentų atsakymus buvo įmanoma išskirti tik vieną subkategoriją *Skaičius neribojamas*, kadangi visų tiriamų sričių specialistai pasisakė vienodai: respondentas A1 iš advokatūros srities sakė, kad „Nėra nustatyto skaičiaus“, respondentas iš medicinos srities M2 teigė, kad „Kiekvienas gali gauti, kuris atitinka“, du respondentai S2 ir S3 iš statybos srities irgi pasisakė, kad išduodamų atestatų skaičius neribojamas bei atestatą gali

gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus keliamus reikalavimus. Pasisakiusių šiuo klausimu yra 5 respondentai.

Ketvirtoji kategorija. Ar reikalingas leidimas įstaigai, kurioje dirba specialistas? Išvardinta kategorija sudaryta remiantis ketvirtu klausimu iš klausimyno (žr. 4 priedą). Pirmoji išskirta subkategorija *Įstaigai reikia gauti leidimą*. Respondentų atsakymai pasiskirstė taip, kad 4 teigė, jog įstaigai, kurioje dirba licencijuotas ar atestuotas specialistas privaloma tvarka reikia gauti leidimą. Pabrėžtina, kad taip pasisakė medicinos ir statybos srities specialistai. Respondentas iš medicinos srities M1 sakė, kad „Ir įstaiga turi gauti atskirai ir specialistas“, ką patvirtino ir respondentas M2 „ir įstaiga privalo gauti“. Statybos srities specialistai taipogi pažymėjo, jog atestaciją privalo pereiti ir statybos srities įstaigos: S1 respondentas pasisakė, jog „...įmonės irgi yra atestuojamos“, tą patį pabrėžė ir respondentas S3 „Įmonė (...) taip pat turi gauti kvalifikacijos atestatą“. Leidimo gauti nereikia tik advokatūros srities subjektams, kaip pasisakė 2 šios srities respondentai. Respondentas A1 teigė, kad „Atskiro leidimo ar licencijos įstaiga gauti iš Lietuvos advokatūros neturi“, o respondentas A2 aiškina, kad „pati įstaiga (advokato darbo vieta) turi būti įregistruota atitinkama tvarka“. Tad antroji subkategorija *Įstaigai gauti leidimo nereikia*. Taigi, įstaigai, kurioje dirba licencijuotas ar atestuotas specialistas, leidimo gavimas privalomas ne visose veiklos srityse. Šiuo atveju, įstaigoms, kurių veiklos rezultatų padarniai galėtų būti grėsmė žmogaus gyvybei, t. y. medicininių paslaugų ir statybų paslaugų įstaigoms, privaloma gauti tam tikrą leidimą veiklai vykdyti. Advokatūros srityje, grėsmės žmogaus gyvybei nėra, ir įstaiga tiesiog turi būti registruota pagal tam tikrą tvarką.

Penktoji kategorija. Specialisto atsakomybė gaunant licenciją/ atestatą/ liudijimą. Klausimyne esantis 5 klausimas (žr. 4 priedą) yra pagrindimas, kodėl atsirado kategorija, iš kurios matyti, kokią atsakomybę mano esą prisiima apklausti respondentai. Atsižvelgiant į gautus interviu metu duomenis, penktoji kategorija detalizuojama penkiomis subkategorijomis (žr. 6 lentelę). Labiausiai pabrėžta, kad specialistas turintis licenciją/ atestatą/ liudijimą įsipareigoja savo darbą atlikti sąžiningai ir kokybiškai. Subkategorijoje *Kokybiškas darbo atlikimas* atsidūrė 4 respondentų M1, M2, S2 ir S3 pasisakymai. Taip pasisakė specialistai iš medicinos ir statybos srities. Sąžiningumas darbe irgi svarbus dalykas, kaip teigė respondentas iš advokatūros srities A1 „sąžiningai atlikti savo pareigas“, o respondentas M2 patvirtino, kad medicinos srityje irgi svarbu „dirbti sąžiningai“. Kitoms trimis subkategorijoms: *Nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas*, *Licencija/ atestatu/ liudijimu apibrėžtų ribų laikymasis* ir *Atsakomybė už darbo rezultatus* respondentų pasisakymai pasiskirstė po vienodą skaičių, o tiksliau po vieną pasisakymą, kur pastebima ir skirtingų darbo sričių specialistų kiekvienai subkategorijai. Taigi, penktajai kategorijai buvo sudarytos 5 subkategorijos. Labiausiai veiklos audito srities specialistai pabrėžė, kad specialisto atsakomybė turint licenciją/ atestatą/ liudijimą yra kokybiškai atlikti savo srities veiklą, nurodytą atitinkamame leidime. (žr. 6 lent.)

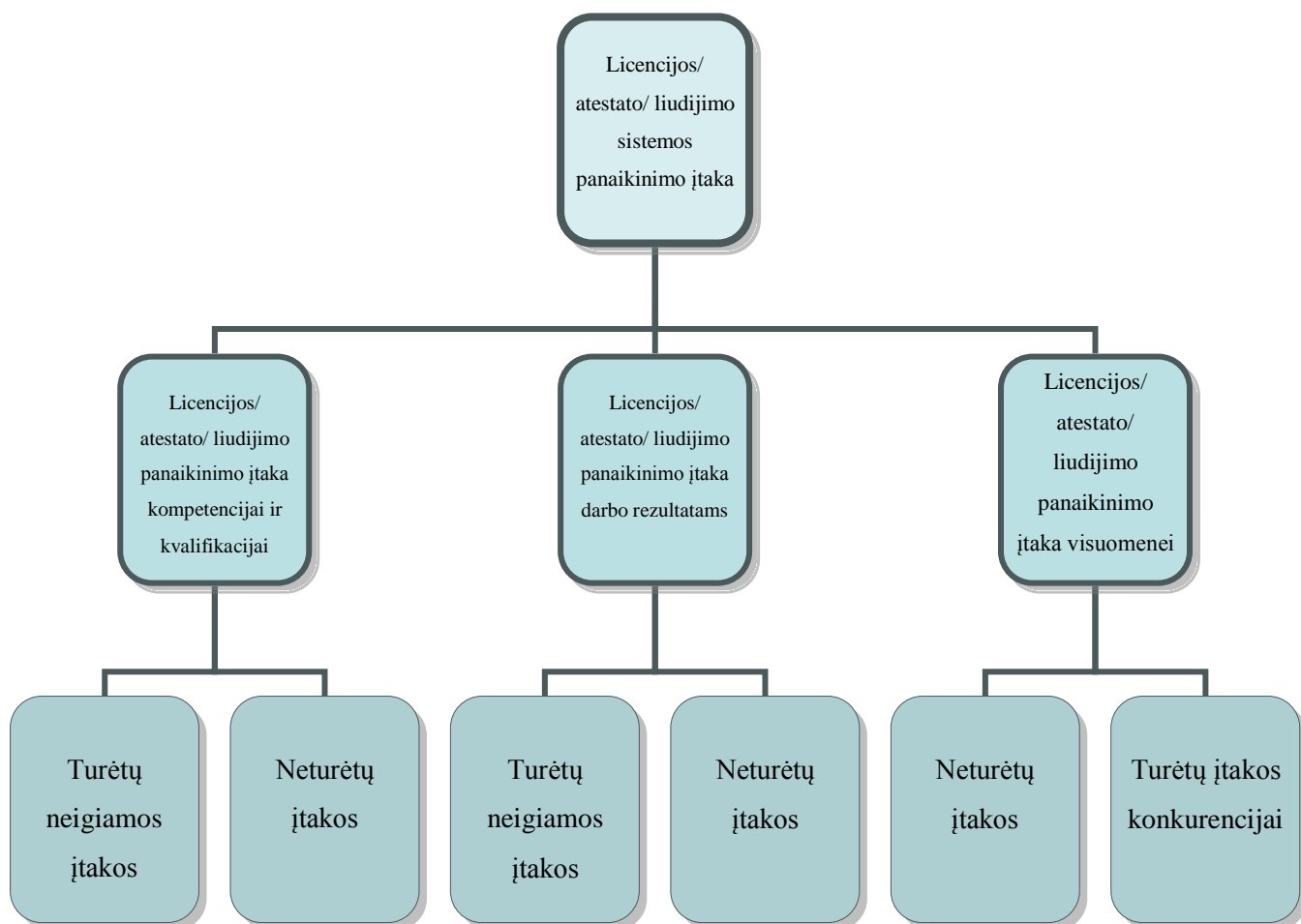

6 lentelė. Specialisto atsakomybė gaunant licenciją/ atestatą/ liudijimą

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Specialisto atsakomybė gaunant licenciją/ atestatą/ liudijimą	Sąžiningumas darbe	(A1) „sąžiningai atlikti savo pareigas“ (M2) „dirbti sąžiningai“	2
	Kokybiškas darbo atlikimas	(M1) „Kvalifikuotai dirbti“ (M2) „nepakenkti, viską daryti tik į gerą“ (S2) „Kad darbai bus atlikti pagal LR numatytas normatyvas ir įstatymus“ (S3) „atsakingas už projekto bei statinio normatyvinę kokybę ir atitikimą teisės aktams“	4
	Nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas	(A1) „nuolat tobulinti profesinę kvalifikaciją“	1
	Licencija/ atestatu/ liudijimu apibrėžtų ribų laikymasis	(M1) „kiekviena licencija griežtai apibrėžta, ką aš galiu ir ko aš negaliu dirbti“	1
	Atsakomybė už darbo rezultatus	(S1) „...tai tiesioginė teisinė atsakomybė už visą pastatą, ką padarei“	1

5.3. Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo tikėtini padariniai

Su tikslu išsiaiškinti, kokie galėtų būti padariniai, jeigu licencijavimo, atestavimo ar liudijimo išdavimo sistema būtų panaikinta, klausimyne patalpinti buvo su šiuo klausimu susiję du klausimai: 5 ir 6 (žr. 4 priedą). Būtent šiais klausimais remiantis buvo sudaryta **Viena kategorija** - Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo įtaka. (žr. 18 priedą). Atsižvelgiant į respondentų atsakymus buvo sudarytos 3 subkategorijos, kurios kiekviena savo ruožtu buvo suskirstytos į dar detalesnes po dvi subkategorijas (žr. 3 pav.).

3 pav. **Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo įtaka**

Pirma subkategorija – *Licencijos/ atestato liudijimo panaikinimo įtaka kompetencijai ir kvalifikacijai*. Šią subkategoriją detalizuojama dviem papildomomis subkategorijomis: *Turėtų neigiamos įtakos* ir *Neturėtų įtakos*. Apie tai, kad licencijos ar atestato sistemos panaikinimas turėtų neigiamos įtakos pasisakė keturi respondentai iš medicinos ir statybos srities. Kaip padarinių respondentas M2 įvardijo, kad „atsirastų tokių žmonių, kurie visiškai nesidomėtų savo sritimi“, t. y. Galėtų susidaryti tokia situacija, kad specialistai piktnaudžiautų visuomenės pasitikėjimu ir nesidomėtų naujovėmis savo darbo srityje, nenorėtų mokytis ir kelti savo kvalifikacijos ar bent ją palaikyti, apie ką minėjo ir respondentas S1 ir S2. Respondentas S3 irgi išvelgė neigiamų padarinių kaip „nebūtų įmanoma užtikrinti, kad statinių projektavimui, statybai, statybos techninei priežiūrai vadovauja tinkamos kvalifikacijos specialistai.“ Į papildomą subkategoriją, kurioje buvo sugrupuoti dviejų respondentų pasisakymai, įtrauktas buvo dar vienas respondento S1 pasisakymas prieštaraujantis kitam, to paties respondento, ištartiems žodžiams. Jis, nors ir išvelgė neigiamų padarinių, taip pat šneka „...man tai asmeniškai nieko, jokios įtakos“, taip pat pasisakė ir respondentas iš medicinos srities M1. Respondentas iš advokatūros srities šiuo klausimu neturėjo jokios nuomonės.

Antra subkategorija - *Licencijos/ atestato liudijimo panaikinimo įtaka darbo rezultatams*. Papildomai sudarytos buvo dvi subkategorijos: *Turėtų neigiamos įtakos* ir *Neturėtų įtakos*. Tik Respondentas S3 pareiškė, kad atestato sistemos panaikinimas turėtų neigiamos įtakos specialistų darbo rezultatams pasisakęs, kad „Būtų sudėtinga užtikrinti statinių kokybę, stabilumą, saugumą“. Respondentas A2 įžvelgė kompetetingumo kritimą dėl ko pablogėtų ir darbo rezultatų kokybė. Abu respondentai iš medicinos srities pasisakė, kad licencijavimo sistemos panaikinimas neturėtų jokios įtakos jų darbo rezultatams. Jų nuomone, darbo atsakomybės ir pareigų tai nepakeistų ir jie taip pat viską atliktų. Respondentas A1 iš advokatūros srities nepasisakė.

Trečia subkategorija - *Licencijos/ atestato liudijimo panaikinimo įtaka visuomenei*. Atsižvelgiant į respondentų atsakymus išskirtos 2 papildomos subkategorijos: *Neturėtų įtakos* ir *Turėtų neigiamos įtakos konkurencijai*. Pastebima, kad respondentų pasisakymai pasiskirstė po vienodą skaičių, ir sutapo tos paties srities specialistų nuomonės. Respondentai iš medicinos srities laikėsi nuomonės, kad licencijavimo sistemos panaikinimas neturėtų įtakos visuomenei, ir pasisakė, kad iš tikrųjų žmonėms neįdomu, ar gydytojas turi licenciją, o svarbiau atliktas darbas. Tuo tarpu respondentai iš statybos srities pasisakė, kad atestavimo sistemos panaikinimas turėtų neigiamos įtakos konkurencijai. Įžvelgė tokius padarinius kaip, kad būtų sunku spręsti apie specialisto kompetenciją bei kvalifikaciją be tai įrodančio atestato. Taipogi, respondento S1 žodžiais, „jeigu visi jo neturėtų, tai visi dirbtų be atestato ir didesnė konkurencija. Ir būtų sunkiau atsirinkti“.

5.4. Veiklos audito specialistų interviu duomenų analizė

Šiame poskyriuje analizuojami duomenys gauti interviu, pravestų su veiklos audito srities specialistais, metu. Klausimyne esančiais klausimais (žr. 5 priedą), užduotais respondentams V1, V2 ir V3 siekta išsiaiškinti ir patvirtinti gautą informaciją literatūros analizės metu, bei sužinoti respondentų nuomonę apie veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemą ir jos galimą struktūrą.

5.4.1. Veiklos audito specialistų išsilavinimas

Siekiant patvirtinti informaciją, gautą literatūros apžvalgos etape, klausimyne veiklos audito specialistams buvo įdėtas 1 klausimas (žr. 5 priedą), pagal kurį, buvo sudaryta viena **kategorija** – Išsilavinimas. (žr. 7 lent.). Visų trijų respondentų atsakymai šiuo klausimu patvirtino gautą informaciją, jog visiems pretendams, norintiems įsidarbinti veiklos audito specialistu būtina turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Tad šiai kategorijai sudaryta tik viena subkategorija – *Aukštasis universitetinis*. Iš tikrųjų respondentas V1 pasisakydamas dar detalizavo, kad „...privalo turėti aukštąjį

universitetinį arba jam prilygintą socialinių, fizinių ar technologijos mokslų srities išsilavinimą“. Apibendrinti galima būtų respondento V3 žodžiais, jog norintys dirbti veiklos auditoriais privalo turėti „Aukštąjį išsilavinimą (...) Sritis įvairios...“.

7 lentelė. Išsilavinimo reikalavimas veiklos audito specialistams

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Išsilavinimas	Aukštasis universitetinis	(V1) „...privalo turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą socialinių, fizinių ar technologijos mokslų srities išsilavinimą.“ (V2) „Aukštąjį: ekonomikos, finansų ar veiklos audito“ (V3) „Aukštąjį išsilavinimą (...) Sritis įvairios...“	3

5.4.2. Darbo patirties reikalavimas norint įsidarbinti veiklos auditoriumi Valstybės kontrolėje

Su tikslu išsiaiškinti darbo patirties reikalavimus keliamus veiklos audito specialistams, klausimyne patalpintas buvo 2 klausimas (žr. 5 priedą), pagal kurį buvo sudaryta viena **kategorija** – Darbo patirtis. (žr. 8 lent.). Siekta sužinoti, ar keliamas reikalavimas pretendentai į veiklos audito specialisto pareigas, kokios būtent darbo patirties reikalaujama bei kiek darbo patirties privalo turėti. Pagal gautus respondentų pasisakymus buvo sudarytos trys subkategorijos. Pirma subkategorija *Reikalinga darbo patirtis*. Respondentas V2 pasisakė, kad patirtis yra reikalaujama, ir kad turėti „privaloma, apie vienerių, dviejų metų patirtis“. Antra subkategorija - *Nereikalinga darbo patirtis*. Respondento V3 teigimu, patirtis yra nereikalaujama, jeigu pretenduojama dirbti žemiausioje kategorijoje. Trečia subkategorija - *Darbo patirties reikalavimas priklauso nuo pareigybės*. Taip pasisakė du veiklos audito srities respondentai V1 ir V3. Apibendrinus, galima teigti, kad reikalavimai norintiems dirbti veiklos auditoriams keliami atsižvelgiant į poziciją, į kurią yra pretenduojama, kuo aukštesnės pareigos tuo daugiau darbo patirties reikalaujama, o į žemiausias pareigas patirties nereikalaujama. Taigi, pretendentams siekiantiems dirbti Valstybės kontrolėje darbo patirties reikalavimas taikomas atsižvelgiant į kokią valstybės tarnybos kategoriją pretenduoja asmuo. Kuo aukštesnė kategorija, tuo reikalavimai didesni, o į pretenduojant žemiausią kategoriją veiklos audito darbo patirtis nereikalaujama. (žr. 8 lent.)

8 lentelė. Darbo patirties reikalavimas veiklos audito specialistams

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Darbo patirtis	Reikalinga darbo patirtis	(V2) „privaloma, apie vienerių, dviejų metų patirtis“	1
	Nereikalinga darbo patirtis	(V3) „Pagal kategorijas, ir į tą žemiausią gali ir neturėti.“	1
	Darbo patirties reikalavimas priklauso nuo pareigybės	(V1) „Reikalavimai darbo patirčiai priklauso nuo pozicijos“ (V3) „tai į valstybinio auditoriaus pareigybę gali ir neturėti patirties“	2

5.4.3. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybė Valstybės kontrolėje

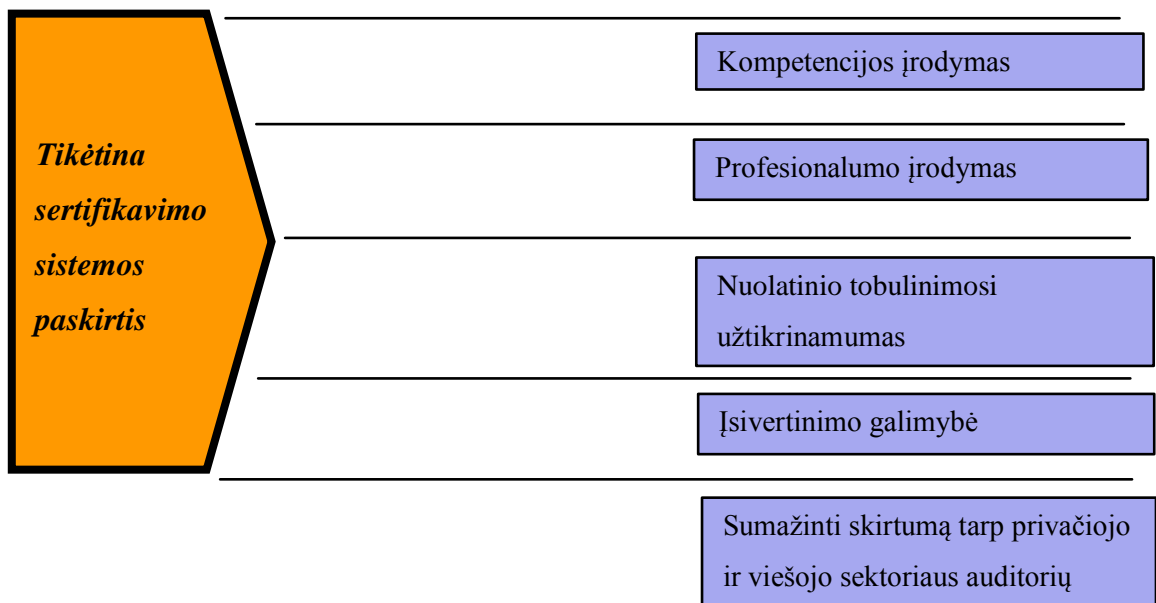
Analizuojant veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę iš gautų interviu metu duomenų iš respondentų V1, V2 ir V3 sudarytos buvo septynios kategorijos. (žr. 21 priedą).

Pirmoji kategorija. Požiūris į sertifikavimo sistemos sukūrimą. Kategorijos sudarymas išplaukia iš klausimyno 8 klausimo (žr. 5 priedą). Visų trijų respondentų iš veiklos audito srities požiūris sutapo ir jis buvo teigiamas, tad pagal atsakymus buvo išskirta tik viena subkategorija *Teigiamas požiūris*. Respondentas V1 pasisakė „esu už sertifikavimą“, kaip ir kiti du respondentai išreiškė tik teigiamą požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimą.

Antroji kategorija. Tikėtina sertifikavimo sistemos paskirtis. Antroji kategorija sudaryta pagal 9 klausimą esančiame klausimyne (žr. 5 priedą). Respondentai vardijo įvairias, jų nuomone, veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos paskirtis, tad remiantis jų atsakymais kategorija buvo suskirstyta į 5 subkategorijas. Pirmą subkategoriją - *Kompetencijos įrodymas*. Apie tikėtiną sertifikavimo paskirtį kaip kompetencijos įrodymą pasisakė respondentas V1 „Sertifikatas įrodytų auditoriaus profesinę kompetenciją“. Respondentas V3 pasisakydamas dar pridūrė, kad tai galėtų būti ne tik kompetencijos įrodymas o „patvirtinimą tavo kvalifikacijos ir kompetencijos“. Antroji išskirta subkategorija tapo *Profesionalumo įrodymas*, kaip pasisakė vienas iš apklaustų respondentų V1 „įrodytų profesionalumą“. Reikšmės veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos įvedimui kaip *Nuolatinio tobulinimosi užtikrinamumas* (sudaryta 3 subkategorija) suteikė du respondentai V1 ir V3. Kaip pasisakė respondentas V3, kad tokios sertifikavimo sistemos viena iš paskirčių būtų „Kuo

daugiau žinių suteikti, daugiau apmokyti“. Respondentas V2 įvardijo dar vieną veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos galimą paskirtį, tad buvo sudaryta ketvirta subkategorija *Įsivertinimo galimybė*. Respondentas V2 pasisakydamas, kad tai būtų kaip galimybė įsivertinti detalizavo „nes būtų suteikiama galimybė detaliau įsivertinti savo gebėjimus, žinias ir įgūdžius (darbo kokybę)“. Pagal gautą informaciją buvo išskirta dar viena, paskutinė subkategorija: *Sumažinti skirtumą tarp privačiojo ir viešojo sektoriaus auditorių*. Būtent tokią paskirtį išvėlgė respondentas V1 „būtų sumažinta atskirtis tarp privačių ir valstybinių auditorių“. Jo nuomone, reikia suteikti galimybę gauti sertifikatą ir viešajame sektoriuje dirbantiems veiklos auditoriams, nes kol kas sertifikatus gauna tik privačiame sektoriuje dirbantys auditoriai.

Kaip matyti iš išanalizuotų interviu metu gautos informacijos, respondentai išsakė penkias pagrindines tikėtinas sertifikavimo sistemos paskirtis, kurios labiausiai yra susijusios su veiklos audito specialistų kvalifikacijos tobulinimu ir jos įrodymu. (žr. 4 pav.)

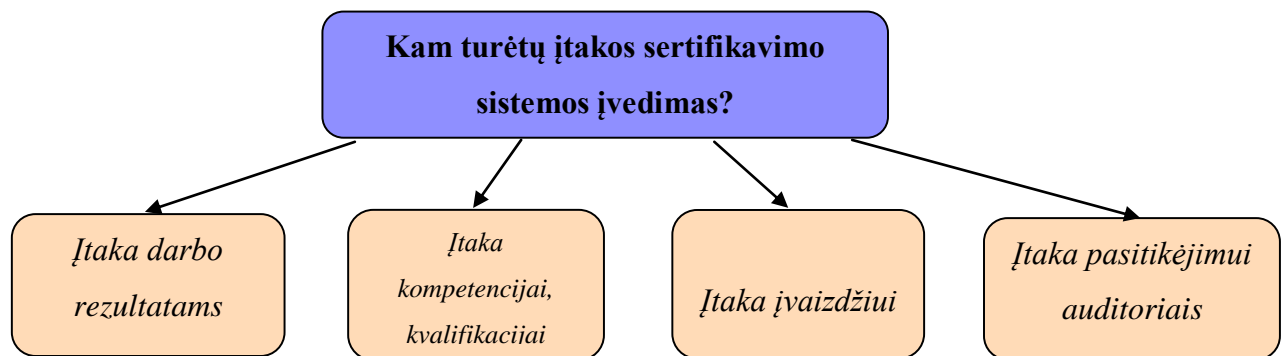
4 pav. Tikėtina veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos paskirtis

Šaltinis: Sudaryta pagal respondentų interviu duomenis, 19 priedas.

Trečioji kategorija. Kam turėtų įtakos sertifikavimo sistemos įvedimas? Pagal klausimyne esantį 10 klausimą (žr. 5 priedą) su tikslu išskirti ir išsiaiškinti, ką labiausiai įtakotų veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos įvedimas sudaryta trečioji kategorija. Atsižvelgiant į respondentų atsakymus buvo sudarytos 4 subkategorijos. Palengvinti respondentams atsakymus, buvo pasiūlyta keletą variantų, ką tyrėjo nuomone, galėtų įtakoti tokios sistemos įvedimas. Pirma subkategorija – *Įtaka darbo rezultatams*. Respondentas V2 atsakė labai trumpai, kad pritaria visiems pasiūlytiems variantams, tad jo pasisakymas šiuo klausimu pateko į tris sudarytas subkategorijas. Jis išreiškė

nuomonę, kad „Manau įtakotų visas sritis, tam tikru laipsniu“, tačiau nedetalizavo savo atsakymo. Antra subkategorija - *Įtaka kompetencijai, kvalifikacijai*. Visi trys respondentai V1, V2 ir V3 iš veiklos audito srities teigė, kad sertifikavimo sistemos įvedimas labiausiai įtakos turėtų veiklos audito specialistų kompetencijai ir kvalifikacijai. Visų respondentų teigimu, ne mažiau svarbi įtaka būtų ir specialistų įvaizdžiui, tad sudaryta trečia subkategorija - *Įtaka įvaizdžiui*. Kaip pabrėžė respondentas V1 „...didžiausią įtaką būtų įvaizdžiui, (...) ir tai savotiškas prestižo reikalas“, ką reiškia, kad sertifikato turėjimas veiklos auditoriui pagerintų jo įvaizdį kitų specialistų atžvilgiu, parodytų specialybės vertinimą visuomenėje ir specialistas pakiltų kitų akyse. Jeigu veiklos auditoriaus įvaizdis visuomenėje padidėtų į teigiamą pusę, tai būtų galima manyti, kad visuomenė labiau pasitikėtų veiklos audito specialistų darbu. Taigi, buvo sudaryta ketvirta subkategorija - *Įtaka pasitikėjimui auditoriais*. Taip pasisakė respondentas V3 „...kad jie tikrai mumis pasitikėtų“. Jo nuomone, veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos įvedimas galėtų pagerinti tiek visuomenės tiek seimo pasitikėjimą Valstybės kontrole.

Visų trijų respondentų iš veiklos audito srities nuomone, veiklos audito specialistų sertifikavimo sistema turėtų tik teigiamos įtakos ne tik kvalifikacijai, bet ir galbūt darbo rezultatams, įvaizdžiui bei specialistų pasitikėjimo padidimui. (žr. 5 pav.)

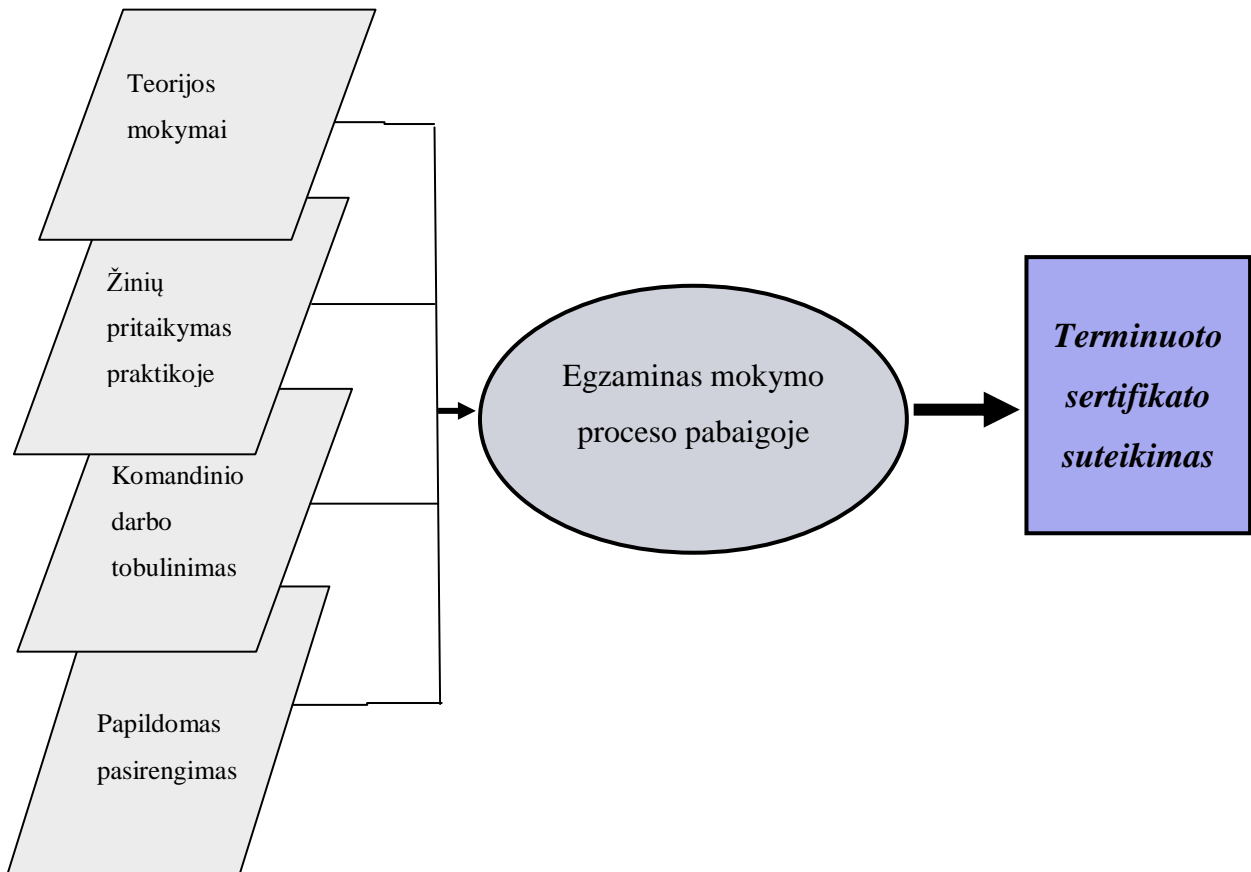
5 pav. Galima sertifikavimo sistemos įtaka

Ketvirtoji kategorija. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistema kaip mokymo procesas. Su tikslu sužinoti, kaip gi veiklos audito specialistai įsivaizduoja aukščiau išvardintos sertifikavimo sistemos procesą, klausimyne buvo patalpintas 13 klausimas (žr. 5 priedą), pagal kurį ir buvo sudaryta ketvirtoji kategorija. Atsižvelgiant į respondentų pasisakymus buvo sudarytos penkios subkategorijos. Daugiausia pasisakymų buvo ties pirma subkategorija – *Teorijos ir praktikos mokymai*. Visi trys respondentai V1, V2 ir V3 tikėtusi, kad sertifikavimo procesą sudarytų tiek teorinių žinių suteikimas, tiek praktikos mokymai, įgūdžių tobulinimas bei turimų žinių pritaikymas praktikoje. Būtent apie visus šiuos dalykus šnekėjo respondentas V3, kuris pasisakė, jog planuojama, kad veiklos audito specialistų

sertifikavimo sistema būtų kaip mokymo procesas apimantis „Žinių patikrinimas, ir galvojame, kad ir žinių pritaikymą praktikoje įvertinimą“. Sekanti subkategorija - *Procesas reikalaujantis papildomo pasirengimo*. Sudaryta pagal vieno V1 respondento pasisakymą, kurio nuomone, veiklos audito specialistų sertifikato gavimas turėtų būti itin sunkus ir jam gauti būtų keliami dideli reikalavimai. Respondentas V1 pasisakė, kad tai turėtų būti „sunkus procesas, reikalaujantis papildomo pasirengimo“. Pagal dviejų respondentų pasisakymus, buvo sudaryta trečia subkategorija: *Komandinio darbo tobulinimas*. Respondentai V2 ir V3 tikėtusi, kad praėję sertifikavimo sistemos procesą jų komandinio darbo įgūdžiai būtų labiau išvystyti, o tuo tarpu audito grupės vadovams būtų galimybė įvertinti specialistus kaip vertingą komandos narį. Labiausiai šiuo klausimu pasisakė respondentas V2, tikintis, kad sertifikavimo proceso metu bus „...didelis dėmesys skirtas ir veiklos auditorių asmeninių, komandinių gebėjimų tobulinimui“. Ketvirta subkategorija - *Egzaminas mokymo proceso pabaigoje*. Bandyta išsiaiškinti, ar veiklos audito specialistui išėjusiam visą kursą numatytą sertifikavimo sistemoje (jeigu būtų įvesta) reikėtų išlaikyti kokį viską patikrinantį egzaminą, kadangi, kaip jau tyrimo eigoje išsiaiškinta, šiuo metu kvalifikacijos tobulinimo kursuose, mokymuose ar konferencijose jokių egzaminų pabaigoje nebūna. Respondentas V3 pasisako, kad „...logiška kad reikia patikrinti žinias...(...) Išlaikėi egzaminus, testus“, t. y. veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos įvedimo atveju, numatoma įvesti proceso pabaigoje tam tikro pobūdžio egzaminai, kurių tipas dar nėra aptartas ir numatytas. Paskutinė subkategorija, sudaryta pagal respondentų atsakymus yra *Terminuoto sertifikato suteikimas*. Apie galimo sertifikato galiojimo laikotarpį užsiminė ir pasisakė tik vienas respondentas V3, kuris sakė, jog mažoma „tai nebus visam laikui, bus terminuotas, tik dar nenustatėme kiek“.

Išanalizavus respondentų V1, V2 ir V3 pasisakymus, ir pritaikius kontent – analizės metodą, sudarytas buvo tikėtinas veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos proceso modelis. (žr. 6 pav.). Pasak veiklos audito srities respondentų, norint gauti veiklos audito sertifikatą, reikėtų išeiti tam tikrus mokymus, kurie apimtų teorines žinias, tų žinių pritaikymas audito praktikoje, kuom galėtų taip pat patobulinti savo komandinio darbo įgūdžius, kas yra svarbu, nes veiklos auditoriai atlieka auditus sudarytose darbo grupėse. Veiklos audito srities respondentai tikisi, kad sertifikavimo sistemos sukūrimo atveju, bus sudėtinga gauti veiklos auditoriaus sertifikatą. Taip pat tikisi, kad bus užtikrinta, jog specialistas norintis gauti veiklos auditoriaus sertifikatą be numatytų mokymų, privalėtų savarankiškai papildomai pasirengti, su tikslu į rodyti savo aukštą kompetenciją. Šiuo metu kvalifikacijos kėlimo kursuose dažniausiai egzaminų pabaigoje nebūna, bet sertifikavimo procese respondentai pasisakė, kad egzaminas turėtų būti privalomas žinioms ir gebėjimų patikrinimui.

6 pav. Veiklos audito specialistų sertifikavimo procesas

Šaltinis: Sudaryta pagal respondentų interviu interviu duomenis, 19 priedas.

Penktoji kategorija. Sertifikavimo sistemos organizatorius. Penktoji kategorija buvo sudaryta remiantis klausimyne esančiu 14 klausimu (žr. 5 priedą) su tikslu išsiaiškinti, kas galėtų organizuoti visą veiklos audito specialistams ruošiamą sertifikavimo sistemą. Visų trijų apklausoje dalyvavusių respondentų nuomonė sutapo, tad išskirta buvo viena subkategorija - *Valstybės kontrolė*. Respondentas V1 užtikrintai išreiškė savo nuomonę šiuo klausimu „vienintelė institucija, galinti tai padaryti - valstybės kontrolė“. Tą patį šnekėjo ir respondentas V3 pasisakydamas, kad „galvojame, kad mes organizuosime – Valstybės kontrolė pati“

Šeštoji kategorija. Finansavimo šaltinis. Kategorija sudaryta remiantis klausimyne patalpintu 14 klausimu (žr. 5 priedą). Šiuo klausimu norėta išsiaiškinti, kas galėtų finansuoti visą planuose esantį įgyvendinti sertifikavimo procesą veiklos audito specialistams. Atsižvelgus į respondentų pasisakymus buvo sudarytos dvi subkategorijos: *Išlaidos dengiamos darbdavio*, kur turima omenyje Valstybės kontrolė, ir *Valstybinės lėšos*. Respondentai V1 ir V2 pasisakė už tai, kad sertifikavimo proceso išlaidas turėtų arba galėtų padengti darbdavys – Valstybės kontrolė. Respondentas V3 pasisakė, kad numatoma „Ir finansavimas, matyt, būtų valstybinis“.

Septintoji kategorija. Kam privaloma būtų gauti sertifikatą? Kategorija sudaryta pagal veiklos audito specialistams sudarytą klausimyną esantį 15 klausimą (žr. 5 priedą). Pagal respondentų gautus pasisakymus septintoji kategorija buvo detalizuota dviem subkategorijomis. Pirma subkategorija - *Sertifikatas privalomas gauti kiekvienam veiklos auditoriui*. Respondentas V3 teigė, kad toks sertifikavimo procesas „turėtų būti privaloma kaip ir visiems“, kaip ir respondento V2 nuomone „Manau visiems būtų naudinga“. Taigi, tikimasi, kad veiklos audito specialistų sertifikavimo proceso išėjimas turėtų būti privalomas kiekvienam specialistui, atliekančiam veiklos auditus ir tai būtų labai naudingas dalykas. Antra subkategorija - *Sertifikatas privalomas gauti audito grupių vadovams*. Būtent taip pasisakė tik vienas respondentas V1, kuris išreiškė nuomonę, kad „sertifikatus reikėtų turėti audito grupės vadovams“.

5.5. Tyrimo duomenų apibendrinimas.

Išanalizavus medicinos, statybos ir advokatūros srities licencijas/ atestatus/ liudijimus reglamentuojančius dokumentus ir interviu tyrimo rezultatus buvo sudaryta lentelė, su tikslu išskirti svarbiausius skirtumus tarp visų tirtų darbo sričių specialistų. (žr. 9 lent.)

9 lentelė. Svarbiausi skirtumai tarp visų tirtų darbo sričių specialistų

	Medicinos specialistai	Statybos srities specialistai	Advokatai	Veiklos auditoriai
Periodiškumas	5 metai	5 metai	neribotai	<i>Numatoma terminuotai</i>
Išdavimo skaičius	Neribojamas	Neribojamas	Neribojamas	<i>Neribojamas</i>
<u>Rizika</u>	Žmogaus gyvybė	Žmogaus gyvybė	Laisvė	<i>Pinigai</i>
<u>Licencijos/ atestato/ liudijimo/ sertifikato/ paskirtis</u>	1) Veikti teisėtai; 2) Prisiimti atsakomybę už darbo pasekmes; 3) Kelti kvalifikaciją.	1) Veikti teisėtai; 2) Prisiimti atsakomybę už darbo pasekmes; 3) Kelti kvalifikaciją.	1) Veikti teisėtai; 2) Prisiimti atsakomybę už darbo pasekmes; 3) Kelti kvalifikaciją.	<i>Kvalifikacijos kėlimo užtikrinimui.</i>

Kaip matyti iš lentelėje pateiktos informacijos, medicinos srities specialistų licencijų, statybos srities specialistų atestatų bei advokatų liudijimų paskirtis yra trejopa. Visų pirma išvardinti dokumentai yra privalomi, kadangi taip numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir jų neturint specialistų veikla būtų neteisėta. Pabrėžtina, kad gavus išvardintus dokumentus specialistai gali dirbti ir praktikuoti veiklą tik pagal šiuose dokumentuose įvardintas veiklas. Antra, tiriamų sričių specialistai prisiima atsakomybę už visus darbo rezultatus bei pasekmes. Už padarytą žalą vartotojui ar klientui specialistas prisiima civilinę atsakomybę. Trečia, gaunant aukščiau išvardintus dokumentus specialistai įsipareigoja nuolat kelti savo kvalifikaciją įstatymuose numatyta tvarka bei išklaudyti nustatytą mokymų valandų skaičių. Mokymus organizuoja atsakingos institucijos. Taipoi, specialistai turi galimybę savarankiškai kelti savo kvalifikaciją.

Medicinos ir statybos srityje netinkamai atlikę darbą specialistas rizikuoja žmogaus gyvybe. Advokatūros srityje specialistas rizikuoja žmogaus laisve. Kaip matome, šių sričių specialistai rizikuoja labai svairbiais žmogaus gyvenimo faktoriais, būtent dėl to yra įvestos licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos specialistams. Veiklos audito specialistai netinkamai atlikę savo darbą rizikuoja tik pinigais, nėra jokios grėsmės žmogaus gyvybei ar jo laisvei.

Dokumentų išdavimo laikotarpis yra nustatytas tam, kad užtikrinti nuolatinį specialistų kvalifikacijos kėlimą bei žinių patikrinimą. Medicinos ir statybos srities specialistams nustatytas penkerių metų dokumento galiojimo laikotarpis. Advokatūros srities specialistams nustatytas nerbotas galiojimo laikotarpis, bet tai specialisto neatleidžia nuo nuolatinio kvalifikacijos kėlimo. Dokumentų išdavimo skaičius nėra ribojamas. Kiekvienas įvykđęs ir atitinkantis keliamus reikalavimus turi galimybę gauti licenciją/ atestatą/ liudijimą.

Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos paskirtis pasak Valstybės kontrolėje dirbančių veiklos audito specialistų būtų kvalifikacijos kėlimo užtikrinimas. Pažymėtina, kad patys specialistai pasisakė, kad kvalifikacijos kėlimo kursų ar mokymų yra daug ir kaip pasisakė respondentas V2 „...reikia tik noro tobulėti“. Respondentas V1 pasisakė, kad „. Auditorius gali ir pats ieškoti jo nuomone jam reikalingų kursų...“. Tik reposndentas V3 šnekėjo apie tai, kad jo nuomone kvalifikacijos kėlimo kursų nėra užtektinai ir tas yra priežastimi, kodėl reikėtų įdiegti sertifikavimo sistemą veiklos audito specialistams.

Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos atitinkamoms srities specialistams yra įdiegtos ne tik tam, kad užtikrinti kvalifikacijos kėlimą, bet ir įteisinti specialisto veiklą bei užtikrinti paslaugos vartotojų saugumą, gyvybę bei laisvę, kadangi specialistai prisiima civilinę atsakomybę už savo darbo rezultatus. Kadangi veiklos audito specialistai šiuo metu turi galimybių kelti kvalifikaciją tiek savarankiškai tiek privaloma tvarka, sertifikavimo sistemos numatyta paskirtis „kvalifikacijos kėlimo užtikrinimas“ netenka prasmės.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

1. Veiklos auditas atsirado XX a. pabaigoje gerai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse. Oficialiai veiklos auditas Lietuvoje atsirado 2002 metais.
2. Veiklos audito sąvoka neturi vieningo apibrėžimo, tačiau „veiklos auditas yra apibrėžiamas kaip audituojamo subjekto veiklos ekonomiško, efektyvumo ir rezultatyvumo tikrinimas ir vertinimas“. (Daujotaitė ir kt., 2012, p. 44)
3. Visos pasaulio profesijos reikalauja atitinkamo darbuotojo elgesio ir moralės laikymosi. Audito specialistai atlikdami auditus taipogi privalo laikytis tam tikrų nustatytų profesinės etikos principų, kuriuos apibrėžia Lietuvos Respublikos audito įstatymas (2008, 4 straipsnis): konfidencialumo ir profesinės paslapties, sąžiningumo, profesinės kompetencijos ir reikiamo atidumo, atsakomybės visuomei, nepriklausomumo ir objektyvumo.
4. „Kompetencijos sąvoka dažniausiai vartojama, siekiant apibrėžti individo gebėjimų ir žinių visumą, orientuotą į efektyvią veiklą konkrečioje darbinėje aplinkoje“ (Savanevičienė ir kt., 2008, p. 87). Veiklos audito specialisto kompetencijos elementai yra: žinios, gebėjimai, požiūris ir vertybės, asmeninės savybės, darbo patirtis, išsilavinimas, kvalifikacijos kėlimas.
5. Vidaus auditorių mokymus, kvalifikacijos tobulinimus bei atestavimą koordinuoja Lietuvos Respublikos Finansų ministriją, o atestaciją vykdo Finansų ministerijos mokymo centras. Vidaus auditorius viešajame sektoriuje išėjęs nustatytą mokymo programą bei išlaikęs kvalifikacinius egzaminus įgyja atestuoto viešųjų juridinių asmenų vidaus auditoriaus vardą.
6. Lietuvoje, asmenys norintys verstis audito veikla privalo gauti atestuoto auditoriaus vardą, t.y. auditoriaus atestatą, kurį išduoda Lietuvos auditorių rūmai.
7. Vidaus auditoriai turi galimybę gauti dviejų rūšių atestatus: tarptautiniai vidaus auditorių sertifikatai išduodami Tarptautinio vidaus auditorių instituto yra pripažįstami visame pasaulyje, ir Lietuvos vidaus auditoriaus atestatas išduodamas Lietuvos vidaus auditorių asociacijos, kuris yra pripažįstamas tik Lietuvoje.
8. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarime dėl licencijavimo pagrindų patvirtinimo sąvoka „licencija“ yra aiškinama, kaip „įsipareigojimas įsirašyti į sąrašą ar bet koks dokumentas (nesvarbu kaip pavadintas: leidimas, liudijimas, teikimas, atestatas, sprendimas, sertifikatas, pažymėjimas, deklaracija ar pan.), kurį turi gauti ūkio subjektas, siekdamas įgyti teisę pradėti vykdyti tam tikrą veiklą...“ (LR Vyriausybės nutarimas dėl licencijavimo pagrindų patvirtinimo, 2012)
9. Licencijavimo/atestavimo pagrindinis tikslas yra apsaugoti kiekvieną vartotoją žalų nustatymo ir jų reglamentavimo keliu. Licencijos/ atestato išdavimo priešastimi yra užtikrinti, kad eilinis žmogus

negalėtų praktikuoti tam tikra veikla sukeldamas neatitaisomą žalą. Taigi, išvardinti dokumentai reikalingi tam, kad užtikrinti žmonių saugumą.

10. Visų tiriamų sričių specialistai privaloma tvarka privalo kelti savo kvalifikaciją. Kvalifikacijos kėlimo kursus bei mokymus organizuoja atsakingos institucijos, taip pat yra galimybė kelti savo kvalifikaciją savarankiškai. Organizuojamų kursų/ mokymų suteikiamos žinios teorinio ir praktinio pobūdžio.

11. Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos paskirtis yra įteisinti specialisto veiklą bei užtikrinti paslaugos vartotojų saugumą, gyvybę bei laisvę, kadangi specialistai prisiima civilinę atsakomybę už savo darbo rezultatus. Taip pat, specialistas turintis licenciją/ atestatą/ liudijimą įsipareigoja sąžiningai dirbti, kokybiškai atlikti savo darbą, nuolat kelti savo kvalifikaciją, laikytis dokumentuose apibrėžtų ribų, t.y. praktikuoti tik tą veiklą, kuri yra nurodyta licencijoje/ atestate/ liudijime.

12. Medicinos, statybos ir advokatūros srities specialistai išreiškė dvejopą požiūrį į licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos panaikinimą: turėtų neigiamos įtakos ir neturėtų jokios įtakos. Visgi, dauguma respondentų pasisakė ties neigiama įtaka įvairiems faktoriams.

13. Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos panaikinimas turėtų neigiamos įtakos specialisto kompetencijai ir kvalifikacijai, darbo rezultatams ir konkurencijai tarp specialistų, atsirastų nekompetingų specialistų.

14. Iškelta hipotezė, kad Lietuvos AAI vyrauja teigiamas požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę pasitvirtino. Visi trys repondentai iš AAI išreiškė teigiamą požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę.

15. Veiklos audito specialistai išsakė tokias tikėtinas sertifikavimo sistemos paskirtis: kompetencijos įrodymas, profesionalumo įrodymas, nuolatinio tobulinimosi užtikrinimas, įsivertinimo galimybė, skirtumo sumažinimas tarp privačiojo ir viešojo sektoriaus auditorių. Išsakytos paskirtys labiausiai susijusios su kvalifikacijos kėlimu ir tobulinimu. Kvalifikacijos kėlimas yra veiklos audito specialistams yra privalomas ir be sertifikavimo sistemos, tas tokios sistemos įvedimas tik dėl kvalifikacijos tobulinimo netenka prasmės.

16. **Siūlymas.** Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimas neturi įtikinamų pagrindimų. Siūloma atsižvelgti į šio darbo tyrimo rezultatus ir nesertifikuoti veiklos audito specialistų.

LITERATŪRA

1. **Adamonienė R., Rubytė L.** Vadovų kompetencijų ugdymo sistemos formavimo kryptys // Management theory and studies for rural business and infrastructure development – Kauno technologinis universitetas, Mykolo Romerio universitetas, 2010, Nr. 5 (24), p. 1-2. - ISSN 1822-6760 [PDF HTML kopija] <http://vadyba.asu.lt/24/6.pdf>
2. **Aplinkos ministro įsakymas Nr.D1-726, 2011-09-24 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008m gegužės 30 d. įsakymo Nr. D1-288 „Dėl statybos inžinierių, siekiančių teisės eiti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovo pareigas ar vadovauti teritorijų planavimo dokumentų rengimui, profesinių žinių tikrinimo ir vertinimo“ pakeitimo“.** http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=407070&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2013 08 05]
3. **Audito ir apskaitos tarnyba, Veikla, Nuostatai, Audito ir apskaitos tarnybos nuostatai.** <http://www.aat.lt/index.php?id=125> [žiūrėta 2013 08 16]
4. **Australijos Audito rūmai, ACA, Audits, Types of audit.** <http://www.rechnungshof.gv.at/en/austrian-court-of-audit/audits/types-of-audits.html> [žiūrėta 2013 05 20]
5. **Australijos Nacionalinė audito institucija, Publications, Evaluation and Performance Audit – Close cousins or distant relatives?** http://www.anao.gov.au/~media/Uploads/Documents/evaluation_and_performance_audit.pdf [žiūrėta 2013 05 20]
6. **Belgijos Sąskaitų rūmai, Presentation, Tasks and powers.** <https://www.courdescomptes.be/EN/Presentation/TasksAndPowers.html> [žiūrėta 2013 05 20]
7. **Code of Ethics.** <http://www.theiaa.org/guidance/standards-and-guidance/ippf/code-of-ethics/english/> [žiūrėta 2013 07 13]
8. **Daujotaitė D. ir kt.** Veiklos audito teorija ir praktika: vadovėlis. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2012. – p. 22-52 – ISBN 978-9955-19-429-3
9. **Finansų ministerijos mokymo centras, Veikla.** <http://www.fmmc.lt/lt/veikla.html> [žiūrėta 2013 08 20]
10. **Kokybės vadybos ir audito mokomoji medžiaga paskaitų metu.** 2012
11. **Kardelis K.** Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis (ketvirtasis leidimas). – Šiauliai: Liucijus, 2007. – p. 196-273 - ISBN 9955-655-35-6
12. **Latvijos Valstybinė audito institucija, What is audit?**

<http://www.lrvk.gov.lv/index.php?id=2286> [žiūrėta 2013 05 20]

13. **Lietuvos auditorių rūmai, Audito įmonių, auditorių ir auditorių padėjėjų sąrašai, Auditoriaus padėjėjų sąrašo duomenys.** [PDF HTML kopija]

<http://www.lar.lt/Docs/Frmpadejejai.pdf> [žiūrėta 2013 11 18]

14. **Lietuvos auditorių rūmai, Audito įmonių, auditorių ir auditorių padėjėjų sąrašai, Atestuotų auditorių sąrašo duomenys.** [PDF HTML kopija]

<http://www.lar.lt/Docs/FrmAuditoriai2.pdf> [žiūrėta 2013 11 18]

15. **Lietuvos auditorių rūmų internetinė svetainė, Reglamentai, LAR parengti reglamentai, Auditorių profesinės kvalifikacijos kėlimo programa ir reikalavimai kvalifikacijos kėlimo kursų turiniui, 2009.** <http://www.lar.lt/new/page.php?156> [žiūrėta 2013 10 01]

16. **Lietuvos auditorių rūmai, Reglamentai, LAR parengti dokumentai, Lietuvos auditorių rūmų statusas, 2009.** <http://www.lar.lt/new/page.php?156> [žiūrėta 2013 08 23]

17. **Lietuvos Respublikos Advokatūros įstatymas.**

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=319071 [žiūrėta 2013 08 10]

18. **Lietuvos Respublikos Audito įstatymas.**

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=325076 [žiūrėta 2013 10 10]

19. **Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas.** Antroji knyga.

<http://www.infolex.lt/ta/20799:str2.78> [žiūrėti 2013 06 17]

20. **Lietuvos Respublikos Finansų ministro įsakymas dėl viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja vaslybės ir (arba) savivaldybės turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių ir asmenų, dirbančių vidaus audito srityje, atestacijos nuostatų patvirtinimo.** http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=339061&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2013 08 15]

21. **Lietuvos Respublikos Finansų ministerija, Veiklos sritys, Vidaus auditas ir finansų kontorlė, Vidaus auditas, Vidaus auditorių atestavimas.**

<http://www.finmin.lt/web/finmin/vidaud/atest> [žiūrėta 2013 08 15]

22. **Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė, Audito ataskaitos, Veiklos auditas: Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas, 2011.** - p. 3-21.

http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=2 [žiūrėta 2013 08 02]

23. **Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės įstatymas.**

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=414613 [žiūrėta 2013 05 03]

24. **Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė, Teisinė informacija, Teisės aktai, Valstybinio audito reikalavimai.** <http://vkontrole.lt/page.aspx?id=32> [žiūrėta 2013 07 22]

25. **Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Veikla, Veiklos sritys.**

<http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=8> [žiūrėta 2013 05 07]

26. **Lietuvos Respublikos Konstitucija.**
<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2013 09 02]
27. **Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymas.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=375955 [žiūrėta 2013 10 02]
28. **Lietuvos Respublikos Odontologų rūmai, Rūmai, uždaviniai ir funkcijos.**
http://www.odontologurumai.lt/index.php/rumai/uzdaviniai_ir_funkcijos/1134 [žiūrėta 2013 07 09]
29. **Lietuvos Respublikos Odontologų rūmai, Veikla, Licencijavimas, Dažniausiai užduodami klausimai.**
http://www.odontologurumai.lt/index.php/veikla/licencijavimas/dazniausiai_uzduodami_klausimai/4173 [žiūrėta 2013 07 09]
30. **Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=371265 [žiūrėta 2013 10 02]
31. **Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl licencijavimo pagrindų patvirtinimo, 2012.** http://www.lrv.lt/Posed_medz/2012/120718/34.pdf [žiūrėta 2013 06 15]
32. **Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Dėl licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo, 2012.** <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=CBA3B2A9-79B4-49EC-A7B8-72888F015510> [žiūrėta 2013 06 15]
33. **Lietuvos Respublikos Seimo Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos.** http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=333778&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2013 08 02]
34. **Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas.**
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=371265 [žiūrėta 2013 10 10]
35. **Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas dėl Lietuvos Advokatūros statuto patvirtinimo.** http://denver.infolex.lt/advoco_old/?item=advstat&aktoid=36463 [žiūrėta 2013 08 10]
36. **Macijauskas M.** Veiklos audito pristatymas. Konferencijos metu Audito plėtros departamento Valstybės kontrolėje direktoriaus pristatymas, 2012
37. **Mackevičius J., Pranckevičiūtė L.** Valstybinio audito sistema ir jos tobulinimas // Pinigų studijos, 2007, Vol. 11 Nr. 1, 47 p. – ISSN 1392-2637. – URL: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=55b88ac3-c40c-49a8-9d00-e94b109f96b1%40sessionmgr198&vid=16&hid=127> [žiūrėta 2013 08 04]
38. **Mokomoji medžiaga. INTOSAI audito standartai: parengti Audito standartų komiteto 1992 su 1995 m. redakcijomis.** – Vertimas lietuvių kalba, pateikta kaip mokymo medžiaga, 2012. – p. 1-17.
39. **Puškorius S.** Veiklos auditas: monografija. – Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004. – p. 21-30 – ISBN 9955-563-66-4

40. **Savanevičienė A. ir kt.** Development of Strategic Individual Competences // Engineering economics. – Kaunas, 2008, No 3(58), 87 p. – ISSN 1392-2785. <http://internet.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/inzeko/58/1392-2758-2008-3-58-81.pdf> [žiūrėta 2013 05 25]
41. **Staliūnienė J. D.** Rizikos įžvalgos teorinis tyrimas vidaus ir išorės audito technologijose // Ekonomika ir vadyba. – Kaunas, 2009, p. 103-104, ISSN 1822-6515. <http://internet.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/14/1822-6515-2009-100.pdf> [žiūrėta 2013 05 03]
42. **Statybos produkcijos sertifikavimo centras, apie SPSC, Apie statybos produkcijos sertifikavimo centrą.**
http://www.spsc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=46%3Aapie-spsc&catid=34%3Aapie-spsc&Itemid=397&lang=lt [žiūrėta 2013 08 04]
43. **Statybos produkcijos sertifikavimo centras, Paslaugos, Statybos specialistų atestavimas, Apie paslaugą.**
http://www.spsc.lt/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=92%3Astatybos-specialistu-atestavimas&catid=39%3Astatybos-specialistu-atestavimas&Itemid=337&lang=lt [žiūrėta 2013 08 04]
44. **Suomijos Valstybinė audito institucija, Functions, Performance audit.**
http://www.vtv.fi/en/functions/performance_audit [žiūrėta 2013 05 20]
45. **Švedijos Nacionalinė audito institucija, Start page, About the Swedish NAO, Our fields of operation.** <http://www.riksrevisionen.se/en/Start/About-us/Our-fields-of-operation/> [žiūrėta 2013 05 20]
46. **The Institute of internal auditors, Certification.**
<https://na.theiia.org/certification/Pages/Certification.aspx> [žiūrėta 2013 09 14]
47. **The institute of internal auditors, Certification, Administrative directives, Administrative directive N. 3:2012, Eligibility Requirements for all IIA Global Certification Programs.** [PDF HTML kopija]
<https://global.theiia.org/certification/Public%20Documents/Administrative%20Directive%20No%203.pdf> [žiūrėta 2013 10 19]
48. **The institute of internal auditors, Certification, Why become certified?**
<https://na.theiia.org/certification/new/pages/why-become-certified.aspx> [žiūrėta 2013 09 14]
49. **Tidikis R.** Socialinių mokslų tyrimų metodologija: vadovėlis. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003. – p. 465-488 - ISBN 9955-563-26-5
50. **UAB „Deloitte Lietuva“ tyrimas: Vidaus audito departamentų vadovų apklausa, Lietuvos top 30, 2012**
<http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=isores%20auditoriaus%20sertifikatas&source=web&cd=9&cad=rja&ved=0CGUQFjAI&url=http%3A%2F%2Fwww.deloitte.com%2Fmultifiledownload%3FsolutionName%3Ddeloitte.com%26fileIds%3D5c8e86637a648310VgnVCM1000001956f00aSTFL&ei=P3s>

TUevjLoqWtQbKjoHQCA&usg=AFQjCNGpWf3AWi7T-
sFGvZ2ETIRpX5QGvg&bvm=bv.42080656,d.Yms [žiūrėta 2013 06 02]

51. **Ussahawanitchakit P., Thaweewan S.** Audit learning of CPAs in Thailand: How does it affect audit quality and professional image? / Review of business research. – Thailand: Mahasarakham University, 2010, vol. 10, 6 p., ISSN 1546-2609 <http://web.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=f549e6e7-6300-49f0-a7c9-cd7f5783d981%40sessionmgr112&vid=2&hid=119>

52. **Vaitkevičiūtė V.** Tarptautinių žodžių žodynas, ketvirtasis pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius, Leidykla „Žodynas“, 2007. ISBN 9986-465-75-3

53. **Vaitkevičius J.** Viešojo sektoriaus vidaus audito atestavimo sistema: pristatymas – Vilnius, 2011. <http://www.vkontrole.lt/vsa/failai/files/2%20FM%20pristatymas%20%20Atestavimo%20sistema.pdf> [žiūrėta 2013 09 10]

54. **Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, Veikla, Istorija.** <http://www.vaspvt.gov.lt/node/18> [žiūrėta 2013 07 08]

55. **Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, Veikla, Nuostatai.** <http://www.vaspvt.gov.lt/files/Veikla/VASPVT%20nuostatai.pdf> [žiūrėta 2013 07 08]

56. **Valstybinės mokesčių inspekcija, Gyventojams, Individuali veikla, Licencijuojamų veiklos rūšių ir institucijų, išduodančių licencijas sąrašas.** <http://www.vmi.lt/lt/?itemId=101421> [žiūrėta 2013 05 27]

57. **Veiklos audito rekomendacijos, 2004**

58. **Verslo vartai, Profesinė ir techninė veikla, Audito veikla, Atestuoto auditoriaus pažymėjimas (atestuoto auditoriaus vardo suteikimas valstybės narės auditoriui) Kompetetingos institucijos.** <http://www.verslovartai.lt/lt/leidimai/atestuoto-auditoriaus-pazymejimas-atestuoto-auditoriaus-var-do-suteikimas-valstybes-nares-auditoriui/157003/> [žiūrėta 2013 08 16]

59. **Vidaus auditorių asociacija, Atestavimas.** http://www.theiia.org/chapters/index.cfm/view.news_detail/cid/303/newsid/3840#atestavimas_lt [žiūrėta 2013 10 30]

60. **Vidaus auditorių asociacija, Apie asociaciją, Įstatai.** http://www.theiia.org/chapters/pubdocs/303/VAA_istatai___2013_04_08.pdf [žiūrėta 2013 09 05]

61. **Vidaus auditorių asociacija, Atestuoto vidaus auditoriaus vardo suteikimo nuostatai.** http://www.theiia.org/chapters/pubdocs/303/Atestuoto_VA_nuostatai_patvirtinti_20131010.pdf [žiūrėta 2013 10 30]

62. **Vidaus audito rekomendacijos, 2003. - 9 p.**

http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/vidaus_auditas/Vidaus_audito_rekomendacijos.pdf [žiūrėta 2013 07 22]

63. **Vokietijos Audito Rūmai, Bundesrechnungshof, Auditing procedures, Regularity, Compliance and Performance audit.** <http://bundesrechnungshof.de/we-about-us/audit-procedures/unterseiten/regularity-compliance-and-performance-auditing/> [žiūrėta 2013 05 20]

64. **Wiley J. et al.** Certified Internal Auditor Exam Review Focus Notes // Newspaper Source, 2008, vol. 1-4.

http://www.researchandmarkets.com/reports/2242978/wiley_cia_exam_review_focus_notes_volumes_14_set [žiūrėta 2013 04 12]

Tetianec E. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimas / Veiklos audito magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Birutė Mikulskienė. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2013. – 81 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe atskleistos licencijų/ liudijimų/ atestatų išdavimo sąlygos bei priešastys medicinos, statybų bei advokatūros srityse. Taip pas išnalytuotas Lietuvos AAI požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę. Pirmojoje dalyje atskleista veiklos audito samprata įvairių šalių AAI, auditoriaus profesinės etikos principai, kompetencija ir kvalifikacija. Antrojoje dalyje nustatoma, kokius atestatus bei sertifikatus turi galimybę gauti vidaus ir išorės auditoriai. Trečiojoje dalyje apžvelgiami licencijavimą reglamentuojantys teisiniai dokumentai, licencijuojamos veiklos Lietuvoje ir medicinos, statybos bei advokatūros srities specialistų licencijų/ atestatų/ liudijimų gavimo sąlygos. Ketvirtojoje dalyje analizuojamas tyrimo procesas. Penktojoje dalyje, remiantis atlikto tyrimo rezultatais, analizuojami kvalifikacijos kėlimo galimybių aspektai tiriamų dabo sričių specialistams, licencijos/ atestato/ liudijimo aspektai bei galimi tikėtini padariniai juos panaikinus, veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybė, požiūris bei nustatomas tikėtinas sertifikavimo procesas.

Pagrindiniai žodžiai: veiklos auditas, veiklos audito specialistas, auditorių sertifikavimas, specialistų atestavimas, specialistų licencijavimas, specialisto liudijimas.

Tetianec E. Certification system creation for performance audit specialists / Performance audit master's thesis. Supervisor prof. dr. Birutė Mikulskienė. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 81 p.

ANOTATION

The MA thesis deals with the conditions and reasons of issuing licenses/ approvals/ certificates in the fields of medicine, construction and advocacy. In addition, the attitude of the Lithuanian Supreme Audit Institution towards the certification system creation for performance audit specialists is considered. Chapter one includes the concept of the performance audit in Supreme Audit Institutions of different countries, principles of professional ethics, competence and qualifications of an auditor. Chapter two determines the types of certificates that internal and external auditors are able to obtain. Chapter three reviews legal documents governing the license issuance, the licensed activities in Lithuania, and the conditions for obtaining licenses/ approvals/ certificates in the fields of medicine, construction and advocacy. Chapter four deals with the research process. On the basis of the research results, chapter five is concerned with the opportunities for specialists in the relevant fields to raise their qualification, the aspects of license/ approval/ certificate and possible effects in case of withdrawal, possibility for developing the certification system for performance audit specialists, the expected process of certification.

Key words: performance audit, performance audit specialist, auditors certification, specialists certification, specialists licensing, approval.

Tetianec E. Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimas / Veiklos audito magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. Birutė Mikulskienė. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2013. – 81 p.

SANTRAUKA

Veiklos audito magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali, nes jokia atestavimo, licencijavimo ar sertifikavimo sistema veiklos auditoriams Lietuvoje nėra įdiegta. Nėra mokslinių tyrimų nagrinėjančių AAI požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę.

Tyrimo objektas – įvairių darbo sričių specialistų požiūriai į atestavimo, liudijimo bei licencijavimo sistemą. **Tyrimo problema** – Veiklos audito specialistų profesinė kompetencija turi didelės įtakos darbo rezultatams. Viena iš priemonių, kuria Lietuvos AAI numato kelti veiklos audito specialistų kompetenciją yra sertifikavimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas. Tačiau, vis dar nėra galutinio sprendimo dėl tokios sertifikavimo sistemos sukūrimo Lietuvoje. Dėl to tikslinga ištirti kitų darbo sričių specialistų licencijavimo, liudijimo ar atestavimo sistemos sukūrimo priežastis. **Tyrimo hipotezė/ prielaida:** Lietuvos AAI vyrauja teigiamas požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę. **Tyrimo tikslas:** ištirti licencijų/ liudijimų/ atestatų išdavimo priežastis atitinkamose veiklos srityse ir išanalizuoti Lietuvos AAI požiūrį į veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę su tikslu nustatyti veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo būtinumą. **Uždaviniai:** Išanalizuoti kitų šalių AAI veiklos audito sampratas bei esminius bruožus; Atskleisti veiklos audito specialisto kompetencijos sandarą bei jos tobulinimo metodus; Išnagrinėti, kokius sertifikatus/ atestatus turi galimybę gauti visi auditoriai; Išnagrinėti licencijų/ atestatų/ liudijimų išdavimo priežastis; Nustatyti veiklos audito specialistų požiūrį į sertifikavimo sistemos sukūrimo galimybę. **Tyrimo metodai:** Lietuvos bei užsienio autorių mokslininkų darbų nagrinėjimas, teisės aktų ir įvairių juridinę galią turinčių dokumentų analizė, veiklos audito ataskaitų analizė, surinktos informacijos detalizavimas, apibendrinimas, palyginimas, interviu, turinio (content) analizė.

Išvados bei siūlymai: Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos apskirtis yra įteisinti specialisto veiklą bei užtikrinti paslaugos vartotojų saugumą, gyvybę bei laisvę, kadangi specialistai tokiu būdu prisiima civilinę atsakomybę už darbo rezultatus. Tokios sistemos panaikinimas turėtų neigiamos įtakos specialistų kompetencijai ir kvalifikacijai, darbo rezultatams. Pasitvirtino iškelta hipotezė, kad Lietuvos AAI vyrauja teigiamas požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę. Tyrimo metu nustatytos tikėtinos veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos paskirtys būtų kompetencijos įrodymas, nuolatinio tobulinimo užtikrinimas ir skirtumo sumažinimas tarp privačiojo

ir viešojo sektoriaus auditorių. Siūlymas: Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimas neturi įtikinamų pagrindimų, taigi rekomenduojama nesertifikuoti veiklos audito specialistų.

Darbo rezultatų panaudojimo sritys: Apsispręsti dėl veiklos audito specialistų sertifikavimo sistemos sukūrimo.

Darbo struktūra: įvadas, 5 skyriai, 14 poskyrių, 11 skyreliai, išvados ir siūlymai. Iliustruojanti medžiaga: 6 paveikslai, 9 lentelės, 21 priedas. 64 literatūros šaltiniai. Darbo apimtis 81 puslapis.

SUMMARY

Tetianec E. Certification system creation for performance audit specialists / Performance audit master's thesis. Supervisor prof. dr. Birutė Mikulskienė. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, Mykolas Romeris University, 2013. – 81 p.

The topic of the MA thesis in the performance audit is relevant because no certification or licensing system has been installed in Lithuania for performance audit specialists. There are no scientific researches investigating the attitude of the Lithuanian Supreme Audit Institution towards the certification system creation for performance audit specialists.

The object of the research – the attitude of specialists in different fields towards the certification, approval and licensing system. **The research problem** – The competence of performance audit specialists has a big impact on work results. Creation of certification system is one of the Lithuanian SAI instruments to raise performance audit specialists competence. However, there still is not final decision about certification system creation in Lithuania. Due to that it is important to analyse reasons of other fields specialists certification system.

The hypothesis/ assumption: the Lithuanian Supreme Audit Institution has a positive attitude towards the certification system creation for performance audit specialists. **The aim of the research:** to examine the reasons for issuance of licenses/ approvals/ certificates in the relevant fields and to consider the attitude of the Lithuanian Supreme Audit Institution towards the certification system creation for performance audit specialists in order to determine the need of the certification system for performance audit specialists. **The tasks:** to analyze the concepts and essential features of the performance audit in the Supreme Audit Institution of other countries; to reveal the competence structure of a performance audit specialist and the methods for its improvement; to examine what types of certificates/ approvals all auditors are able obtain; to find out the reasons for issuance of licenses/ approvals/ certificates; to determine the attitude of performance audit specialists towards the creation of the certification system. **The research methods:** the following methods have been applied for the collection of relevant information and analysis: the examination of the scientific works of Lithuanian and foreign authors, the analysis of legal acts and a variety of legally valid documents, the analysis of performance audit reports, the elaboration, generalization, comparison of the collected information, the interview, the content analysis.

Conclusions and recommendations: the purpose of the licensing/ approving/ certification system is to formalize the professional activities and to ensure the security, life and freedom of the

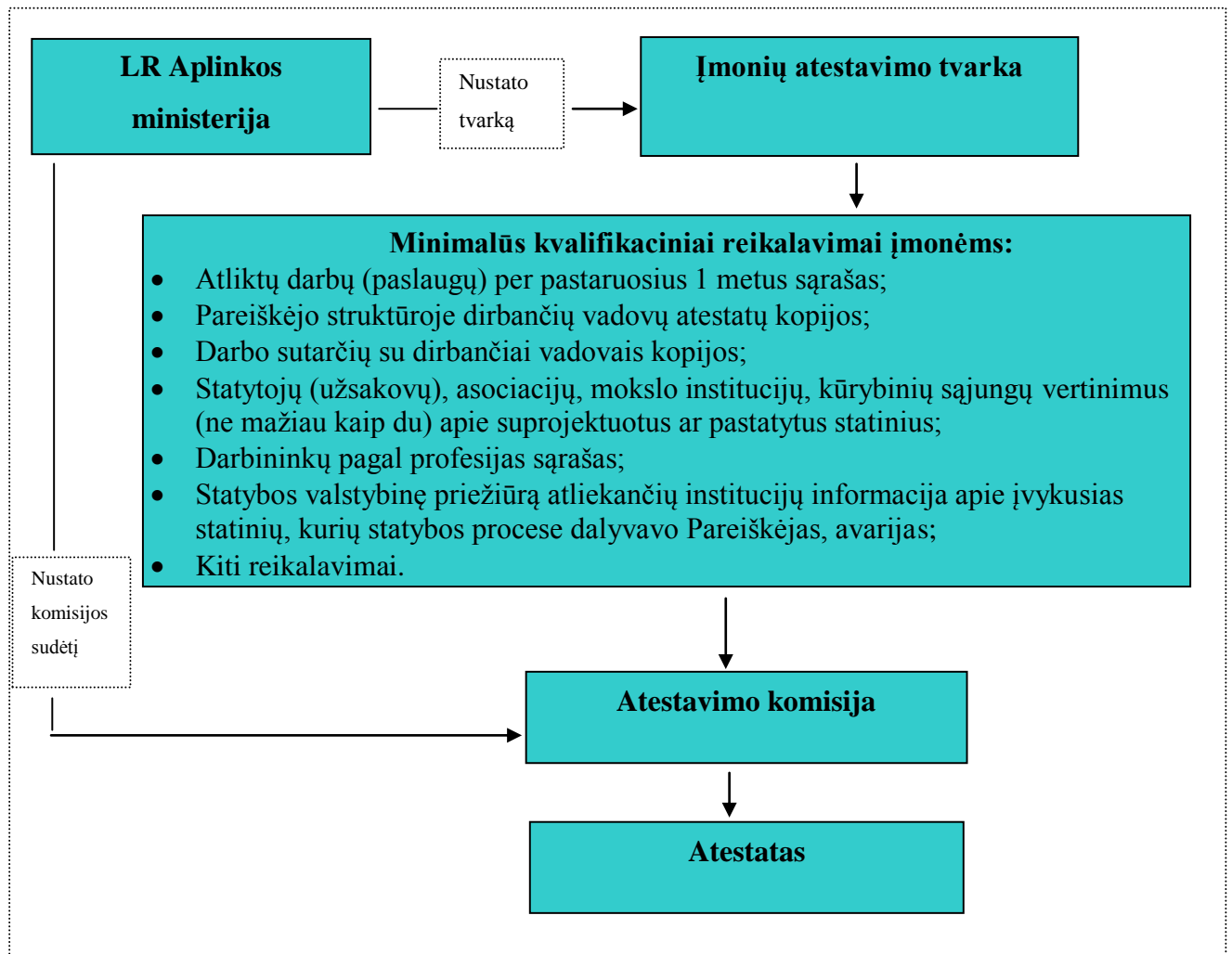

service users since in this way specialists assume civil liability for the performance results. The withdrawal of such systems would have a negative impact on the competence, qualification and job performance of specialists. The hypothesis that the Lithuanian Supreme Audit Institution has a positive attitude towards the certification system creation for performance audit specialists has been confirmed. The research revealed that the certification system of performance audit specialists could be presumably used for proving the competence, ensuring continuous improvement and reducing disparities among auditors from private and public sector. Recommendation: the certification system of performance audit specialists has no compelling justification, therefore it is recommended not to certify performance audit specialists.

Areas of application of the research results: decision on the certification system creation for performance audit specialists.

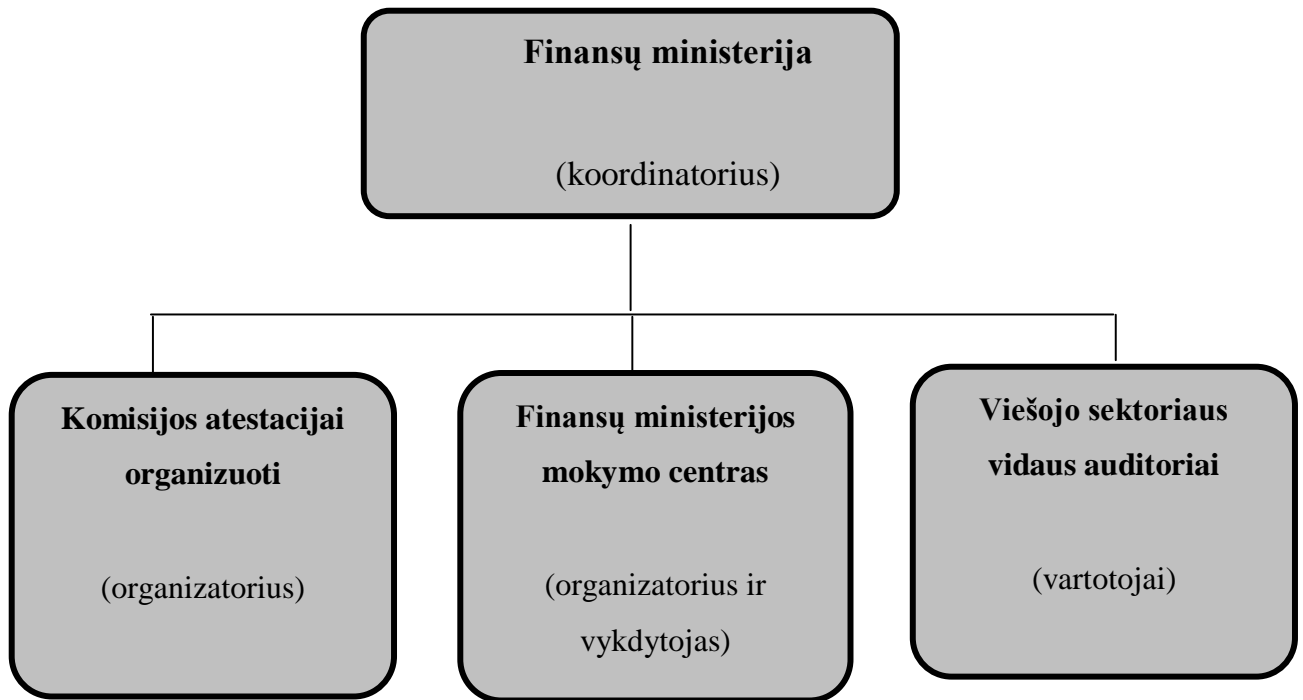
The structure of the thesis: introduction, 5 chapters, 14 subdivisions, 11 sections, conclusions and recommendations. Illustrating material: 6 figures, 9 tables, 21 appendices. 64 references. The paper consists of 81 pages.

PRIEDAI

Pav. Statybų sritys įmonių atestavimo tvarka.

Šaltinis: Valstybinio audito ataskaita: Statybų sritys specialistų ir įmonių atestavimas, 2011, p. 11.

Vidaus auditorių atestacijos sistema

Šaltinis: Jonas Vaitkevičius, Finansų ministerijos pristatymas: Viešojo sektoriaus vidaus auditorių atestavimo sistema, 2011, Vilnius.

**VALSTYBINĖ AKREDITAVIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLAI TARNYBA
PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, buveinė Žalgirio g. 92, LT-09303 Vilnius
Veiklos adresas: Jeruzalės g. 21, LT-08420 Vilnius. Tel. (8 5) 261 5177, faks. (8 5) 212 7310,
el. paštas vaspvt@vaspvt.gov.lt, interneto svetainė www.vaspvt.gov.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191352247

Elžbietai Tetianec

MRU magistrantūros II kurso studentei

El. paštas: elzbieta.tetianec@inbox.lt

2013-10-~~dd~~

2013-10-18

Nr. ~~22-14902~~ - (618)

Gautą el. paštu

DĖL INFORMACIJOS MAGISTRINIO DARBO TYRIMUI

Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Akreditavimo tarnyba) susipažino su Jūsų prašymu ir teikia atitinkamą informaciją.

Sveikatos sistemą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 63-1231; 1998, Nr. 112-3099). Atkreiptinas dėmesys į šio įstatymo 16 straipsnį, kuriame aptariama teisė verstis sveikatinimo veikla ir įtvirtinama nuostata, kad fizinių asmenų, įmonių, įstaigų vykdoma sveikatos priežiūros veikla, neturint licencijos, yra neteisėta ir kad fiziniai asmenys, kurie nėra sveikatos priežiūros specialistai ar neatitinka Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytų reikalavimų, neturi teisės verstis sveikatinimo veikla, 50 straipsnį, kur apibrėžiamos sveikatos priežiūros specialistų profesinės pareigos, teisės ir atsakomybė ir, be kita ko, nustatyta, kad sveikatos priežiūros specialistai gali praktikuoti tik pagal įgytą specialybę, o įstatymų nustatytais atvejais - tik gavę licenciją, ir 51 straipsnį, kuriame aptariamas sveikatos priežiūros specialistų profesinio tobulinimosi reikalavimas.

Medicinos gydytojo, gydytojo rezidento, šeimos gydytojo ir gydytojo specialisto vertimosi medicinos praktika Lietuvos Respublikoje sąlygas reglamentuoja Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymas (Žin., 1996, Nr. 102-2313; 2004, Nr. 68-2365), o slaugytojų ir akušerių vertimosi atitinkamai slaugos ir akušerijos praktika reglamentuoja Lietuvos Respublikos slaugos praktikos ir akušerijos praktikos įstatymas (Žin., 2001, Nr. 62-2224; 2009, Nr. 89-3801). Šiuose įstatymuose nustatyta, kad medicinos, slaugos ir akušerijos praktikai Lietuvoje išduodamos atitinkamos praktikos licencijos ir aptartos pagrindinės licencijavimo nuostatos. Detaliai licencijavimo tvarka, licencijų jų dublikatų išdavimo, tikslinimo, licencijų galiojimo sustabdymo, sustabdymo panaikinimo (atnaujinimo), licencijų galiojimo panaikinimo ir licencijuojamos veiklos sąlygų laikymosi priežiūros tvarka ir sąlygos aptartos atitinkamos praktikos licencijavimo taisyklėse, kurias savo įsakymais tvirtina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras.

Sveikatos priežiūros specialistų profesijos, profesinės kvalifikacijos, šių profesijų ar profesinių kvalifikacijų įgijimo ir tobulinimo tvarka, įgytosios teisės, kompetencija, pareigos, teisės, atsakomybės apibrėžtos teisės aktais, kuriais visais vadovaujamosi licencijuojant sveikatos priežiūros specialistus ar vertinant jų profesinio pasirėngimo eiti vienas ar kitas pareigas atitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams. Teisės aktų, susijusių su asmens sveikatos priežiūros specialistų, kuriuos licencijuoja Akreditavimo tarnyba, licencijavimu, sąrašas pateiktas Akreditavimo tarnybos interneto svetainės, esančios adresu <http://www.vaspvt.gov.lt>, skyrelyje Teisinė informacija – Teisės aktai.

Susipažinusi su nurodytais teisės aktais, rasite atsakymus į Jus dominančius klausimus.

Direktoriaus pavaduotoja

Vytautė Lukoševičiūtė

Originalas bebus siunčiamas

ES Tarybai 2013

Audra Knyvienė, tel. (8 5) 261 5177, el.p. vaspvt@vaspvt.gov.lt

**PUSIAU STANDARTIZUOTAS INTERVIU KLAUSIMYNAS MEDICINOS/
STATYBOS/ADVOKATŪROS SRITIES SPECIALISTAMS**

1. Kokią licenciją/ atestatą/ liudijimą gaunate ir kokia yra jos paskirtis?
2. Kokiam laiko tarpui yra išduodamos licencijos/ atestatai/ liudijimai? Kodėl būtent tokiam laikotarpiui?
3. Ar licencijas/ atestatus/ liudijimus gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų licencijų/ atestatų/ liudijimų?
4. Ar licenciją/ atestatą/ liudijimą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba licencijuotas/ atestuotas specialistas?
5. Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas licenciją/ atestatą/ liudijimą?
6. Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos panaikinimas?
7. Kokios įtakos tai turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?
8. Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?
9. Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

10. Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?
11. Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?
12. Ar privaloma visiems specialistams kelti kvalifikaciją?
13. Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?
14. Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?
15. Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

**PUSIAU STANDARTIZUOTAS INTERVIU KLAUSIMYNAS VEIKLOS AUDITO
SRITIES SPECIALISTAMS**

1. Kokį išsilavinimą privalo turėti veiklos auditorius?
2. Ar yra privaloma turėti darbo patirties ar audito darbo patirties norint įsidarbinti veiklos auditoriumi? Jeigu taip, kiek laiko kokios darbo patirties privalo turėti?
3. Kokių yra galimybių kelti kvalifikaciją dirbant veiklos auditoriumi?
4. Ar, Jūsų nuomone, veiklos auditoriui pakanka šių galimybių kelti savo kvalifikaciją?
5. Kokių žinių/įgūdžių įgyja specialistas per kvalifikacijos kėlimo kursus/mokymus? Ar tai tik teorinės žinios? Ar yra praktinių užduočių?
6. Ar kursų/mokymų pabaigoje veiklos auditorius privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/raštu/ praktinė užduotis/ testas//atviri klausimai?
7. Ar po šių kvalifikacijos kėlimo procesų, veiklos auditoriai gauna baigimo/kurso išklauso patvirtinimo formalų juridinį dokumentą?

Apie sertifikavimą:

8. Koks yra Jūsų požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę? Kodėl?
9. Kokia būtų veiklos auditorių sertifikavimo sistemos paskirtis?
10. Ką įtakotų labiausiai ir kaip? Kvalifikaciją? Kompetenciją? Darbo rezultatus? Įvaizdį?
11. Kokios įtakos veiklos audito specialistų sertifikavimas turėtų jų kompetencijai? Gal užtektų tu kvalifikacijos kėlimo galimybių kurios yra suteikiamos veiklos auditoriams?
12. Kaip paveiktų veiklos auditorių sertifikavimas veiklos audito darbo rezultatus?
13. Kaip įsivaizduojate sertifikavimo procesą? Ką jis apimtų? Kokios žinios, praktiniai įgūdžiai? Tikrinamumas? Ar viso to veiklos auditorius negali išmokti ir įgyti kvalifikacijos kėlimo procese?
14. Kas turėtų organizuoti sertifikavimo sistemą? Kas turėtų finansuoti?
15. Ar visiems veiklos auditoriais dirbantiems reiktų gauti tokį sertifikatą? Kodėl? Kokią įtaką turėtų veiklos audito specialistui tokio sertifikato turėjimas?
16. Veiklos auditas apima labai daug tiriamų sričių. Kaip manote, sertifikatų išdavimo atveju, koks tai turėtų būti sertifikatas? Bendrai ir paviršutiniškai apimantis visas tiriamos/tikrinamos veiklos sritis? Ar tai įmanoma?
17. Kaip manote, ar įmanoma sukurti teorines ir praktines žinias patikrinimo procesą ir metodus viskam, kas patenka į veiklos audito tiriamumo/ tikrinamumo lauką?

Jeigu neįmanoma:

18. Jeigu neįmanoma sukurti tokios viską apimančios sistemos, ar tikslinga būtų sakyti, kad sertifikatai veiklos auditoriams būtų sudėtiniai ar kaupiamieji iš skirtingų veiklos audito tiriamų/tikrinamų veiklos sričių? Pvz. Vienas sertifikatas iš statybos srities, kitas iš medicinos, itn.
19. Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam tos srities veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar reikėtų tos srities specialisto pagalbos? Tam tikros srities specialistas daugiau turės teorinių ir praktinių žinių negu auditorius įgijęs sertifikatą, gal vis tiek reiktų jį imti į komandą? Kam tada reikalingas sertifikatas?

Jeigu manote, kad įmanoma sukurti viską apimančią sertifikavimo sistemą:

20. Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar reikėtų buriamoje komandoje turėti tikrinamos srities žinovą? Jeigu taip, kam tada reikalingas sertifikatas?

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO A1 IŠ ADVOKATŪROS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokia yra šio liudijimo paskirtis?

Liudijimas parodo, kad advokatas yra įrašytas į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą ir turi teisę verstis advokato veikla.

Ar advokato pažymėjimas yra neatsiejama dalis nuo suteikiamo liudijimo? T.y. Visada advokatas gaudamas liudijimą teisės verstis advokato veikla gauna ir advokato pažymėjimą ir ne kitaip?

Kai Lietuvos advokatūra priima sprendimą įrašyti advokatą į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą, advokatui išduodamas teisingumo ministro nustatytos formos teisės verstis advokato veikla liudijimą (jo kopija saugoma advokato asmens byloje) ir advokato pažymėjimas. Jie išduodami kartu. Pažymėjimas tiesiog naudojamas kaip asmens dokumentas (šiuo atveju patvirtinimas, kad esi advokatas) pateikiant jį teismuose, institucijose.

Kokiam laiko tarpui yra išduodamas šis liudijimas?

Neribotam laikui.

Ar ši liudijimą gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų liudijimų advokatams?

Taip. Nėra nustatyto skaičiaus.

Ar liudijimą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba advokatas turintis šį liudijimą ir pažymėjimą?

Liudijimą gauna kiekvienas advokatas įrašytas į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą. Pateigdamas prašymą advokatūrai įrašyti advokatą į praktikuojančiųjų sąrašą asmuo nurodo ir jo darbo vietą (asmeninė kontora, advokatų profesinė bendrija ir kt.). Atskiro leidimo ar licencijos įstaiga gauti iš Lietuvos advokatūros neturi, tačiau priklausomai nuo įstaigos teisinės formos ji gali būti įregistruota Juridinių asmenų registre (tačiau tai nėra susiję su advokato liudijimo gavimu).

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas liudijimą?

Advokatų teises ir pareigas bei atsakomybę numato LR Advokatūros bei kiti įstatymai. Advokatas privalo:

1) sąžiningai atlikti savo pareigas. Advokatas privalo laikytis Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų ir elgtis dorai bei pilietiškai;

2) savo veikloje laikytis duotos advokato priesaikos ir įstatymų;

3) saugoti advokato veiklos metu jam patiktą informaciją ir jos neatskleisti;

5) nuolat tobulinti profesinę kvalifikaciją. Advokatų profesinės kvalifikacijos tobulinimą organizuoja Lietuvos advokatūra šios nustatyta tvarka;

6) Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo nustatyta tvarka saugoti advokato veiklos dokumentus.

2. Advokatas privalo kas penkeri metai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų šio liudijimo panaikinimas?

Jei asmuo netenka teisės verstis advokato veikla, jis išbraukiamas iš praktikuojančiųjų sąrašo ir netenka liudijimo.

Kokios įtakos liudijimo gavimo panaikinimas turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?

Liudijimas yra patvirtinimas, kad asmuo išlaikė advokatų kvalifikacinį egzaminą bei atitinka įstatyme nustatytus reikalavimus arba gali būti pripažintas advokatų dėl ilgametės profesinės ar mokslinės veiklos. Jei nebūtų šios procedūros (liudijimas yra kaip visos tapimo advokatu procedūros vainikavimas) ir visų reikalavimų, bet kuris asmuo baigęs teisės universitetą galėtų tapti nekvalifikuotu advokatu ir teikti nekokybiškas paslaugas. Palyginimui su vairuotojo pažymėjimu – jei neišlaikai egzamino, esi blogas vairuotojas. Jei nebūtų pažymėjimo gavimo tvarkos būtų daug avarijų keliuose

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Liudijimas ir advokato pažymėjimas yra tie dokumentai, kurie reikalingi gauti prieš pradėdant verstis advokato veikla, kitų papildomų sertifikatų gauti nereikia.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Papildomų dokumentų gauti nereikia, tačiau kiekvienu atveju, kai advokatas atstovauja juridinį ar fizinį asmenį, advokatas veikia sudarytos atstovavimo sutarties pagrindu.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Lietuvos Advokatūra, taip pat Teisingumo ministerija nuolatos organizuoja įvairius mokymus, kuriuose gali (bet neprivalo) dalyvauti advokatai. Už kiekvienus mokymus advokatas gauna po kelis balus (priklauso nuo trukmės). Balų rinkimo sistemą nustato Lietuvos Advokatūra. Kiekvienas advokatas turi per metus surinkti atitinkamą balų skaičių. Balus taip pat advokatai gauna už straipsnių publikavimą, literatūros publikavimą ir kt.

Ar privaloma visiems advokatams kelti kvalifikaciją?

Taip.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?

Taip.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna:Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Po mokymų gauna kursų (seminaro, mokymo) išklausymo pažymėjimą, tačiau jo juridinė reikšmė nėra labai svarbi.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Mokymai vyksta įvairia forma, tačiau tai iš esmės yra seminarai, per kuriuos pateikiama teorinė medžiaga, naujausia teismų praktika, probleminiai klausimai, naujausi įstatymų pakeitimai, pasikeitęs reguliavimas ir kt.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Egzamino nėra, kurį privalo išlaikyti.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO A2 IŠ ADVOKATŪROS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokia yra šio liudijimo paskirtis?

Patvirtina teisę verstis advokato veikla.

Ar advokato pažymėjimas yra neatsiejama dalis nuo suteikiamo liudijimo? T.y. Visada advokatas gaudamas liudijimą teisės verstis advokato veikla gauna ir advokato pažymėjimą ir ne kitaip?

Taip.

Kokiam laiko tarpui yra ušduodamas šis liudijimas?

Neterminuotai.

Ar ši liudijimą gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų liudijimų advokatams?

Kiekvienas. Nėra limitų.

Ar liudijimą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba advokatas turintis šį liudijimą ir pažymėjimą?

Liudijimą privalo gauti specialistas (advokatas), o pati įstaiga (advokato darbo vieta) turi būti įregistruota atitinkama tvarka.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas liudijimą?

Prisiima profesinę civilinę atsakomybę bei įsipareigoja laikytis profesinės etikos taisyklių.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų šio liudijimo panaikinimas?

Dėl liudijimo panaikinimo galimai padaugėtų nekompetentingų advokatų, o dėl to kristų šios atsakingos profesijos specialistų kompetencijos bei kvalifikacijos bendras lygis.

Kokios įtakos liudijimo gavimo panaikinimas turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?

Dėl galimai mažiau kompetentingų specialistų kristų darbo rezultatų kokybė, o tai atneštų neigiamų padarinių tiek atskiriems žmonėms, tiek ir visai visuomenei. Šios profesijos specialistų

priimami sprendimai ne retai turi didelės įtakos žmonių gyvenimuose. Todėl nepakankamai kvalifikuotų teisinių paslaugų atveju būtų juntamos skaudžios, neigiamos ilgalaikės pasekmės.

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Ne.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Ne.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Lietuvos advokatūra advokatams bei jų padėjėjams organizuoja įvairius renginius (konferencijas, kursus, seminarus ir kt.) jų kvalifikacijai kelti. Taip pat kursus/mokymus organizuoja privatūs ir kt. mokymo organizatoriai. Paminėtinos ir kitos kvalifikacijos kėlimo galimybės, tokios kaip pedagoginis darbas, monografijų, vadovėlių, mokslinių straipsnių teisės klausimais publikavimas, pranešimų rengimas ir skaitymas, dalyvavimas organizuojant Lietuvos advokatūros renginius bei kt.

Ar privaloma visiems advokatams kelti kvalifikaciją?

Taip.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?

Taip.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Kvalifikacijos kėlimo dokumentą specialistas gauna ne visuomet, nes šis dokumentas nėra privalomas. Toks dokumentas yra pripažįstamas Lietuvoje, o dėl pripažinimo užsienyje sprendžia kiekvienos valstybės advokatūra ar atitinkama atsakinga institucija.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Dėl šios profesijos specifikos specialistas įgyja žinių, kurios tarpusavyje neatsiejamai susijusios tiek su teorija, tiek ir su praktika.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Neprivalo.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO M1 IŠ MEDICINOS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokią licenciją gaunate ir kokia yra jos paskirtis?

Bendros praktikos gydytojo odontologo.

Na čia yra kaip dokumentas, kad teisiškai veikti. Jis suteikia galimybę dirbti... Atitinka tam tikrą darbą įvardintą toje licencijoje... Kaip pasakyti.. Apibrėžia, kokį darbą ir kokios apimties darbą aš galiu dirbti gavus tą licenciją.

Ar licenciją privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba atestuotas specialistas?

Taip, turime... Ir įstaiga turi gauti atskirai ir specialistas. Anksčiau tai jos net ir nebuvo. Tiesiog būdavo, kad baigei aukštąją mokyklą ir tu esi jau specialistas.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas licenciją?

Kvalifikuotai dirbti ir dirbti tuose rėmuose, kokiuose yra jam išduota licencija, nes kiekviena licencija griežtai apibrėžta, ką aš galiu ir ko aš negaliu dirbti.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų licencijavimo panaikinimas?

Manyčiau jokios... Dabar ją yra privaloma tęsti... reiškias... ji visą laiką būdavo pratęsiama. Dabar išėjo įstatymas, nu vat kaip medicinoje, kad jinai jau yra išduota visam laikui, bet kas 5 metai tu ją vis tiek turi, kaip pasakyti, pateikti, priduoti tam tikrą ataskaitą, apie savo visokias konferencijas lankytas, darbus. Patikrina, ir konkrečiai jei nesurenki tam tikro nustatyto valandų skaičiaus, nesilanaki konferencijose, visokiose paskaitose ir taip toliau, jie gali nepratęsti. Yra tam tikras valandų skaičius, kurį turi išklaudyti, vienokių paskaitų, kitokių ir vat viską sudėjus jeigu tu jų neturi tai tada tau prilaiko licenciją, o jeigu tu visai nesusitvarkysi tai tau ją atima. Na, ir gali atimti licenciją ir dėl kažkokio tavo nusižengimo.

Kokios įtakos tai turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?

Visuomenei kaip ir nieko... Žmogui iš gatvės tai yra tas pats... Licencija tik tiek, kad jis pasižiūrės, kad aš nesu kažkoks mokytojas ar kas kitas, o aš esu gydytoja. O darbo rezultatams, ta licencija yra ar ne tai jokios įtakos. Aš dirbu savo darbą ir pati stengiuosi gerai jį atlikti pastoviai, nes kitaip niekas pas mane nenorės gydytis.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Tai yra tie sertifikatai konferencijų metu, vosokių kursų ir paskaitų metu gauname sertifikatus, kurie turi reikšmės tam licencijos pratęsimui ir buvimui. Tai gaunasi, kad jie yra būtini gauti. Yra nustatytas tam tikras skaičius jų gauti.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Taip, yra: konferencijos, kursai, visokie užsiėmimai.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?

Pakanka, tikrai jų pakanka.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Tik tie sertifikatai, daugiau nieko nebūna. Tas sertifikatas yra čia pripažįstamas, jeigu Lietuvoje. O jeigu kažkokios tarptautinės tos konferencijos tai pripažįstamas visur. Iš principo tai yra, nu kaip, ta licencija yra svarbiausia, tų visų sertifikatų pasekoje tu gauni licenciją, tau pratęsia licenciją ir jie yra kaip kartu. Nes tie sertifikatai licencijai gauti reikalingi daugiausia, na, nebent tu ten kažkokioje konferencijoje dalyvavai užsienyje kokia tarkim Kembridžo Universiteto kursuose ar kur ir nori pasikabinti savo kabinete, kad matytų kiti. Bet šiaip iš tikrųjų, niekam tie sertifikatai neįdomūs apart tam, kad pratęstų tavo licenciją.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Būna ir teorinių žinių, būna ir praktinių žinių, užsiėmimų. Visokiausių būna.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Ne ne ne... Jokių egzaminų nebūna. Tiesiog iškausai ir viskas. Tikrai kai būna tokie kursai teminiai, tai būna, kad reikia išlaikyti tokį kaip atsiskaitymą. Ir žodžiu ir raštu, visaip būna, įvairiai. Bet čia ne egzaminas, tu jo ten negali neišlaikyti, dėl to, kad tie kursai būna ilgiausiai 4-5 dienas ir tai yra apie tavo specialybę, ne apie kažką tai tokio iš kitos sferos. Kiek žinau tai visą laiką taip pabaigoje būna kaip ataskaitos, atsiskaitymai, kaip apibendrinimai.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO M2 IŠ MEDICINOS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS**Kokią licenciją gaunate ir kokia yra jos paskirtis?**

Bendrosios praktikos slaugytoja ir bendruomenės slaugytoja. Dvi licencijas. O paskirtis? Nurodoma ten, kokias būtent galiu teikti medicininės paslaugas.

Kokiam laiko tarpui yra išduodamos licencijos? Kodėl būtent tokiam laikotarpiui?

Išduoda 5 metams. Kaip ir jinai dabar neterminuota, bet per 5 metus reikia surinkti 40 valandų mokymų, pakelti savo kvalifikaciją.

Ar licencijas gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų licencijų?

Kiekvienas gali gauti, kuris atitinka.

Ar licenciją privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba licencijuotas specialistas?

Tai aišku, ir įstaiga privalo gauti, ne tik specialistas.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas licenciją?

Oj, tai labai daug kokių atsakomybių... iš esmės – nepakenkti, viską daryti tik į gerą, dirbti sąžiningai ir dirbti tik tai, ką tau leidžia turima licencija ir ne daugiau.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų licencijavimo panaikinimas?

Na, anksčiau tai tų licencijų ir nebuvo...o paskui įvedė tokią tvarką, kad reikia jas gauti. O jeigu panaikins, tai manau viskas taip pat ir liks. Tokia tavrka tiesiog dabar nustatyta, anksčiau nebuvo o dabar yra. Mano darbas nuo to nepasikeis, vis tiek turėsiu gerai jį atlikti ir aišku pati stengsiuosi. Na gal, atsiratų ir tokių žmonių, kurie visiškai nesidomėtų savo sritimi, jeigu tų licencijų nebūtų...aišku tai jau negerai, vis vien turi domėtis.

Kokios įtakos tai turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?

Blogiau savo darbo tikrai neatliksi. Čia yra pašaukimas, ar tu turi ar neturi to pašaukimo. Visuomenei manau irgi nelabai ar aš turiu licenciją, jie labiau koncentruojasi, kad kokybiškai atlikčiau savo darbą.

Ar egzistuoja darykokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Taip yra pažymėjimai...įvairių...

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Yra ir sertifikatai. Išklausymą parodo tam tikro dalyko.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Ir mums valdžia organizuoja, ir mes patys ieškome tų mokymų ar kursų. Tik jeigu turi jau daugiau negu 40 valandų tai jėgu važiuojame tai jau savo sąskaita.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?

Čia nuo noro priklauso, galimybių yra daug juo labiau, jeigu dar ir pats stengiesi ir ieškai. Tų galimybių pilna, tik ieškok.

Ar privaloma visiems specialistams kelti kvalifikaciją?

Taip, visiems yra privaloma kelti savo kvalifikaciją.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauna baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Tie dokumentai yra pripažįstami tik Lietuvoje.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Ir teorinės ir praktinės. Ten priklausomai nuo tų kursų, studijų...Yra daug ir praktinių ir yra teorinių.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Dažniausiai taip. Jeigu kursai pvz. Daugiau negu 40 valandų, tai tada įskaita arba egzaminas. Yra testas, ir būna, kad reikia parodyti, yra muliažai..tai viską reikia parodyti.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO S1 IŠ STATYBOS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS**Koki atestatą gaunate ir kokia yra jos paskirtis?**

Kvalifikacijos atestatas, kuriuo suteikta teisė eiti ypatingo statinio statybos vadovo ir ypatingo statinio statybos techninės priežiūros vadovo pareigas. Statiniai: gyvenamieji ir negyvenamieji pastatai.

Paskirtis... Atestuoti statybos specialistus, patikrinti jo profesines žinias, specialisto tinkamumą atlikti tam tikros statybos srities darbus. Nes žmogus gali turėti diplomą ir nedirbti ir praeis kažkiek metų ir jis nieko neprisimins. Kitas dalykas, paskirtis atestato čia nurodoma (rodo atestatą): atestuotas statinio statybos ir statinio techninės priežiūros vadovas... Tai vat statybos organizavimas - atliekamų darbų atsakomybė, ir statinio techninės priežiūros vadovas... Yra iš tikrųjų keli žmonių grupės atsakingos: yra projektuotojai – projektuoja pastatą, ir neša atsakomybę už tai ką jie pabraižė, paprastai kalbant. Aišku jie viską tai patvirtina parašais. Ir tam, kad projektuoti pastatą jie turi savo atestatus. O statyti pastatus, vat aš galiu statyti, nes aš turiu statinio statybos atestatą. Ir yra dar trečias, kaip atstovas, kuris veda techninę priežiūrą. Irgi nepriklausomas žmogus, nepriklausantis nei nuo projektuotojo nei nuo statytojo, kuris prižiūri, ar aš teisingai statau pagal parengtą projektuotojo projektą. Tai vat iš tų visų, aš galiu ir statyti ir atlikti techninę priežiūrą, bet pats savęs aš negaliu prižiūrėti. Jeigu aš statau, reiškias dalyvauti statyboje turi kitas specialistas, galintis atlikti techninę priežiūrą. Dėl to vat yra tas atestatas. Kitas dalykas, ne visus statinius, pastatus galiu statyti, o tik tokius, kokie yra nurodyti ir apibrėžti tuo mano gautu atestatu. Galiu statyti tik tą, kam turiu atestatą. Tai kas yra padaryta – fiksuojasi, yra žurnalas. Ką darbininkai padarę, ar mano pasamdytos kitos įmonės ką padarė, tai yra fiksuojama ir aš pasirašau. Ir aš nešu teisinę atsakomybę už tai ką aš pasirašiau. Tai 5 metus garantija tam kas matosi, paslėptiems darbams – už tai aš nešu atsakomybę 10 metų. O jeigu aš tyčia aš, pavyzdžiui teismas įrodytų, kad tyčia buvo padaryta kažkokia klaida, neatsakomybė – man atrodo dabar apie 15 metų. Tai reiškia, kad aš turėdamas tą atestatą, turiu teisę pasirašyti už tuos darbus ir nešti atsakomybę. Kitas gali turėti tarkim diplomą, bet jeigu jis to atestato neturi tai jis tokios atsakomybės neneša. Tiesiog jis gali organizuoti darbus ir gali man padėti, bet jis neneš teisinės atsakomybės už tai. Iš esmės tai aš esu tas žmogus, kuris privalo turėti atestatą ir nešti tą atsakomybę, kurią jis suteikia, įpareigoja. Ir tą licenciją reikia, būtina turėti, kad viskas vyktų teisiškai, pagal įstatymus ir kad galėtum konkrečiai tam tikras pareigas užimti ir vykdyti veiklą nurodytą atestate.

Ar atestatą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba atestuotas specialistas?

Taip... Statybos įmonės irgi yra atestuojamos, kas tam tikrą laiką. Ir jie irgi turi gauti atestatą būtent savo vykdomai veiklai. Jeigu jis tiesiog statyba užsiima, tai vienas atestatas, jeigu norėtų tarkim projektuoti, tai irgi turėtų gauti tą projektavimui skirtą atestatą. Tai irgi suteikia nešti įmonei tam tiką atsakomybę. Įvairiems statiniams statyti yra keliami įvairūs reikalavimai ir turimiems atestatams, nes kitaip net negalės įmonė dalyvauti konkurse, jau nekalbant atlikti darbus.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas atestatą?

Atsakomybė tai tiesioginė teisinė atsakomybė už visą pastatą, ką padarei. Ir jeigu aš esu pasirašęs, ir viskas yra užfiksuota, tai viskas kas įvyksta aš nešu tiesioginę atsakomybę. Nes rizika yra, ir priklausomai nuo nuostolio, kuris tarkim įvyktų..tarkim gali sugriūti, nukentėjo žmonės ar ne, ar kažkokia konstrukcija gali nukristi, ar kažkokie vamzdžiai užpils tą pastatą ar dar kažkas ir jeigu tai nuo statybininkų kaltės, tai tas kieno yra tas pastatas jis gali paduoti į teismą ir išreikalauti nebūtinai laisvės atėmimo, bet ir finansinių nuostolių padengimą. O taip tiksliai atskirti kur mano atsakomybė, o kur įmonės ten jau priklauso nuo sutarties, kaip tas pastatas buvo statomas. Čia jau ne grynai lemia tik mano atestatas. Nes čia gali būti, kad įmonė neša atsakomybę. Bet ta pati įmonė, jeigu buvo kažkokios mano klaidos, tai jie irgi gali iš manęs reikalauti nes aš nešu irgi atsakomybę taip pat ir prieš įmonę.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų atestavimo panaikinimas?

Iš vienos pusės tie kas 5 metai tas atestavimas, tie egzaminai tai jie suteikia galimybę pasimokyti šiek tiek, prisiminti profesinės veiklos žinias, nes mes laikome profesinės veiklos ir teisinių žinių... Tai kas 5 metai iš vienos pusės pasikartoji, iš kitos pusės tai atrodo formaliai. Praeina gi nemažas laikas. Ir jeigu tu toje srityje nesusidūrei su teisinėmis problemomis arba ta veikla tavo tiesiogiai su tais darbais nesusijus tai tu lyg prarandi tą savo profesinį pasirengimą, atestavimas - tai yra galimybė pasimokyti. Bet iš kitos pusės, man tai atrodo formalu. Ką tai suteiktų... Jeigu atestavimo sistema būtų panaikinta, man tai asmeniškai nieko, jokios įtakos. Tik kad man nereikėtų laikyti atestato, tai vienas dalykas, kuris kainuoja tas laikymas iki 700 lt, bet kadangi dirbu įmonėje tai dabar man tai visą laiką apmoka įmonė, o tiek kas neturi to atestato na tai turbūt palengvintų gal galimybę įsidarbinti tose pareigose, tik gal jie būtų mažiau kvalifikuoti. Galbūt, kai juos kas samdytų ar imtų į darbą tai žiūrėtų pagal kitus dalykus. Nes dabar priimant į darbą, jeigu turi atestatą, tai yra pliusas, didesnį atlyginimą gali susiderėti, nes tavo žymiai didesnė kompetencija ir su atestatu gali užimi aukštesnes pareigas. O jo neturėdamas tu negali. O jeigu visi jo neturėtų, tai visi dirbtų be atestato ir didesnė konkurencija. Ir būtų sunkiau atsirinkti.

Kokios įtakos tai turėtų darbo rezultatams? Visuomenei?

Be atestato mažiau kvalifikuoti, mažiau žinotų... Man konkrečiai tai aš jį turiu, ir retai ten susimąstau, kad aš turiu atestatą ir man jį reikia saugoti ar stengtis dar geriau dirbti, kad tas atestatas išliktų. O vis tiek, jau ne tas atestatas apsprendžia, o ten patirtis ar dar kažkas ar šiaip noras gerai darbą padaryti... Atestatas tai ar jis yra ar jo nėra... Nebent jau įvyksta kažkas rimto, tai tada nebent susimąstai: aha, yra tikimybė, kad tu gali prarasti tą atestatą. Bet kadangi aš tokio panašaus lyg ir neturėjau, tai realiai nesusimąstau, kad aš jį turiu ir kas būtų jei jo neturėčiau ar prarasčiau. Bet tai yra atsakomybė tam tikra.

Dar toks dalykas...Ribotas tų išduodamų atestatų skaičius man atrodo, ir galima pasitirinti visada vat jeigu tu samdai žmogų tai sertifikavimo centro svetainėje gali pasitirinti ar jis tikrai turi atestatą, ar jis nepadirbtas, ar galiojantis, ar neatimtas dėl kažkokių pažeidimų.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Sertifikatai/ pažymėjimai? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Taip, yra. Pavyzdžiui, jei organizuoji darbus tai darbų saugos darbuotojo pažymėjimas. Kad aš galiu vadovauti ir organizuoti darbus užtikrindamas darbų saugą. Ir jie yra privalomi tokie pažymėjimai. Tiek privalomas, kad jeigu aš jo neturiu tai aš nenešu atsakomybės už darbų saugą ir atitinkamai mano bus žemesnės pareigos, mažesnis atlyginimas, mažesnė kompetencija. Bet jie nėra privalomi norint gauti atestatą. Jie atskirai eina.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Taip, yra. Ir vienas iš tų dalykų, bet anksčiau būdavo, kad irgi tai duodavo tam tikrą palengvinimą gauti tą atestatą, jeigu tu lankai įvairiausių kursus iš savo srities, kuriuos gali organizuoti pavyzdžiui medžiagų tiekėjai arba kažkokių tai įmonių atstovai, kurie nori supažindinti su savo veikla ir jie turi sertifikavimo centre gavę...na..ten jie turėtų būti gavę įgaliojimą, kad jie gali teikti tokius liudijimus, kad aš išklausiau jų kursus tai tie dalykai jįyra pridedami prie visko kai vertina atestaciją. Net yra tam tikras reikalavimas, kad tu išklausei tam tikrą valandų kursų, mokeisi, ar daylvavai tokioje veikloje, kur tu kėlei savo profesines žinias.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka šių galimybių kelti kvalifikaciją?

Tai čia priklauso nuo noro. Jeigu tu visur dalyvausi, kur tik išgirsi tų seminarų įvairiausių daug vyksta. Kitaip sakant ar tu knygą skaitysi, ar žurnalą ar dalyvausi tose seminaruose...tai kelia...ar to pakanka...manau, kad visgi labiausiai duoda tai ta patirtis darbo, bedirbant.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Liudijimai, pažymėjimai ir juose nurodyta, kur dalyvavo, apie ką buvo. Bet jie šiaip nieko nesuteikia. Tik per tą atestaciją, vertinimą, žiūri, kad tu dalyvavai, reiškias tu domėjaisi ir tai tik labai mažas procentas, kuris apsprendžia, ar tu gausi tą atestatą.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Ne, tai būna ne tik teorinių, ir praktinis. Būna ir praktinių užsiėmimų. Praplėti akiratį, daugiau sužinai.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

O egzaminų tai ne, nebūna. Tiesiog kaip ir išklausiai.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO S2 IŠ STATYBOS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kaip vadinasi atestatas kurį gaunate? Kaip manote, kokia yra jo paskirtis?

Statinių statybos vadovo ir techninės priežiūros specialisto atestatas. Jis leidžia dirbti statybose ir vadovauti. T.y leidžia dirbti būtent tą darbą, kuris yra nurodytas šiame atestate.

Kokiam laiko tarpui yra užduodami atestatai? Gal žinote, kodėl būtent tokiam laikotarpiui?

5 metams. Galiu numanyti, kad per 5 metus gali pasikeisti technologijos ar įstatymai dėl to reikia atnaujinti savo žinias.

Ar atestatus gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų atestatų?

Gali kiekvienas gauti atitinkantis reikalavimus. Aišku, prie tai įgyjęs specialybę.

Ar atestatą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba atestuotas specialistas?

Man atrodo neprivalo įstaga gauti atestatą.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas atestatą?

Kad darbai bus atlikti pagal LR numatytas normatyvas ir įstatymus.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų šio atestavimo panaikinimas?

Jeigu nebus to atestavimo, nereikės jo gauti, tai manau, kad tiesiog gali būti taip, kad niekas nebekels savo kvalifikacijos, ar kels ją savo nuožiūra ir noru..ir...gal tada sunku būtų spręsti apie specialistą, ar jo žinios yra tinkamos šiam darbui, ar nėra gal pasenusios.

Kokios įtakos atestato gavimo panaikinimas turėtų specialistų darbo rezultatams? Visuomenei?

Jeigu specialistas yra sąžiningas ir atlieka savo darbą tinkamai, tai neturėtų turėti įtakos tas atestavimo panaikinimas jokiems darbo rezultatams. O visuomenei, man atrodo, neįdomu, ar

egzistuoja tas atestavimas. Visiškai įtakos neturi. Atestavimas yra konkrečios darbo srities ypatumas. O visuomenė labiau domisi darbų kokybe, o ne dokumentais.

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Taip, gali. Yra tokie. Tam tikrų konkrečių sertifikuotų produktų, jų panaudojimo procesų panaudojimas. Kaip elgtis su tais produktais teisingai, kad gauti aukščiausią kokybę. Yra tam tikrų produktų sertifikatai, ir yra kaip sakyti, panaudojimo technologijų sertifikatai.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Yra privalomas darbų saugos pažymėjimas. Iškausiai darbų saugos kursas ir gauni tam tikrą pažymėjimą.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Yra tam tikrų reikalavimų dėl kvalifikacijos kėlimo. Privaloma yra išklaudyti tam tikrą nustatytą valandų skaičių savo srities dalykų.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka esamų galimybių kelti kvalifikaciją?

Kiekvienas gali rasti pagal savo norus ir poreikius, kur ir kokioje srityje norėtų tobulintis. Galimybių rasti ir tobulėti yra labai daug.

Ar privaloma visiems specialistams kelti kvalifikaciją?

Taip, privaloma. Nes technologijos sparčiai kinta.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Tarp kitko, specialistai iš Lietuvos labai vertinami užsienyje dėl aukštos savo kvalifikacijos. Kiekvienoje šalyje savo kvalifikacijas patvirtinantys dokumentai. Bet šiaip iš tikrųjų apie tarptautinius kažkokius dokumentus aš nežinau. Lietuviai reikalauja lietuviškų...

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Būna teorinių, praktinių užsiėmimų... priklausomai nuo poreikio.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Gal ne egzaminas, o pabaigoje toks apibendrinimas būna.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO S3 IŠ STATYBOS SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS**Kokia yra paskirtis atestatų suteikiamų statybos srities specialistams?**

Kvalifikacijos atestatas Lietuvos ir kitų šalių statybos inžinieriui ir Teisės pripažinimo dokumentas Europos Sąjungos statybos inžinieriui suteikia teisę dirbti ypatingos kategorijos statiniuose Lietuvos Respublikos teritorijoje. Statybos inžinierius atestuoja Statybos produkcijos sertifikavimo centras, architektus – Lietuvos architektų rūmai.

Kokiam laiko tarpui yra išduodami atestatai? Gal žinote, kodėl būtent tokiam laikotarpiui?

Neribotam laikui.

Ar atestatus gali gauti kiekvienas atitinkantis ir įvykdęs visus nustatytus reikalavimus? Ar gal yra nustatytas skaičius išduodamų atestatų?

Atestatą gali gauti statybos inžinierius, atitinkantis teisės aktuose nustatytus reikalavimus: turintis tinkamą išsilavinimą (statybos inžinerijos arba statybų technologijos), turintis nustatytą darbo stažą atitinkamoje srityje, atlikęs profesinių žinių patikrinimą ir išlaikęs teisinių žinių egzaminą. Išduodamų atestatų skaičius nėra ribojamas.

Ar atestatą privalo gauti tik specialistas? Ar privalo kažkokį leidimą ar licenciją gauti pati įstaiga, kurioje dirba atestuotas specialistas?

Kvalifikacijos atestatą privalo gauti statybos inžinieriai, siekiantys dirbti ypatingų statinių kategorijoje. Įmonė, siekianti dirbti ypatingų statinių kategorijoje, taip pat turi gauti kvalifikacijos atestatą.

Kokią atsakomybę prisiima specialistas gaudamas atestatą?

Atestuotas specialistas turi teisę vadovauti ypatingo statinio projektavimo, statybos, statybos techninės priežiūros, projekto (projekto dalies) bei statinio (statinio dalies) ekspertizės darbams ir yra atsakingas už projekto bei statinio normatyvinę kokybę ir atitikimą teisės aktams.

Kokios įtakos specialistų kompetencijai ar kvalifikacijai turėtų šio atestavimo panaikinimas?

Atestavimo panaikinimas turėtų neigiamos įtakos Lietuvos statybų rinkai, nes nebūtų įmanoma užtikrinti, kad statinių projektavimui, statybai, statybos techninei priežiūrai vadovauja tinkamos kvalifikacijos specialistai. Būtų sudėtinga užtikrinti statinių kokybę, stabilumą, saugumą, energinį efektyvumą, padidėtų avarijų tikimybė.

Kokios įtakos atestato gavimo panaikinimas turėtų specialistų darbo rezultatams? Visuomenei?

Panaikinus atestatą (už nuobaudas), statybos inžinierius netenka teisės kalendorinius metus vadovauti statinio projektavimo, statybos, techninės priežiūros, projekto bei statinio ekspertizės darbams ypatingos kategorijos statiniuose.

Sertifikatas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga pripažįsta, kad produktas, procesas, paslauga, fizinio asmens kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus. Ar yra šioje srityje tokių sertifikatų, kuriuos gali gauti specialistas? Jei taip, kokia jų paskirtis? Ar visiems privalomi? Kodėl?

Statybos inžinieriams sertifikatai neišduodami, statybos srityje sertifikuojami tik statybos produktai.. Sertifikavimo ir atestavimo procedūros skiriasi.

Ar egzistuoja dar kokie juridiniai dokumentai, kuriuos gali gauti specialistas šioje srityje? Ar visi jie yra privalomi? Kokį ir kam turi poveikį šių dokumentų turėjimas?

Yra daugiau atestatų, leidimų, pažymėjimų, kuriuos privalo turėti statybos specialistai pagal jų atliekamo darbo pobūdį. Šie dokumentai išduodami, vadovaujantis kitais įstatymais – nekilnojamųjų kultūros vertybių (siekiant dirbti kultūros paveldo statiniuose ar jų teritorijoje), energetikos (siekiant dirbti su potencialiai pavojingais įrenginiais ar aukšta įtampa), darbo saugos ir t.t.

Apie kvalifikacijos kėlimo galimybes:

Kokios yra tęstinio kvalifikacijos kėlimo galimybės? Kursai/ mokymai itt.?

Kvalifikacijos tobulinimo programos, patvirtintos aplinkos ministerijos.

Ar, Jūsų nuomone, pakanka esamų galimybių kelti kvalifikaciją?

Pakanka - kvalifikacijos tobulinimo kursus turi teisę organizuoti 12 organizacijų visoje Lietuvoje.

Ar privaloma visiems specialistams kelti kvalifikaciją?

Privaloma išklausti ne mažiau kaip 20 val. seminarų per 5 metus ir išlaikyti teisinių žinių egzaminą.

Ar po kvalifikacijos kėlimo specialistas gauną baigimą patvirtinantį formalų juridinį dokumentą? Jeigu gauna: Ar šis dokumentas yra pripažįstamas tik Lietuvoje/ Europoje/ pasaulyje?

Kvalifikacijos tobulinimo kursų metu dalyviai gauna pažymėjimus. Šie pažymėjimai patvirtina, kad dalyvis išklausė tam tikrą skaičių valandų pagal ministerijos patvirtintą programą (pažymėjime nurodomas kodas). Kvalifikacijos tobulinimo programos yra skirtos statybos inžinieriams, dirbantiems Lietuvos statybos rinkoje, todėl nemanau, kad jie pripažįstami/reikalingi/aktualūs kitose šalyse.

Kokių žinių ar įgūdžių įgyja specialistas išėjęs tam tikrą kvalifikacijos kėlimo procesą? Ar tai tik teorinės žinios? Gal yra praktinių užduočių?

Kvalifikacijos tobulinimo kursų metu specialistas gilina profesines žinias bei gauna aktualią informaciją apie statybines medžiagas, statybų technologijas, teisės aktų pasikeitimus.

Ar kvalifikacijos kėlimo proceso pabaigoje specialistas privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/ raštu/ praktinė užduotis/ testas/ atviri klausimai?

Kvalifikacijos tobulinimo procese egzaminai nenumatyti, tačiau be kvalifikacijos tobulinimo statybos inžinierius privalo išlaikyti teisinių žinių egzaminą (testą) pagal aplinkos ministro patvirtintą Teisinių žinių programą, kuri organizuoja atestuojanti organizacija –Statybos produkcijos sertifikavimo centras.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO V1 IŠ VEIKLOS AUDITO SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokį išsilavinimą privalo turėti veiklos auditorius?

Veiklos auditorius privalo turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą socialinių, fizinių ar technologijos mokslų srities išsilavinimą.

Ar yra privaloma turėti darbo patirties ar audito darbo patirties norint įsidarbinti veiklos auditoriumi? Jeigu taip, kiek laiko kokios darbo patirties privalo turėti?

Reikalavimai darbo patirčiai priklauso nuo pozicijos į kuria aplikuojama (nuo kategorijos). Pavyzdžiui, aplikuojant į valstybinio auditoriaus poziciją, gali būti reikalaujama ne mažiau nei 3 mėn. darbo patirtis, į vyresniojo auditoriaus poziciją - reikia turėti ne mažesnę kaip šešių mėnesių darbo patirtį, į vyriausiojo - ne mažiau nei 3 metų darbo patirtį apskaitos, teisinio, ekonominio, audito, finansinės kontrolės ar vadybos darbo specifiką atitinkančiose srityse. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad kiekvienoje pareigybėje yra kelios kategorijos. Pvz. valstybinio auditoriaus pareigybėje gali būti dvi kategorijos: 10 arba 11, todėl pvz. aplikuojant į valstybinio auditoriaus poziciją su 10 kategorija - darbo patirtis gali būti nereikalaujama, o jau į 11 kategoriją - reikalaujama ir pan.

Kokių yra galimybių kelti kvalifikaciją dirbant veiklos auditoriumi?

Veiklos auditorius turi visas galimybes kelti kvalifikaciją. Valstybės kontrolė kiekvienais metais organizuoja mokymus / seminarus. Auditorius gali ir pats ieškoti jo nuomone jam reikalingų kursų, už juos gali sumokėti ir darbdavys.

(Ar yra nustatytas skaičius valandų kiek tų seminarų turi išklaudyti?)

Valandų? Ne, nėra nustatyta. Šiai dienai tokių reikalavimų nėra, kiek tu privalai išklaudyti.

(Ar privalomi visiems veiklos auditoriams organizuojami seminarai?)

Jeigu organizuoja Valstybės kontrolė, taip. Pavyzdžiui pas mus dabar buvo mokymai sietini su darbu, konkrečiai su auditu, pvz. Tarptautiniai kokie nors standartai, arba dar kažkas, tai šiaip yra privalomi. O visokios ten konferencijos arba tu pats ką nors randi tai čia jau neprivaloma, o pats.

(Tai yra gal vėliau kažkoks plusas prie pareigybės?)

Labai sunku pasakyti dėl tų plusų, labai subjektyviai... Gal.. Žinai, pas mus kiekvienais metais būna vertinimai. Vertina tavo veiklą per metus. Ir čia jau grynai priklauso nuo vadovo, ar vertinti ką tu papildomai darai ar ne. Nėra kažkokio tokio vieno standarto. O tie vertinimai, tai tarnybinės veiklos vertinimas. Vyksta sausio pradžioje ir vertinama tavo veikla per praėjusius metus. Ten mes pildome visokias lenteles: kompetencija, kvalifikacija, žodžiu, ten reikia tas lenteles pagal skalę, po to vadovas

tave vertina pagal skalę. Aišku gali būti nepatenkinamas įvertinimas, gerai ir labai gerai. Jeigu gerai, tai tu lieki savo pozicijoje, kur tu esi, jeigu nepatenkinama, nežinau, ar buvo taip pas mus, bet tada tau nuima ar kategoriją, ar kvalifikaciją, o jeigu tave įvertina labai gerai, tai tu eini į vertinimo komisiją, kuri yra sudaryta mūsų valstybės kontrolės. Ten yra ir departamentų direktoriai, ir personalo skyriaus atstovai. Žodžiu, eini pas juos ir tave jau vertina komisija. Jeigu jie patvirtina, t.y. sutinka su padalinio vadovu. Tai tave kelia, kelia kategoriją, kelia algą. Žodžiu, kerjeros kylimas.

Ar, Jūsų nuomone, veiklos auditoriui pakanka šių galimybių kelti savo kvalifikaciją?

Į šį klausimą nėra vienareikšmio atsakymo. Reikia suprasti, kad jeigu nori būti savo srities profesionalas, tikrai nepakanka per metus išklaudyti kelis kursus, reikia nuolat domėtis audituojama sritimi, audito naujienomis ir pan. Taip yra visose srityse ir darbovietėse, ne tik valstybės kontrolėje. Darbo atlikimui (siaurąja to žodžio prasme, pakanka organizuojamų kursų).

Kokių žinių/įgūdžių įgyja specialistas per kvalifikacijos kėlimo kursus/mokymus? Ar tai tik teorinės žinios? Ar yra praktinių užduočių?

Jeigu kalbėsime apie kvalifikacijos tobulinimą, kuri organizuoja pati valstybės kontrolė - būna ir teorinių ir praktinių mokymų. Teorija leidžia greitai susipažinti su naujienomis, pvz. metodikos pakeitimais ir pan. Praktiniai mokymai skirti konkrečiai tam tikrų įgūdžių tobulinimui, pvz. išankstinio tyrimo atlikimas, audito plano sudarymas ir pan.

Ar kursų/mokymų pabaigoje veiklos auditorius privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/raštu/ praktinė užduotis/ testas//atviri klausimai?

Vėlgi, nėra vienareikšmio atsakymo. Dažniausiai, po mokymų kuriuos veda valstybės kontrolės audito plėtros specialistai, nerengiama jokių atsiskaitymų arba egzaminų. Po mokymų, kuriuos užsakė valstybės kontrolė, tačiau vedė kitų organizacijų specialistai - kartais reikia rašyti egzaminą. Pvz. po Tarptautinių audito standartų mokymų, kuriuos vedė UAB Ernst & Young, reikėjo rašyti „egzaminą“.

Ar po šių kvalifikacijos kėlimo procesų, veiklos auditoriai gauna baigimo/kurso išklausymo patvirtinimo formalų juridinį dokumentą?

Taip, gauname įvairius pažymėjimus (pažymėjimu negauname, jeigu tai buvo vidinis, pačių valstybės kontrolės darbuotojų koks nors informacinis mokymas)

Apie sertifikavimą:

Koks yra Jūsų požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę? Kodėl?

Asmeniškai aš esu už sertifikavimą. Tas sertifikavimas yra savotiškas prestižo reikalas. Dabar, ar tu papildomai ką nors darai ar ne čia labai yra subjektyvus vertinimas, ir tik nuo vadovo priklauso, ar jis nori tau pakelti, ar nenori, vertinti ar nevertinti. Tai tas sertifikavimas būtų kaip kokybės garantas, kaip ir prestižo reikalas. Privačiame sektoriuje auditoriai turi sertifikatus. Ir ten tu negali dirbti, jeigu neturi. Jį gauti nėra paprasta, dėl to tų jau sertifikuotų auditorių nėra daug. Yra padėjėjai, kurie neturi tų sertifikatų, ir po to visi kiti... Tai aš galvoju, kad čia yra geras dalykas.

Kokia būtų veiklos auditorių sertifikavimo sistemos paskirtis?

Sertifikatas įrodytų auditoriaus profesinę kompetenciją, užtikrintų nuolatinį tobulinimą ir įrodytų profesionalumą. Be to, būtų sumažinta atskirtis tarp privačių ir valstybinių auditorių (privačiame sektoriuje auditorius privalo turėti sertifikatą)

Ką įtakotų labiausiai ir kaip? Kvalifikaciją? Kompetenciją? Darbo rezultatus? Įvaizdį?

Manau, turėtų įtakos visoms Jūsų išvardintoms sritims. Ir kvalifikacijai ir kompetencijai, dėl darbo rezultatų nesu tikra (nebent sertifikavimas užkirstų kelia nekompetentingiems darbuotojams). Tačiau didžiausią įtaką būtų įvaizdžiui, nes visame pasaulyje sertifikatus nelengva gauti ir tai savotiškas prestižo reikalas.

Kokios įtakos veiklos audito specialistų sertifikavimas turėtų jų kompetencijai? Gal užtektų tų kvalifikacijos kėlimo galimybių kurios yra suteikiamos veiklos auditoriams?

Ar užtektų ar ne, priklausytų nuo to, kokie būtų reikalavimai sertifikatui gauti. Tačiau bet kuriuo atveju, net jeigu sertifikatas nepagerintų kompetencijos, tai bent jau įrodytų ją.

(Kokie tie reikalavimai sertifikatui gauti turėtų būti? Ar priklausomai nuo užimamos kategorijos?)

Aš galvoju, kad tas sertifikatas turėtų būti vėlgi bendras, nepriklausomai nuo pareigybės. Nes jeigu tu jau esi auditorius, nes yra valstybės kontrolėje specialistai ir yra auditoriai, supranti, kodėl nėra dabar jo... nes tam kad tapti auditoriumi turi praeiti konkursą. Tai jeigu tu praeini, tai kaip jau tu ir įrodei savo kvalifikaciją, kažkokią kompetenciją...Nes tie specialistai, kurie eina dirbti į Valstybės kontorlę, jie nėra Valstybės tarnautojai, ir jiems tokių reikalavimų nėra. Tai čia iš dalies galima paaiškinti, kodėl iki šiol nėra to sertifikavimo valstybės auditoriams.

Kaip paveiktų veiklos auditorių sertifikavimas veiklos audito darbo rezultatus?

Sunkų vertinti darbo rezultatų priklausomybę nuo sertifikato, tačiau manau, kad rezultatai tikrai nesuprastėtų.

Kaip įsivaizduojate sertifikavimo procesą? Ką jis apimtų? Kokios žinios, praktiniai įgūdžiai? Tikrinamumas? Ar viso to veiklos auditorius negali išmokti ir įgyti kvalifikacijos kėlimo procese?

Reikia suprasti, kad profesinis sertifikavimas visuose srityse yra sunkus procesas, reikalaujantis papildomo pasirengimo. Dėl šios priežasties, manau išvis negalima jo jungti prie rutininio kvalifikacijos tobulinimo. Pats procesas priklausytų nuo to, kokio tikslo norima pasiekti sertifikuojant veiklos auditorius. Procesas gali apimti ir bendras teorines audito žinias ir praktines užduotis.

Kas turėtų organizuoti sertifikavimo sistemą? Kas turėtų finansuoti?

Jeigu kalbame konkrečiai apie veiklos auditorius, vienintelė institucija, galinti tai padaryti - valstybės kontrolė, nes valstybinis veiklos auditas atliekamas tik šioje institucijoje. Neturiu konkretaus atsakymo dėl finansavimo, manau pirmas bandymas išlaikyti sertifikavimo egzaminus galėtų būti dengiamas darbdavio.

Ar visiems veiklos auditoriais dirbantiems reiktų gauti tokį sertifikatą? Kodėl? Kokią įtaką turėtų veiklos audito specialistui tokio sertifikato turėjimas?

Manau, kad sertifikatus reiktų turėti audito grupės vadovams, nes jie pasirašo audito ataskaitas ir prisiima didžiausią atsakomybę. Tai papildomai įrodytų auditoriaus kompetenciją.

Veiklos auditas apima labai daug tiriamų sričių. Kaip manote, sertifikatų išdavimo atveju, koks tai turėtų būti sertifikatas? Bendrai ir paviršutiniškai apimantis visas tiriamos/tikrinamos veiklos sritis? Ar tai įmanoma?

Manau, kad sertifikatas gali būti tik vienas, t.y. visiems vienodas dėl vienos paprastos priežasties. Nors audituojami skirtingi subjektai, audito atlikimo metodika yra viena, audito reikalavimai ir Tarptautiniai audito reikalavimai yra vienodi visoms audituojamoms sritims ir visiems auditoriams.

Audite yra daug audituojamų subjektų. Ir tas auditorius jisai nėra nei gydytojas nei kas ir negali turėti kažkokių specifinių žinių. Mes atliekame auditą, pas mus yra standartai ką mes turime pažiūrėti, ką tu turi įvertinti, mes vertiname veiklą, būtent pagal tuos 3 aspektus: efektyvumas, rezultatyvumas, ekonomiškumas. Nepriklausomai nuo to kokia čia yra sritis ar koks tai yra audituojamasis subjektas. Taip tu turi žinoti specijifiką, pvz. Mano auditojamasis subjektas yra sveikatos apsaugos ministerija ir aš darau auditus būtent iš sveikatos srities. Mano kolegė yra gydytoja pagal išsilavinimą. Tai yra neprivaloma, bet tai aišku kad mums tai didžiulis plusas, kad mes turim gydytoją, ir jina ten orientuojasi, ir mes galim jau tuos auditus jau labiau specifinius daryti. Galim lįsti į tokius klausimus, grynai medicininius, ta prasne vertinti kažką. Bet... čia yra toks išskirtinis atvejis. Vis tiek, auditas yra

remiamas tam tikrais reikalavimais, standartais, tu vertini taip ir taip... Tu neturi žinoti tų specifinių dalykų, o jeigu žinai tai puiku. Bet reikalavimų žinoti nėra, nes pas mus ministerijos, ir įstaigos prie ministerijų na, jų tikrai yra labai daug. Tai praktiškai tokių žinių kažkokių specifinių ir negali būti. Tai tas sertifikatas apimtų tiktuos bendruosius reikalavimus. Pvz. Privačiam sektoriuje auditorius gali turėti įvairius projektus iš įvairių sričių, ir ten jis neprivalo turėti tų specifinių žinių. Jis turi auditoriaus sertifikatą, nesvarbu kokioje srityje atlieka auditą. Aišku, prieš audituojant mes turim žinoti tokius esminius dalykus, teisinę bazę, kuri reglamentuoja jau specifinę sritį. Nes kiekvienas depratamentas pas mus turi savo sritį, ir mes suskirtyti esame grupėmis ir kiekviena grupė irgi atsakinga už tam tikrą sritį. Ir kiekviena grupė turi stebėti savo sritį eiti į mokymus, tu verdi toje srityje, domiesi tuom ką tu audituoji... Tu ir su patirtimi įgauti kažkokių tų specifinių žinių. Bet kad sertifikatas tai apimtų tai aš nemanau, kad tai teisinga ir aš nemanau, kad praktiškai yra įmanoma. Tada jau būtų kažkoks labai jau stipriai siauros specifikos žinovas. Jeigu kalbame apie sertifikatą, tai čia yra labiau plati sąvoka, nes ertifikuoja tave kaip auditorių. Ir aš galvoju jų reikėtų vadovams, prisiima didžiausią atsakomybę, turi didžiausią kategoriją, atlyginimą...nors aišku, kad jeigu jau auditorius, tai būtų gerai jeigu visi auditoriai turėtų, bet bent jau pradėti, aš manau, galima nuo vadovų.

Kaip manote, ar įmanoma sukurti teorines ir praktines žinias patikrinimo procesą ir metodus viskam, kas patenka į veiklos audito tiriamumo/tikrinamumo lauką?

Manau, kad taip.

Jeigu neįmanoma:

Jeigu neįmanoma sukurti tokios viską apimančios sistemos, ar tikslinga būtų sakyti, kad sertifikatai veiklos auditoriams būtų sudėtiniai ar kaupiamieji iš skirtingų veiklos audito tiriamų/tikrinamų veiklos sričių? Pvz. Vienas sertifikatas iš statybos srities, kitas iš medicinos, itt.

Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam tos srities veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar reikėtų tos srities specialisto pagalbos? Tam tikros srities specialistas daugiau turės teorinių ir praktinių žinių negu auditorius įgijęs sertifikatą, gal vis tiek reiktų jį imti į komandą? Kam tada reikalingas sertifikatas?

Jeigu manote, kad įmanoma sukurti viską apimančią sertifikavimo sistemą:

Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar

reikėtų buriamoje komandoje turėti tikrinamos srities žinovą? Jeigu taip, kam tada reikalingas sertifikatas?

Valstybiniame audite, ekspertų pasitelkimas yra ganėtinai retas reiškinys. Bet kuriuo atveju, sertifikatas nesuteiks auditoriui specifinių tam tikros audituojamos srities žinių. Pavyzdžiui, atliekant kokį nors auditą pvz., farmacinėje srityje, auditorius tikrai nežinos vaistų vartojimo arba jų veikimo specifikos ir pan., todėl prireiks ekspertų. Kaip aš suprantu, mes čia kalbame apie veiklos auditoriaus kaip specialisto sertifikavimą, todėl šis sertifikavimas apimtų tik sritis, susijusias su auditu. Kaip Jūs teisingai paminėjote, valstybės kontrolė audituoja daug sričių, tačiau veiklos auditas vertina veiklą pagal 3 aspektus: ekonomiškumas, efektyvumas, rezultatyvumas. Auditorius turi žinoti savo audituojamos srities specifiką, teisinį reglamentavimą, veiklos principus, sistemos dalyvius ir pan., tačiau neturi ir negali turėti tokių žinių kaip tos srities profesionalai. Auditorius nėra gydytojas, technologas, agronomas, miškininkas ir pan., todėl jam tam tikrų žinių ir nereikia.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO V2 IŠ VEIKLOS AUDITO SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokį išsilavinimą privalo turėti veiklos auditorius?

Aukštaji: ekonomikos, finansų ar veiklos audito

Ar yra privaloma turėti darbo patirties ar audito darbo patirties norint įsidarbinti veiklos auditoriumi? Jeigu taip, kiek laiko kokios darbo patirties privalo turėti?

Manau privaloma, apie vienerių, dviejų metų patirtis arba turi būti suteikiama galimybė įsidarbinti po praktikos laikotarpio.

Kokių yra galimybių kelti kvalifikaciją dirbant veiklos auditoriumi?

Dalyvaujant įvairiuose kursuose, kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, specialybiniuose mokymuose ir t.t.

Ar, Jūsų nuomone, veiklos auditoriui pakanka šių galimybių kelti savo kvalifikaciją?

Manau jų tikrai yra nemažai, reikia tik noro tobulėti.

Kokių žinių/įgūdžių įgyja specialistas per kvalifikacijos kėlimo kursus/mokymus? Ar tai tik teorinės žinios? Ar yra praktinių užduočių?

Kvalifikacijos kėlimo kursuose įgyjama teorinių žinių bei jos yra pritaikomos praktiškai, sprendžiant uždavinius

Ar kursų/mokymų pabaigoje veiklos auditorius privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/raštu/ praktinė užduotis/ testas//atviri klausimai?

Ne, nereikia.

Ar po šių kvalifikacijos kėlimo procesų, veiklos auditoriai gauna baigimo/kurso išklausymo patvirtinimo formalų juridinį dokumentą?

Taip, pavadinimų dabar nepasakysiu, įvairių būna.

Apie sertifikavimą:

Koks yra Jūsų požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę? Kodėl?

Teigiamai esu nusistačiusi, nes būtų suteikiama galimybė detaliau įsivertinti savo gebėjimus, žinias ir įgūdžius (darbo kokybę)

Kokia būtų veiklos auditorių sertifikavimo sistemos paskirtis?

Kaip jau ir minėjau 8 klausime, tobulinti savo asmeninius, komandinius gebėjimus

Ką įtakotų labiausiai ir kaip? Kvalifikaciją? Kompetenciją? Darbo rezultatus? Įvaizdį?

Manau įtakotų visas sritis, tam tikru laipsniu.

Kokios įtakos veiklos audito specialistų sertifikavimas turėtų jų kompetencijai? Gal užtektų tų kvalifikacijos kėlimo galimybių kurios yra suteikiamos veiklos auditoriams?

Manau tik teigiamą poveikį, kuo aktyvesni kompetencijos ir kvalifikacijos tobulinimai, tuo didesnė auditorių motyvaciją ir efektyvumas

Kaip paveiktų veiklos auditorių sertifikavimas veiklos audito darbo rezultatus?

Teigiamai, našesnis ir produktyvesnis darbas

Kaip įsivaizduojate sertifikavimo procesą? Ką jis apimtų? Kokios žinios, praktiniai įgūdžiai? Tikrinamumas? Ar viso to veiklos auditorius negali išmokti ir įgyti kvalifikacijos kėlimo procese?

Manau būtų sudaromas atskiras mokymosi planas, kuriame būtų akcentuojami ne tik kvalifikacijos tobulinimo ar kompetencijos kėlimo įgūdžiai, bet didelis dėmesys skirtas ir veiklos auditorių asmeninių, komandinių gebėjimų tobulinimui

Kas turėtų organizuoti sertifikavimo sistemą? Kas turėtų finansuoti?

Pati organizacija ir kas liečia organizavimą ir finansavimą manyčiau.

Ar visiems veiklos auditoriais dirbantiems reiktų gauti tokį sertifikatą? Kodėl? Kokią įtaką turėtų veiklos audito specialistui tokio sertifikato turėjimas?

Manau visiems būtų naudinga, nes tai suteiktų papildomų teorinių bei praktinių žinių

Veiklos auditas apima labai daug tiriamų sričių. Kaip manote, sertifikatų išdavimo atveju, koks tai turėtų būti sertifikatas? Bendrai ir paviršutiniškai apimantis visas tiriamos/tikrinamos veiklos sritis? Ar tai įmanoma?

Manau turėtų būti ne paviršutiniškas, o pritaikytas atskiroms audito sritims. Nebent jeigu būtų vykdomi asmeninio tobulėjimo mokymai, manau tikėtų ir bendri mokymai.

Kaip manote, ar įmanoma sukurti teorines ir praktines žinias patikrinimo procesą ir metodus viskam, kas patenka į veiklos audito tiriamumo/tikrinamumo lauką?

Manau įmanoma, tik reikalingas laikas ir patirtis, įgyvendinant tiriamumo ir tikrinamumo lauką.

Jeigu neįmanoma:

Jeigu neįmanoma sukurti tokios viską apimančios sistemos, ar tikslinga būtų sakyti, kad sertifikatai veiklos auditoriams būtų sudėtiniai ar kaupiamieji iš skirtingų veiklos audito tiramų/tikrinamų veiklos sričių? Pvz. Vienas sertifikatas iš statybos srities, kitas iš medicinos, it.

Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam tos srities veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar reikėtų tos srities specialisto pagalbą? Tam tikros srities specialistas daugiau turės teorinių ir praktinių žinių negu auditorius įgyjęs sertifikatą, gal vis tiek reiktų jį imti į komandą? Kam tada reikalingas sertifikatas?

Jeigu manote, kad įmanoma sukurti viską apimančią sertifikavimo sistemą:

Buriant komandą veiklos auditui atlikti, kartais yra samdomi tikrinamos srities žinovai/specialistai. Kaip manote, ar auditoriui turinčiam veiklos auditoriaus sertifikatą vis dar reikėtų buriamoje komandoje turėti tikrinamos srities žinovą? Jeigu taip, kam tada reikalingas sertifikatas?

Manau, kad nebereikėtų, tik aišku turi būti sukurta tinkama sertifikavimo sistema

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

RESPONDENTO V3 IŠ VEIKLOS AUDITO SRITIES INTERVIU PROTOKOLAS

Kokį išsilavinimą privalo turėti veiklos auditorius?

Aukštąjį išsilavinimą. Šiaip priklauso į kokį departamentą eina. Sritys įvairios iš tikrųjų.

Ar yra privaloma turėti darbo patirties ar audito darbo patirties norint įsidarbinti veiklos auditoriumi? Jeigu taip, kiek laiko kokios darbo patirties privalo turėti?

Kadangi pas mus dirba ir labiau kvalifikuoti auditoriai ir mažiau...yra kaip žinot valstybės tarnyboje yra įvairios pareigybės... tai į valstybinio auditoriaus pareigybę gali ir neturėti patirties, tie kurie tik ateina į audito instituciją, bet jie einti į žemiausias pareigas. Yra tiesiog auditorius. Nes yra valstybinis auditorius, vyresnysis valstybinis auditorius ir vyrausias valstybnis auditorius. Pagal kategorijas, ir į tą žemiasią gali ir neturėti. Bet kadangi jie dirba audito grupėse, nedirba vienas auditorius, tai grupėje aišku vadovai pasirūpina, kad būtų ir labiau kvalifikuoti darbuotojai ir tie pradedantieji. Nes tik darant auditą tu gali išmokti ir tų įgūdžių įgauti.

Kokių yra galimybių kelti kvalifikaciją dirbant veiklos auditoriumi?

Šiaip pagal valstybės tarnybos įstatymą, kadangi mes valstybės tarnautojai, auditoriai yra valstybės tarnautojai...tai valstybės tarnautojų yra ir teisė mokytis ir pareiga. Kitaip tariant tu kaip ir pats turi pareigą turėti, domėtis ta sritimi, ir skaityti knygas, straipsnius, šiaip tarptautine patirtimi domėtis. Bet aišku Valtybės kontrolė taip pat rūpinasi. Pvz. Veiklos auditas praktiniu pavyzdžiu pas mus yra tokia visa skirta programa veiklos auditoriams, kad iš gerosios patirties, audito plėtros departamentas pas mus yra, kuris rūpinasi audito metodika, jos atnaujinimu, palaikymu. Jie taip pat atlieka ir auditų išorinę peržiūrą, taigi jie rūpinasi, kad auditorių kvalifikacija nuolat būtų palaikoma ir dar keliama. Tai turim tokių programų vietinių, o šiaip pagal susitarimus, bendradrbiuojame, pvz. Turim ir su VU ir MRU Valstybės kontrolė yra pasirašiusi bendradarbavimo susitarimus. Tai mes kviečiamės lektorius iš universitetų, kad mums paskaitytų paskaitas, arba susitarę su jais, kad mus pakviestų pagal galimybes, taip pat mūsų auditorius, klausytojais į universitetus skaitomas paskaitas. Vyksta šitas apsikeitimas. Ir beje mūsų auditoriai netgi skaito paskaitas universitetuose, tam kad tie praktikai, kurie konkrečiai atlieka auditus, tai kad jie galėtų pasidalinti savo patirtimi.

(Ar yra nustatyta kiek valandų privalo auditorius išklaudyti per metus?)

Yra, bet aš dabar nepasakysiu kiek, bet tikrai yra nustatyta kiek turi išklaudyti.

Ar, Jūsų nuomone, veiklos auditoriui pakanka šių galimybių kelti savo kvalifikaciją?

Na, dėl to matyt mes ir galvojame, kad sukurti tą mokymų ir atestavimo sistemą. Ne vien tik kad atestavimą bet ir būtent mokymų ir atestavimo. Tam, kad suteikti daugiau žinių auditoriams, kaip žinia tik MRU parengia veiklos auditorius, tai yra nepakankamai, ir tikrai veiklos audite pas mus dirba ir ne veiklos auditoriai, neturintys išsilavinimo kaip veiklos auditoriai. Ir tai yra viena iš priežasčių tos sertifikavimo sistemos. Mes galvojame, kad reikia sukurti mokymų sistemą. O jeigu tu mokai, tai logiška kad reikia patikrinti žinias ir tada žmonėms suteikti atitinkamą atestatą, sertifikatą, kuris patvirtinų, kad tu įgyjai tas žinias. Išlaikei egzaminus, testus ir turi tą sertifikatą. Kaip ir patvirtinimą tavo kvalifikacijos ir kompetencijos.

(Čia būtų tik teorinės žinios ar ir praktinės užduotys?)

Kadangi tai dar nesukurta, bet mes galvojame apie tai, kad ir tai ir tai turėtų būti.

Kokių žinių/įgūdžių įgyja specialistas per kvalifikacijos kėlimo kursus/mokymus? Ar tai tik teorinės žinios? Ar yra praktinių užduočių?

Yra ir praktikos. Kaip sakiau, yra netgi ir kursas vadinasi „Veiklos auditas praktiniu pavyzdžiu“. T.y. tie žmonės, kurie jau turi patirties ir metodistai, kurie geriausią praktiką ir mūsų Valstybės kontrolės analizuoja tai jie ją tiesiog paskleidžia ir kitiems auditoriams.

Ar kursų/mokymų pabaigoje veiklos auditorius privalo išlaikyti egzaminą? Žodžiu/raštu/ praktinė užduotis/ testas//atviri klausimai?

Kol kas yra išklausymas, bet mes vat galvojame, kad tuo sertifikavimu ir padaryti viską...baigti testu, tiesiog žmonės, kad tikrai jaustų tokį kaip ir atsakomybę, kad ne šiaip išklausai.

Ar po šių kvalifikacijos kėlimo procesų, veiklos auditoriai gauna baigimo/kurso išklausymo patvirtinimo formalų juridinį dokumentą?

Taip, Valstybės kontrolės. Čia jau kaip padėka, bet būna ir įvairiausi dokumentai, valstybės kontrolieriaus pasirašytas.

Apie sertifikavimą:

Koks yra Jūsų požiūris į veiklos audito specialistų sertifikavimo galimybę? Kodėl?

Teigiamas, aišku. Dėl to kad, viena iš priežasčių kad daug kas neturi specialaus išsilavinimo, o tie kurie turi...galvojame...kadangi programos specialias rengsime, tai jeigu jie bus jau turės įrodymą, kad jie jau išklausė tą kursą, tai yra galvojama, kad jiems įskaitys, nebereikės to paties kartoti. Siekiant gauti atestatą, tai jiems nereikės to paties išklausyti ir dar ir testą išlaikyti...tai tas bus įskaitoma...Galbūt kažko tikrai nebuvo programose jiems mokantis, nes tikrai galvojame tokias jau platesnes programas. Tai žiūrėsime tas programas, kaip tik ties tuom ir dirbame.

Kokia būtų veiklos auditorių sertifikavimo sistemos paskirtis?

Kuo daugiau žinių suteikti, daugiau apmokyti ir būtent tuos specialistus, kurie neturi, ir dar daugiau, kad praktinių užduočių. Ir įeina dar ir kvalifikacijos tobulinimas ir palaikymas. Mokymas, atestavimas ir po atestavimo taip pat nuolatinis kvalifikacijos palaikymas.

(Ar mąstėte jau, kokiam laikotarpiui bus sertifikatai?)

Mes galvojame, kad tai nebus visam laikui, bus terminuotas, tik dar nenustatėme kiek.

Ką įtakotų labiausiai ir kaip? Kvalifikaciją? Kompetenciją? Darbo rezultatus? Įvaizdį?

Na, atrodo, kad viską. Apie įvaizdį mes kažkaip mažiausiai galvojame, bet kai išgirdau Jūsų klausimą tai taip pagalvojau, kad tikrai mes ir dirbame tam, kad ir vartotojai susipažintų ir su mūsų rezultatais, ir visuomenė, ir seimas, kur mes pristatinėjame savo audito rezultatus, kad jie tikrai mumis pasitikėtų.

Kokios įtakos veiklos audito specialistų sertifikavimas turėtų jų kompetencijai? Gal užtektų tų kvalifikacijos kėlimo galimybių kurios yra suteikiamos veiklos auditoriams?

Kaip paveiktų veiklos auditorių sertifikavimas veiklos audito darbo rezultatus?

Apie tai mes ir galvojame, kai pradėjome kalbėti apie sertifikavimo sistemą tai iš tiesų apie audito kokybę. Svarbu užtikrinti audito kokybę ir pasitikėjimą.

Kaip įsivaizduojate sertifikavimo procesą? Ką jis apimtų? Kokios žinios, praktiniai įgūdžiai? Tikrinamumas? Ar viso to veiklos auditorius negali išmokti ir įgyti kvalifikacijos kėlimo procese?

Žinių patikrinimas, ir galvojame, kad ir žinių pritaikymą praktikoje įvertinimą. Tam, kad gauti sertifikatą, na, kad negalėtų dalyvauti tie asmenys, kurie nepadarė ne vieno audito, ir galvojame, kad mažiausiai po metų – dvejų, kai jis jau atlikęs bent vieną auditą. Ir tada įvertintų ir jo vadovai, ir grupės vadovas, ir galbūt kolegos, koks jo įnašas buvo koks pritaikymas žinių praktikoje, tai vat toks iš dviejų dalių: žinių patikrinimas ir to praktinio žinių pritaikymo įvertinimas. Vat šitas viskas duotų pagrindą spręsti, ar išduoti sertifikatą ar ne.

Kas turėtų organizuoti sertifikavimo sistemą? Kas turėtų finansuoti?

Mes galvojame, kad mes organizuosime – Valstybės kontrolė pati. Iš vienos pusės, tam, kad užtikrinti objektyvumą, skaidrumą, ir tam, kad galbūt mes neturime visų taip pat kompetencijų tike, kad dėstyti programas, ta prasme, žinias išdėstyti labai kompetetingai, dėl to mes galvojame pasitelkti

išorės dalyvius, tai tikriausiai universitetai būtų, su kuriais pasirašę mes sutartis, prašysime jų parengti programas atitinkamas mokymo užduotis ir tada dalyvauti egzaminų komisijose ir atestavimo komisijose. Tai va, tam, kad užtikrinti sistema nebūtų uždara vidinė, užtikrinti jos objektyvumą ir skaidrumą ir pritraukti išorės dar dalyvius. Bet organizatoriai būtų Valstybės kontrolė. Ir finansavimas, matyt, būtų valstybinis. Nes kaip mes iš biudžeto finansuojami...Mes svarstėme, galbūt apie galimybę tai tuo atveju jeigu žmogus, darbuotojas neišlaikė pvz. Egzaminų ir antrą kartą galbūt kažkokį mokesį mokėti. Bet matyt mes pagal savo specifiką negalėsime, mes nesame mokymo įstaiga, neįsivaizduojame, kaip tai galėtų...nei paslauga čia...

Ar visiems veiklos auditoriais dirbantiems reiktų gauti tokį sertifikatą? Kodėl? Kokią įtaką turėtų veiklos audito specialistui tokio sertifikato turėjimas?

Mes galvojome, kam tikrai reikėtų, tai auditoriams, kurie norėtų vadovauti audito grupei, t.y. vadovams. Šiaip tai turėtų būti privaloma kaip ir visiems, nes vis tiek siekama, kad visi vadovautų, kad rotacija būtų tarp audito grupių vadovų, vienas viename audite pavadovavo, kita kitame, dėl to mes galvojame, ir aišku motyvavimas, skatinimo sistema, kad paskatinti auditorius, akip priemonė pamotyvuoti su šita sistema.

Veiklos auditas apima labai daug tiriamų sričių. Kaip manote, sertifikatų išdavimo atveju, koks tai turėtų būti sertifikatas? Bendrai ir paviršutiniškai apimantis visas tiriamos/tikrinamos veiklos sritis? Ar tai įmanoma?

Manau, kad specialistų tų turim įvairių netgi. Tai galbūt geriau investuosim į jų kvalifikacijos kėlimą, nes yra horizontalūs auditai. Auditoriai netgi tam tikra prasme netgi Valstybės kontrolėje pvz. Jeigu yra vertinamos statybos kažkokios audite, kitame departamente, tai tie statybininkai mūsų vadinami veiklos auditoriai jie yra pasitelkiami būtent tame audite kaip ekspertai, vidaus ekspertai. Bet aišku mes ir perkam paslaugas.

Ačiū už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

TYRIMO DUOMENŲ GRUPAVIMAS Į KATEGORIJAS IR SUBKATEGORIJAS

KVALIFIKACIJOS KĖLIMO GALIMYBIŲ ASPEKTAI ĮVAIRIŲ DARBO SRIČIŲ
SPECIALISTAMS

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Kvalifikacijos kėlimo galimybių organizatorius	Kvalifikacijos kėlimą organizuoja atsakingos institucijos	(A1) „Lietuvos Advokatūra, Teisingumo ministerija nuolatos organizuoja įvairius mokymus...“ (A2) „Lietuvos advokatūra advokatams bei jų padėjėjams organizuoja įvairius renginius (konferencijas, kursus, seminarus ir kt.) jų kvalifikacijai kelti.“ (M2) „Ir mums valdžia organizuoja...“ (S3) „Kvalifikacijos tobulinimo programos, patvirtintos aplinkos ministerijos“ (V1) „,... Valstybės kontrolė kiekvienais metais organizuoja mokymus / seminarus.“	5
	Kvalifikacijos kėlimo savarankiškos paieškos	(M2) „,...ir mes patys ieškome tų mokymų ar kursų.“ (V1) „, Auditorius gali ir pats ieškoti jo nuomone jam reikalingų kursų...“	2
Kvalifikacijos kėlimo būdai	Kursai/ mokymai/ konferencijos	(A1) „įvairius mokymus...“ (A2) „,...konferencijas, kursus, seminarus ir kt...“ (M1) „yra: konferencijos, kursai, visokie užsiėmimai“ (S1) „Taip, yra.“	4
	Mokslinė veikla	(A2) „,...pedagoginis darbas, monografijų, vadovėlių, mokslinių straipsnių teisės klausimais publikavimas, pranešimų rengimas ir skaitymas...“	1

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Kursų/ mokymų lankomumas	Specialistams privaloma lankyti kursus/ mokymus	(A1) „Taip“ (A2) „Taip“ (M1) „Yra nustatytas tam tikras skaičius“ (M2) „...visiems yra privaloma kelti savo kvalifikaciją“ (S1) „yra tam tikras reikalavimas, kad tu išklausei tam tikrą valandų kursų, mokeisi, ar dalyvavai tokioje veikloje, kur tu kėlei savo profesines žinias“ (S2) „...Privaloma yra išklaudyti tam tikrą nustatytą valandų skaičių savo srities dalykų.“ (S3) „Privaloma išklaudyti ne mažiau kaip 20 val...“ (V3) „...yra nustatyta kiek turi išklaudyti“ (V1) „Jeigu organizuoja Valstybės kontrolė, taip.“	9
	Lankyti kursus/ mokymus neprivaloma	(A1) „...gali, bet neprivalo dalyvauti advokatai“ (V1) „...tokių reikalavimų nėra, kiek tu privalai išklaudyti...(…) visokios ten konferencijos arba tu pats ką nors randi tai čia jau neprivaloma“	2
Esamų kursų/ mokymų galimybių kiekis	Esamų kursų/mokymų specialistams užtenka	(A1) „Taip.“ (A2) „Taip“ (M1) „...tikrai jų pakanka.“ (S2) „Galimybių rasti ir tobulėti yra labai daug.“ (S3) „Pakanka - kvalifikacijos tobulinimo kursus turi teisę organizuoti 12 organizacijų visoje Lietuvoje.“	5
	Esamų kursų/ mokymų specialistams neužtenka	(V3) „...dėl to matyt mes ir galvojame, kad sukurti tą mokymų ir atestavimo sistemą.“	1

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Esamų kursų/ mokymų galimybių kiekis	Kursų kiekis priklauso nuo specialisto noro	(M2) „...nuo noro priklauso, galimybių yra daug juo labiau, jeigu dar ir pats stengiesi ir ieškai“ (S1) „priklauso nuo noro“ (V1) „...nėra vienareikšmio atsakymo“ (V2) „...reikia tik noro tobulėti“	4
Organizuojamų kursų suteikiamos žinios	Suteikiamos teorinės žinios	(A1) „...iš esmės yra seminarai, per kuriuos pateikiama teorinė medžiaga...“ (S3) „...kursų metu specialistas gilina profesines žinias bei gauna aktualią informaciją...“	2
	Suteikiamos teorinės žinios ir praktiniai įgūdžiai	(A2) „...specialistas įgyja žinių, kurios tarpusavyje neatsiejamai susijusios tiek su teorija, tiek ir su praktika.“ (M1) „Būna ir teorinių žinių, būna ir praktinių žinių, užsiėmimų.“ (M2) „Ir teorinės ir praktinės. Ten priklausomai nuo tų kursų“ (S1) „...būna ne tik teorinių, ir praktinis.“ (S2) „Būna teorinių, praktinių užsiėmimų, priklausomai nuo poreikio“ (V1) „...būna ir teorinių ir praktinių mokymų“ (V2) „Kvalifikacijos kėlimo kursuose įgyjama teorinių žinių bei jos yra pritaikomos praktiškai, sprendžiant uždavinius“ (V3) „...ir tai ir tai turėtų būti“	8

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Egzamino tipas kursų/ mokymų pabaigoje	Nėra egzamino	(A1) „Egzamino nėra, kurį privalo išlaikyti.“ (A2) „Neprivalo“ (M1) „Jokių egzaminų nebūna“ (S1) „O egzaminų tai ne, nebūna“ (S2) „Gal ne egzaminas, o pabaigoje toks apibendrinimas būna“ (S3) „Kvalifikacijos tobulinimo procese egzaminai nenumatyti...“ (V2) „Ne, nereikia.“ (V3) „Kol kas yra išklausymas...“	8
	Testas/ Egzaminas raštu	(M2) „Dažniausiai taip.“ (V1) „kartais reikia rašyti egzaminą.“	2
	Praktinis egzaminas	(M2) „...būna, kad reikia parodyti, yra muliažai...“	1
Juridiniai dokumentai suteikiami specialistams po kursų/ mokymų	Pažymėjimai	(A1) „Po mokymų gauna kursų (seminaro, mokymo) išklausymo pažymėjimą...“ (S1) „Liudijimai, pažymėjimai ir juose nurodyta, kur dalyvavo...“ (S3) „Kvalifikacijos tobulinimo kursų metu dalyviai gauna pažymėjimus“ (V1) „Taip, gauname įvairius pažymėjimus“ (V2) „Taip (...) įvairių būna“ (V3) „būna ir įvairiausi dokumentai...“	6
	Sertifikatai	(M1) „...konferencijų metu, vosokių kursų ir paskaitų metu gauname sertifikatus...“ (M2) „Yra ir sertifikatai“	2

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Juridiniai dokumentai suteikiami specialistams po kursų/ mokymų	Dokumentai pripažįstami tik Lietuvoje	(A2) „Toks dokumentas yra pripažįstamas Lietuvoje“ (M2) „Tie dokumentai yra pripažįstami tik Lietuvoje“ (S2) „Kiekvienoje šalyje savo kvalifikacijas patvirtinantys dokumentai (...) Lietuviai reikalauja lietuviškų...“ (S3) „...nemanau, kad jie pripažįstami/reikalingi/aktualūs kitose šalyse.“	4
	Dokumentai pripažįstami užsienyje	(A2) „...dėl pripažinimo užsienyje sprendžia kiekvienos valstybės advokatūra ar atitinkama atsakinga institucija.“ (M1) „jeigu kažkokios tarptautinės tos konferencijos tai pripažįstamas visur.“	2

LICENCIJOS/ ATESTATO/ LIUDIJIMO ASPEKTAI

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Licencijavimo/ atestavimo/ liudijimo sistemos paskirtis	Licencija/ atestatas/ liudijimas suteikia teisę veikti pagal įstatymus	(A1) „...turi teisę verstis advokato veikla.“ (A2) „Patvirtina teisę verstis advokato veikla.“ (M1) „čia yra kaip dokumentas, kad teisiškai veikti“ (S1) „Kvalifikacijos atestatas, kuriuo suteikta teisė...“ (S2) „...leidžia dirbti būtent tą darbą...“ (S3) „...suteikia teisę dirbti“	6
	Licencija/ atestatas/ liudijimas parodo, kad specialistas įrašytas į praktikuojančių specialistų sąrašą	(A1) „...parodo, kad advokatas yra įrašytas į Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašą...“	1
	Licencija/ atestatas / liudijimas apibrėžia darbo rėmus	(M1) „...kokį darbą ir kokios apimties darbą aš galiu dirbti gavus tą licenciją.“ (M2) „...kokias būtent galiu teikti medicines paslaugas“ (S2) „dirbti būtent tą darbą, kuris yra nurodytas šiame atestate“	3
	Licencija/ atestatas/ liudijimas kaip galimybė patikrinti specialistą	(S1) „... patikrinti jo profesines žinias, specialisto tinkamumą atlikti tam tikros srities darbus.“	1

17 priedo tęsinys kitame puslapyje

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Licencijos/ atestato/ liudijimo galiojimo laikotarpis	5 metai	(M2) „Išduoda 5 metams“ (S1) „kas 5 metai tas atestavimas“ (S2) „5 metams.“	3
	Neribotai	(A1) „Neribotam laikui“ (A2) „Neterminuotai“ (S3) „Neribotam laikui.“	3
	Sąlyginai neribotai	(M2) „neterminuota, bet per 5 metus reikia surinkti 40 valandų“ (M1) „...išduota visam laikui, bet kas 5 metai...“	2
Išduodamų licencijų/ atestatų/ liudijimų skaičius	Skaičius neribojamas	(A1) „Nėra nustatyto skaičiaus“ (A2) „Kiekvienas. Nėra limitų“ (M2) „Kiekvienas gali gauti, kuris atitinka“ (S2) „Gali kiekvienas gauti atitinkantis reikalavimus...“ (S3) „Išduodamų atestatų skaičius nėra ribojamas.“	5
Ar reikalingas leidimas įstaigai, kurioje dirba specialistas?	Įstaigai reikia gauti leidimą	(M1) „Ir įstaiga turi gauti atskirai ir specialistas“ (M2) „ir įstaiga privalo gauti“ (S1) „...įmonės irgi yra atestuojamos“ (S3) „Įmonė (...) taip pat turi gauti kvalifikacijos atestatą.“	4
	Įstaigai gauti leidimo nereikia	(A1) „ Atskiro leidimo ar licencijos įstaiga gauti iš Lietuvos advokatūros neturi“ (A2) „...pati įstaiga (advokato darbo vieta) turi būti įregistruota atitinkama tvarka.“	2

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Specialisto atsakomybė gaunant licenciją/ atestatą/ liudijimą	Sąžiningumas darbe	(A1) „sąžiningai atlikti savo pareigas“ (M2) „dirbti sąžiningai“	2
	Kokybiškas darbo atlikimas	(M1) „Kvalifikuotai dirbti“ (M2) „nepakenkti, viską daryti tik į gerą“ (S2) „Kad darbai bus atlikti pagal LR numatytas normatyvas ir įstatymus“ (S3) „atsakingas už projekto bei statinio normatyvinę kokybę ir atitikimą teisės aktams“	4
	Nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas	(A1) „nuolat tobulinti profesinę kvalifikaciją“	1
	Licencija/ atestatu/ liudijimu apibrėžtų ribų laikymasis	(M1) „kiekviena licencija griežtai apibrėžta, ką aš galiu ir ko aš negaliu dirbti“	1
	Atsakomybė už darbo rezultatus	(S1) „...tai tiesioginė teisinė atsakomybė už visą pastatą, ką padarei“	1

**LICENCIJOS/ ATESTATO/ LIUDIJIMO SISTEMOS PANAIKINIMO TIKĖTINI
PADARINIAI**

Kategorija	1 Subkategorija	2 Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo įtaka	Licencijos/ atestato/ liudijimo panaikinimo įtaka kompetencijai ir kvalifikacijai	Turėtų neigiamos įtakos	(A2) „Dėl liudijimo panaikinimo galimai padaugėtų nekompetentingų advokatų, o dėl to kristų šios atsakingos profesijos specialistų kompetencijos bei kvalifikacijos bendras lygis.“ (M2) „atsirastų ir tokių žmonių, kurie visiškai nesidomėtų savo sritimi“ (S1) „tai tu lyg prarandi tą savo profesinį pasirengimą pasirengimą, atestavimas - , tai yra galimybė pasimokyti“ (S2) „niekas nebekels savo kvalifikacijos, ar kels ją savo nuožiūra ir noru“ (S3) „nebūtų įmanoma užtikrinti, kad statinių projektavimui, statybai, statybos techninei priežiūrai vadovauja tinkamos kvalifikacijos specialistai.“	5
		Neturėtų įtakos	(M1) „Manychiau jokios“ (S1) „...man tai asmeniškai nieko, jokios įtakos.“	2

Kategorija	1 Subkategorija	2 Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Licencijos/ atestato/ liudijimo sistemos panaikinimo įtaka	Licencijos/ atestato/ liudijimo panaikinimo įtaka darbo rezultatams	Turėtų neigiamos įtakos	(S3) „Būtų sudėtinga užtikrinti statinių kokybę, stabilumą, saugumą“ (A2) „Dėl galimai mažiau kompetentingų specialistų kristų darbo rezultatų kokybė, o tai atneštų neigiamų padarinių“	2
		Neturėtų įtakos	(M1) „darbo rezultatams, ta licencija yra ar ne tai jokios įtakos.“ (M2) „Blogiau savo darbo tikrai neatliksi“	2
	Licencijos/ atestato/ liudijimo panaikinimo įtaka visuomenei	Neturėtų įtakos	(M1) „Visuomenei kaip ir nieko... Žmogui iš gatvės tai yra tas pats“ (M2) „Visuomenei manau irgi nelabai ar aš turiu licenciją“	2
		Turėtų neigiamos įtakos konkurencijai	(S1) „jeigu visi jo neturėtų, tai visi dirbtų be atestato ir didesnė konkurencija. Ir būtų sunkiau atsirinkti“ (S2) „sunku būtų spręsti apie specialistą“	2

**VEIKLOS AUDITO SPECIALISTŲ INTERVIU DUOMENŲ GRUPAVIMAS Į
KATEGORIJAS IR SUBKATEGORIJAS**

VEIKLOS AUDITO SPECIALISTŲ IŠSILAVINIMAS

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Išsilavinimas	Aukštasis universitetinis	(V1) „...privalo turėti aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą socialinių, fizinių ar technologijos mokslų srities išsilavinimą.“ (V2) „Aukštąjį: ekonomikos, finansų ar veiklos audito“ (V3) „Aukštąjį išsilavinimą (...) Sritys įvairios...“	3

DARBO PATIRTIES REIKALAVIMAS NORINT ĮSIDARBINTI VEIKLOS AUDITORIUMI

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Darbo patirtis	Reikalinga darbo patirtis	(V2) „privaloma, apie vienerių, dviejų metų patirtis“	1
	Nereikalinga darbo patirtis	(V3) „Pagal kategorijas, ir į tą žemiausią gali ir neturėti.“	1
	Darbo patirties reikalavimas priklauso nuo pareigybės	(V1) „Reikalavimai darbo patirčiai priklauso nuo pozicijos“ (V3) „tai į valstybinio auditoriaus pareigybę gali ir neturėti patirties“	2

**VEIKLOS AUDITO SPECIALISTŲ SERTIFIKAVIMO SISTEMOS ASPEKTAI VALSTYBĖS
KONTROLĖJE**

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Požiūris į sertifikavimo sistemos sukūrimą	Teigiamas požiūris	(V1) „esu už sertifikavimą“ (V2) „Teigiamai esu nusistačiusi“ (V3) „Teigiamas, aišku“	3
Tikėtina sertifikavimo sistemos paskirtis	Kompetencijos įrodymas	(V1) „Sertifikatas įrodytų auditoriaus profesinę kompetenciją“ (V3) „patvirtinimą tavo kvalifikacijos ir kompetencijos.“	2
	Profesionalumo įrodymas	(V1) „įrodytų profesionalumą“	1
	Nuolatinio tobulinimosi užtikrinamumas	(V1) „užtikrintų nuolatinį tobulinimą“ (V3) „Kuo daugiau žinių suteikti, daugiau apmokyti“	2
	Įsivertinimo galimybė	(V2) „nes būtų suteikiama galimybė detaliau įsivertinti savo gebėjimus, žinias ir įgūdžius (darbo kokybę)“	1
	Sumažinti skirtumą tarp privačio ir viešojo sektoriaus auditorių	(V1) „būtų sumažinta atskirtis tarp privačių ir valstybinių auditorių“	1

21 priedo tęsinys kitame puslapyje

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Kam turėtų įtakos sertifikavimo sistemos įvedimas?	Įtaka darbo rezultatams	(V2) „Manau įtakotų visas sritis, tam tikru laipsniu“ (V3) „atrodo, kad viską“	2
	Įtaka kompetencijai, kvalifikacijai	(V1) „ Ir kvalifikacijai ir kompetencijai“ (V2) „Manau įtakotų visas sritis, tam tikru laipsniu“ (V3) „atrodo, kad viską“	3
	Įtaka įvaizdžiui	(V1) „...didžiausią įtaką būtų įvaizdžiui, (...) ir tai savotiškas prestižo reikalas. “ (V2) „Manau įtakotų visas sritis, tam tikru laipsniu“ (V3) „atrodo, kad viską“	3
	Įtaka pasitikėjimui auditoriais	(V3) „...kad jie tikrai mumis pasitikėtų“	1
Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistema kaip mokymo procesas	Teorijos ir praktikos mokymai	(V1) „gali apimti ir bendras teorines audito žinias ir praktines užduotis.“ (V2) „...ne tik kvalifikacijos tobulinimo...“ (V3) „Žinių patikrinimas, ir galvojame, kad ir žinių pritaikymą praktikoje įvertinimą“	3
	Procesas reikalaujantis papildomo pasirengimo	(V1) „sunkus procesas, reikalaujantis papildomo pasirengimo.“	1
	Komandinio darbo tobulinimas	(V2) „...didelis dėmesys skirtas ir veiklos auditorių asmeninių, komandinių gebėjimų tobulinimui“ (V3) „įvertintų ir jo vadovai, ir grupės vadovas, ir galbūt kolegos, koks jo įnašas buvo“	2

Kategorija	Subkategorija	Pasisakymai	Pasisakymų skaičius
Veiklos audito specialistų sertifikavimo sistema kaip mokymo procesas	Egzaminas mokymo proceso pabaigoje	(V3) „...logiška kad reikia patikrinti žinias...(…) Išlaikei egzaminus, testus“	1
	Terminuoto sertifikato suteikimas	(V3) „tai nebus visam laikui, bus terminuotas, tik dar nenustatėme kiek“	1
Sertifikavimo sistemos organizatorius	Valstybės kontrolė	(V1) „vienintelė institucija, galinti tai padaryti - valstybės kontrolė“ (V2) „Pati organizacija “ (V3) „galvojame, kad mes organizuosime – Valstybės kontrolė pati“	3
Finansavimo šaltinis	Išlaidos dengiamos darbdavio	(V1) „pirmas bandymas išlaikyti sertifikavimo egzaminus galėtų būti dengiamas darbdavio. “ (V2) „Pati organizacija ir kas liečia (...) finansavimą manyčiau“	2
	Valstybinės lėšos	(V3) „Ir finansavimas, matyt, būtų valstybinis“	1
Kam privaloma būtų gauti sertifikatą?	Sertifikatas privalomas gauti kiekvienam veiklos auditoriui	(V2) „Manau visiems būtų naudinga“ (V3) „turėtų būti privaloma kaip ir visiems“	2
	Sertifikatas privalomas gauti audito grupių vadovams	(V1) „sertifikatus reikėtų turėti audito grupės vadovams“	1